

2019

YÜKSEK LİSANS TEZİ

H. KIZIL SÜRÜCÜLER

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

**6-12 AYLIK BEBEĞİ OLAN BABALARA VERİLEN EĞİTİMİN
BABA-BEBEK BAĞLANMA DURUMUNA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hale KIZIL SÜRÜCÜLER

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Sibel ERGÜN

Ortak Tez Danışmanı

Prof. Dr. Nurcan ÖZYAZICIOĞLU

BALIKESİR – 2019

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

**6-12 AYLIK BEBEĞİ OLAN BABALARA VERİLEN EĞİTİMİN BABA-
BEBEK BAĞLANMA DURUMUNA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hale KIZIL SÜRÜCÜLER

TEZ SINAV JÜRİSİ

Prof. Dr. Nurcan ÖZYAZICIOĞLU
Uludağ Üniversitesi - Başkan

Doç. Dr. Sibel ERGÜN
Balıkesir Üniversitesi - Üye

Doç. Dr. Sibel KARACA SİVRİKAYA
Balıkesir Üniversitesi - Üye

Dr. Öğr. Üyesi Songül DURAN
İzmir Demokrasi Üniversitesi – Üye

Dr. Öğr. Üyesi Pelin PALAS KARACA
Balıkesir Üniversitesi - Üye

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Sibel ERGÜN

BALIKESİR-2019

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY

Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde yürütülmüş olan

“6-12 Aylık Bebeği Olan Babalara Verilen Eğitimin Baba-Bebek Bağlanma Durumuna Etkisi”

Başlıklı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.//--

Tez Savunma Tarihi: 06 / 09 / 2019

TEZ SINAV JÜRİSİ

Prof. Dr. Nurcan ÖZYAZICIOĞLU
Uludağ Üniversitesi
Başkan

Doç. Dr. Sibel ERGÜN
Balıkesir Üniversitesi
Üye

Dr. Öğr. Üyesi
Songül DURAN
İzmir Demokrasi Üniversitesi
Üye

Doç. Dr. Sibel KARACA
SİVRİKAYA
Balıkesir Üniversitesi
Üye

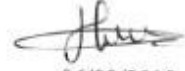
Dr. Öğr. Üyesi
Pelin PALAS KARACA
Balıkesir Üniversitesi
Üye

Yukarıdaki Yüksek Lisans Tezi, sınav jüri komisyonu tarafından imzalanarak
12/09/2019 tarihinde teslim edilmiştir.

Prof. Dr. İzzet KARAHAN
Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

06/09/2019

Hale KIZIL SÜRÜCÜLER

İTHAF

“Kızıma ve Eşime”

TEŞEKKÜR

Tezimin y¼r¼t¼lmesinde bana rehberlik eden ve her t¼rl¼ desteğini esirgemeyen danıŐman hocam Sayın Doę. Dr. Sibel ERG¼N'e, tezimin y¼r¼t¼lmesinde bilimsel katkılarında dolayý Sayın Prof. Dr. Nurcan ÖZYAZICIOęLU'na, bilimsel analizime katkılarında dolayý AraŐtırma G¼revlisi Mehmet SARI'ya, çalıŐmam boyunca benden desteklerini esirgemeyen değerli çalıŐma arkadaŐlarıma, her zaman ve her koŐulda yanımda olan, hiğbir yardımını ve desteğini esirgemeyen kıymetli aileme sonsuz teŐekk¼rlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	V
ŞEKİLLER DİZİNİ	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
1.GİRİŞ	1
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi	1
1.2. Araştırmanın Hipotezleri	3
2.GENEL BİLGİLER	4
2.1. Ailede Baba Rolü	4
2.2. Çocuk Gelişiminde Baba Etkisi	6
2.3. Bağlanma Kavramı	7
2.4. Bağlanmaya Kuramsal Yaklaşımlar	8
2.5. Bebek-Çocuk Bağlanma Stili	9
2.6. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler	11
2.7. Baba-Bebek Bağlanması (Paternal Bağlanma)	14
2.8. Bağlanmanın Psikopatolojisi	15
2.9. Baba-Bebek Bağlanmada Hemşirenin Sorumlulukları	16
2.10. Anne-Baba Eğitimi	18
3.GEREÇ VE YÖNTEM	22
3.1. Araştırmanın Tipi	22
3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı	22
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	22
3.4. Verilerin Toplanması	23
3.4.1. Sosyodemografik Form	23
3.4.2. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği	24
3.5. Araştırmada Kullanılan Yöntem	25
3.6. Araştırma Planı	27
3.7. Verilerin Değerlendirilmesi	28
3.8. Araştırmanın Değişkenleri	28
3.9. Araştırmada Uygulanan Eğitim Faaliyeti	29
3.10. Eğitim İçeriği	29

3.11. Araştırmanın Etik Yönü	30
4. BULGULAR	31
4.1. Sosyodemografik Bulgular	31
4.2. Kontrol ve Eğitim Grubu Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	32
4.3. Ölçek Puanlarının Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılmasına Ait Bulgular	38
5. TARTIŞMA	50
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	59
KAYNAKLAR	61
EKLER	71
EK-1: Etik Kurul Onay	71
EK-2: Ölçek Kullanım İzni	74
EK-3: Sosyodemografik Veri Toplama Formu	75
EK-4: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu	77
EK-5: Baba Bebek Bağlanma Ölçeği	78
EK-6: Eğitim Sunumları	81
EK-7: Özgeçmiş	102

ÖZET

6-12 Aylık Bebeği Olan Babalara Verilen Eğitimin Baba-Bebek Bağlanma Durumuna Etkisi

Bu çalışma; 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitimin baba-bebek bağlanma durumuna etkisinin değerlendirilmesi amacıyla yarı deneysel olarak yapıldı.

Araştırma, 01 Ocak 2018 - 01 Ocak 2019 tarihleri arasında, Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Sağlam Çocuk Polikliniğinde, 6-12 aylık bebeğe sahip, araştırma kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 60 örneklem grubuyla gerçekleştirildi. Tek çift numaralar kullanılarak, basit randomizasyon yöntemi ile babalar, 30'u kontrol, 30 'u eğitim grubuna dahil edildi. Tüm babalar araştırma öncesinde, çalışma ile ilgili tüm detaylara ilişkin, araştırmacı tarafından düzenlenmiş, bilgilendirilmiş gönüllü olur formu aracılığıyla bilgilendirildi. Veri toplamada araştırmacı tarafından hazırlanan sosyodemografik bilgi formu ile Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği kullanıldı. Grupları belirlenen babalardan, kontrol grubuna sadece araştırma hakkında bilgilendirme yapıldı. Eğitim grubuna ise literatür doğrultusunda hazırlanan eğitimler verildi. Gruplara uygulanan ön ve son test sonuçları karşılaştırıldı.

Veriler; ortalama, standart sapma, sayı ve yüzdelik, t testi, pearson korelasyon testi, Mann Whitney U testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar testi ile değerlendirildi. Araştırmanın kontrol ve eğitim grupları sosyodemografik özellikler açısından benzerdi ($p>0,05$). Araştırma sonucunda, baba-bebek bağlanma durumu ile babanın yaşı, babanın öğrenim düzeyi, eşin yaşı, eşin çalışma durumu, ailenin aylık toplam geliri, eşin öğrenim düzeyi, bebeğin yaşı, bebeğin cinsiyetine göre anlamlı bir fark bulunmazken, babanın mesleği, bebek haricinde çocuk sahibi olma durumu ve eş ilişkisi durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulundu. Baba bebek bağlanma ölçeği "sabır ve hoşgörü" alt boyut puanlamasının babaların meslekleri, ailelerin aylık gelir durumu, bebek haricinde çocuk olma durumu ile anlamlı farklılık gösterdiği tespit edildi. Çalışma ile eğitim grubunda yer alan babalara uygulanan eğitimin baba bebek bağlanma durumuna etkisi olduğu saptandı ($p<0,05$). Sonuç olarak, 6-12 aylık bebeğe sahip babalara verilen eğitimin baba bebek bağlanma düzeyini artırıcı etkisinin olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Baba, bebek, bağlanma, eğitim.

ABSTRACT

The effect of education given to fathers who have 6-12 months old baby on father-infant attachment status.

This study is; The aim of this study was to evaluate the effect of education given to fathers with 6-12 months old baby on bonding status.

The 1st of January, 2018 to the 1st of January, 2019, The research was conducted in Adana Research and Training Hospital Turkey. Children's Health Clinic, with 60 sample groups having 6-12 months old infants that met the research criteria and accepted to participate in the study. Fathers were included in the control group by 30 and in the education group by 30 random numbers. All the fathers were informed before the study by looking at all the details about the study, through the informed consent form prepared by the researcher. The data were collected by the socio-demographic information form prepared by the researcher and the Father-Baby bonding scale. From the fathers whose groups were determined, the control group was informed only about the research. The training group was given trainings in line with the literature. The pre and post test results were compared.

The following data were collected such as standard deviation number, number and percentage, t test, pearson correlation test, Mann Whitney U test, Wilcoxon Signed Ranks test. The control and education groups of the study, were similar to sociodemographic characteristics ($p > 0.05$). As a result of the research, father-infant attachment status and father's age, father's education level, spouse's age, spouse's working status, the family's total monthly budget, spouse's education level, the age of baby, there is no significant difference according to the sex of the baby, the profession of the father, there was a statistically significant difference in terms of being a state and spouse relationship. It was determined that the father-Baby attachment scale 'patient and tolerance' subscale scores differed significantly with fathers occupations, families income status and having an only child or children. With the study, it was determined that the education applied to the fathers had an effect on the bond status of the father and the baby ($p < 0.05$). As a result, it was determined that the education given to fathers with 6-12 months old baby had an effect on increase of the father's bonding level.

Keywords: Father, baby, attachment, education.

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AÇEV	: Anne Çocuk Eğitim Vakfı
ADEP	: Anne Destek Eğitim Programı
AEP	: Aile Eğitim Programı
BADEP	: Baba Destek Eğitim Programı
B-BBÖ	: Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. Yöntem Akış Şeması 27

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 4.1. Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımı.....	31
Tablo 4.2. Kontrol grubu ön-son test puanlarının karşılaştırılması.....	35
Tablo 4.3. Eğitim grubunun ön-son test puanlarının karşılaştırılması.....	36
Tablo 4.4 . Grupların ön-son test ölçüm puanlarının karşılaştırılması.....	37
Tablo 4.5. Ölçek puanlarının baba demografik özelliklerine göre karşılaştırılması..	38
Tablo 4.6. Ölçek puanlarının aile demografik özelliklerine göre karşılaştırılması....	40
Tablo 4.7. Ölçek puanlarının eş demografik özelliklerine göre karşılaştırılması.....	41
Tablo 4.8. Ölçek puanlarının bebek demografik özelliklerine göre karşılaştırması..	43
Tablo 4.9. Kontrol grubu ön test ölçek puanlarının babanın demografik özelliklerine göre karşılaştırılması.....	44
Tablo 4.10. Kontrol grubu son test ölçek puanlarının babanın demografik özelliklerine göre karşılaştırılması.....	45
Tablo 4.11. Kontrol grubu ön test ölçek puanlarının bebeğin demografik özelliklerine göre karşılaştırılması.....	46
Tablo 4.12. Kontrol grubu son test ölçek puanlarının bebeğin demografik özelliklerine göre karşılaştırılması.....	46
Tablo 4.13. Eğitim grubu ön test ölçek puanlarının babanın demografik özelliklerine göre karşılaştırılması.....	47
Tablo 4.14. Eğitim grubu son test ölçek puanlarının babanın demografik özelliklerine göre karşılaştırılması.....	48

Tablo 4.15. Eğitim grubu ön test ölçek puanlarının bebeğin demografik özelliklerine göre karşılaştırılması.....48

Tablo 4.16. Eğitim grubu son test ölçek puanlarının bebeğin demografik özelliklerine göre karşılaştırılması.....49

1.GİRİŞ

1.1.Problemin Tanımı ve Önemi

Bağlanma, yaşam sürecimizdeki özel bir kimseye karşı hissedilen duygusal bir bağı ifade etmektedir.

Bağlanmanın temelleri erken çocukluk döneminde atılır ve hayat boyu devam eder, bağlanma şekli ileride kurulan ilişkilerinde temelini oluşturur. (Altundağ, 2011). Bebeklik dönemlerindeki insanların yaşam süreçleri, mutlu ve sağlıklı bir yetişkin dönemleri için oldukça önem taşımaktadır. Ebeveynlerin sahip oldukları bebeklerine bağlılık düzeyleri, bebeğin sağlıklı büyümesine katkı sağladığı gibi, sağlıklı bir yetişkin olmasında da önemli rol oynamaktadır.

Güvenli bağlanan çocukların; sosyal hayatlarında daha başarılı, daha rahat ikili ilişki kurabilen, kendine güvenen, sosyal çatışmalarda problem çözmeye daha yatkın, araştırmaya ve kendini geliştirmeye açık bireyler oldukları belirtilmiştir. Güvensiz bağlanan çocuklarda ise bilişsel gelişimin yavaşladığı, davranış problemlerinin olduğu, yetişkinlik dönemlerinde ikili ilişkilerde problem yaşadıkları, depresyona meyilli bireyler oldukları şeklinde sonuçlar elde edilmiştir (Konchanska ve Kim, 2013; Soysal ve ark., 2005).

Bebeğin yaşamının ilk günlerinden itibaren yakın ilişki kurduğu tek kişi anne değildir. Tüm bireylerin gelişiminde anne kadar babanın da rolü vardır. Duygusal gelişiminde babayla bağlanma da önemli bir yer tutar.

Aynı yakın ilişki baba ile de yaşanmakta ve bağlanmanın baba-bebek arasında da olması beklenmektedir (Kesebir ve ark., 2011). Bebeğin daha sonraki dönemlerinde gelişimi için baba ile geliştirilen bağlanmanın anneler kadar etkili ve önemli oldukları belirtilmiştir (Bretherton, 2010; Goodsell ve Meldrum, 2010). Bununla birlikte baba bebek bağlanmasının bebeklerin ilerideki akademik başarısı, sosyal ve duygusal gelişiminde ciddi yer tuttuğu belirtilmektedir (Howard, 2010).

Baba-Bebek bağlanma düzeyini etkileyen etkenlerin olduğu düşünülmektedir. Eşi tarafından desteklenen, eşi ile uyumlu bir ilişkisi olan babaların bağlanma düzeyleri daha yüksektir (Benware, 2013; Grimes, 2002; Verissimo, 2011). Çocuk sayısı, iş yaşamı, maddi durum, zaman yeterliliği etkenleri babaların bağlanmasını etkilemektedir (Harrington, 2011).

Baba-bebek bağlanmasında babanın çocuğuna dair sorumlulukları yerine getirmesi çok önemlidir. Babanın sorumluluk alması ve bakıma katılması bebeğin babaya bağlanmasını desteklerken, babanın da bebeğe bağlanmasında etkili olmaktadır (Sımsıkı, 2011; Şahin ve Demiriz, 2014). Eğer bir baba ile bebeği arasındaki bağlanmanın gelişmesi arzu ediliyorsa, babanın 1 yıl içinde bebeğinin bakımına ortak olması gereklidir (Soysal ve ark., 2005).

Bireyin gelişiminde önemli yer tutan anne-bebek bağlanmasına yönelik ülkemizde de birden çok araştırmaya rastlanılmıştır (Akarsu ve ark., 2017; Şen ve Kavlak, 2009; Metin, 2014; Üstünöz ve ark. 2010; Asalıoğlu, 2017). Ancak baba bebek bağlanmasına ilişkin çalışma daha az sayıda olduğu gibi (Dinç, 2014; Güleç, 2010) baba bebek bağlanma düzeyinin geliştirilmesine yönelik yeterli sayıda araştırmaya rastlanmamıştır.

Bağlanma olayı, bebeğe ilk bakımı veren ile arasında olan ve bebekte güven duygusunun oluşmasını sağlayan bir olgudur. Bebek doğumundan itibaren 1. Yılın ilk yarısında ihtiyaçlarını karşılayan kişiye bağlanmaya başlamaktadır. Bağlanmaya ilişkin çeşitli sorular vardır. Bu sorulardan bazıları ise şu şekildedir: "Bağlanma nasıl gelişir?, etkileyen faktörler nelerdir?, güvenli bağlanma nasıl ölçülür?" vs. Bu sorular ise gerek pratik ve gerekse de teorik bağlamda ilgi çekmekte ve değişik bakış açıları doğrultusunda yanıtlanmaktadır. Gerek çocukluk ve gerekse de ergenlik döneminde ortaya çıkan çoğu psikopatolojinin kaynağı, bebeğin ilk bakıcısı ile olan ilişkinin niteliği ile yakından alakalıdır. Meydana gelen patolojinin çoğu, bu ilişkinin değerlendirilmesini zorunlu kılmakta ve klinik olarak tedavinin temelini meydana getirmektedir. Günümüzde önemli bir konu da bebekte meydana gelen patolojik bağlanma örüntülerinin gelecek dönemdeki ilişkiler üzerinde yarattığı etkidir. Bu sebepten ötürü de bebeğin ilk bakıcısı ile arasındaki ilişkiler yumağının daha duru hale getirilmesi ve dinamiklerin belirlenmesi önem arz eden bir husustur (Soysal ve ark., 2005) Dolayısıyla, bebeğin ilk yılının ikinci yarısından itibaren kendi

ihtiyaçlarına yanıt verenlere tepkiler vermeye ve bağlanmaya başlamaktadır. Bu süreçte; bebeğin duygusal gelişiminde anne ile beraber yer tutan babanın da, bebeğe bağlanma durumu ve değişkenleri önem ifade etmektedir.

Sağlıklı toplumun yetişmesi için; bireylerin ebeveynleri ile olumlu yönde bağlanması gerekmektedir. Bağlanma bebeklik döneminde başlamaktadır. Diğer yönden toplumlar tarafından babaya yüklenen geleneksel roller ve kültürel özellikler, babaların bebek bakımına katılımına olumsuz etkileyen sosyal bir etmendirdir (Harrington ve ark., 2011; Kuzucu, 2011).

Açıklanan bu bilgiler doğrultusunda yarı deneysel olarak yapılan bu çalışma; 6-12 aylık bebeğe sahip babalara verilecek eğitimin baba-bebek bağlanma durumuna etkisinin araştırılması amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda, literatüre ve sağlık çalışanlarına; baba-bebek bağlanma durumunu etkileyen parametrelerin değerlendirilmesi, babalar başta olmak üzere ebeveynlerin bebeklerine bağlanma düzeylerinin geliştirilmesinde verecekleri desteğe ilişkin kanıt temelli veri oluşturacaktır. Ayrıca hemşirelerin baba-bebek bağlanmasındaki etkenleri değerlendirmesine, olası sorunları öngörmesine, baba-bebek bağlanmasında ailelere yol göstermesinde yardımcı olabilecektir. Baba-bebek bağlanmasının geliştirilmesine yönelik olumlu yönlendirmeler sonucu bireysel ve toplumsal gelişime de katkı sağlanmış olacaktır.

1.2.Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacına yönelik hipotezleri

Hipotez 0 (H₀): 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitimin baba-bebek bağlanma durumuna etkisi yoktur.

Hipotez 1 (H₁): 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitimin baba-bebek bağlanma durumuna etkisi vardır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Ailede Baba Rolü

Aile üyeleri olan anne, baba ve çocuğa ait sorumluluklar toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir ve yine aynı aile üyeleri içerisindeki sorumluluklar zamana göre de değişiklik göstermektedir. Annelik, babalık ve çocukluk kavramları toplumsal, kültürel ve tarihsel bir bağlamın etkileriyle yoğrulmaktadır ve şeklini almaktadır (Zeybekoğlu, 2013).

Baba figürü, geleneksel aile yapısında çok değişik algılanmaktadır. Geleneksel aile yapısında baba, ailenin yaşamını sürdürebilmesi için gelir elde eden ve otoriteyi sağlayan kişidir. Anne ise çocukların bakımından ve eğitiminden sorumlu olan kişidir. Fakat günümüz dünyasında koşulların hızlıca değişmesiyle birlikte geleneksel aile yapısı da değişikliğe uğramıştır. Bu değişiklikte birlikte anne de baba gibi evin geçimine yardımcı olurken, baba ise çocuk bakımı ile eğitimi konusunda anneye yardımcı olmaya başlamıştır (Şahin ve Özbey, 2009).

Babaların aile içindeki rolleri, 1970'lere kadar ekonomik gereksinimi karşılamak, çocukları için otorite simgesi olmak ve toplumsal kuralları aile içine taşımak ve denetlemekle sınırlıydı. Bu yıllarda babaların bebek ve çocuk bakımına katılımı söz konusu değildi. Bu nedenle yapılan tüm psikolojik ve psikanalitik çalışmalar anne-çocuk ilişkisine odaklanmıştır (Conk ve Bal Yılmaz, 2006).

Sosyal, politik, ekonomik, kültürel ve bilimsel faktörler babanın, babalık rolünü nasıl gerçekleştireceğini önemli ölçüde belirler. Bütün bu faktörler durağan bir yapıda olmayıp değiştiğinden babalık rolünde de farklılıklar olmaktadır. Babalıkla alakalı çalışmalara bakıldığında 1980'li yıllardan önce başladığı görülmektedir. Ancak 1990'lı yıllarda bu husus, uluslararası seviyelerde konuşulup tartışılır hale gelmeye başlamıştır. Babalık konusuna olan ilginin yükselmesinde ve babalıkla alakalı olan rolün değişmesinde aşağıdaki faktörler etkili olmuştur.

- Kadının dışarıda tam gün çalışmasıyla birlikte erkeklerin de ev işlerinde onlara yardımcı olmak durumunda kalmaları,
- Kadınların da iş hayatına girmesi ve tüm gün dışarıda çalışması,
- Kadının yüksek eğitim görmesiyle birlikte iş bularak erkeklerden bağımsız hale gelmeleri,
- Ekonomik koşullarda yaşanan değişmelerle birlikte kadın ve erkeklerin de rollerinde yaşanan değişimler,
- Geleneksel aile modellerinin azalmasıyla birlikte çekirdek ailelerin yaygınlaşması ve bu bağlamda da kişiye düşen rol ve sorumlulukların değişim göstermesi (Özkardeş, 2006).

Geleneksel ailede kadın çocukların bakımı, eğitimi ve ev işleri ile ilgilenmekteyken erkek ise onların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gelir sağlama ile ilgilenmekteydi. Ancak kadının da çalışma hayatına girmesiyle birlikte ekonomik açıdan daha güçlü hale gelmesi, bu geleneksel aile modelini kökten değiştirmiştir. Değişen bu roller ile babalar, geçmiş döneme nazaran çocuklarına daha fazla vakit harcamaya ve çocuk bakımıyla alakalı daha çok sorumluluk üstlenmeye başlamıştır. Babaların bu şekilde çocuğun bakımına, eğitimine doğrudan katılması, babanın çocuğun gelişimi üzerinde etkilerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamıştır. Gerçekten de bu konuyu destekler nitelikte birçok araştırma sonuçları mevcuttur (Kuzucu, 2011).

Modern toplumlarda erkek ile kadın arasında eğitim, çalışma hayatı ve siyasi yaşama katılım gibi alanlarda hukuk ile birlikte eşitlik sağlanmıştır. Aile kurumu, kadın ve erkek arasındaki eşit olmayan rolleri göz önüne alarak yeniden rol dağılımına gidebilmektedir. Ailedeki roller, kadının, erkekle eşit haklara sahip olma ilkesinde yapılandırılmaktadır. Modern toplumlarda anne sadece çocuğa bakım veren kişi değil, evin maddi geçimine katkıda bulunan, ev ile ilgili konularda karar verebilen, meslek sahibi olarak topluma ve bilime katkı verebilen bir birey haline gelmiştir. Ev geçiminde katkıda bulunan, erkekle eşit haklara sahip olan, çocuklarla ilgili konularda düşüncesini açıkça belirtebilen kadınlar, erkeklerle aralarındaki aile içi rol farklarını giderek ortadan kaldırmaktadır (Zeybekoğlu, 2013; Şahin ve Demiriz, 2014).

Gelişmemiş ülkelerde daha çok yerleşmiş olan “çocuk bakımı annenin görevidir” yargısı, artık gelişmekte olan ülkelerde de görülmeye başlanmaktadır. Çocuğa bakım sadece annenin değil babanın da görevlerindedir. Gebelik dönemi ile birlikte çocuğun gelişimi ile ilgili tüm aşamalara babalar da katılmaktadır. Bu katılım bölgeden bölgeye, toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Bazı toplumlarda sadece babayı bilgilendirme şeklinde olurken bazı kesimlerde gebelik egzersizine babanın da katılımı, bazı kesimlerde ise doğuma beraber girme şeklinde olabilmektedir. Baba sadece anneye destek olan kişi değil, gebeliğin başlangıcından bebeğin büyümesine kadar bu süreçte katkı sağlayan kişi olmalıdır. Bebeklerinin bakımına ve gelişimine katkı sağlayan babaların bebekleri ile daha iyi bir bağ kurdukları, iletişimlerinin iyi olduğu ve gereksinimlerini daha iyi karşılayabildikleri görülmektedir (Özcebe ve ark., 2011).

2.2. Çocuk Gelişiminde Baba Etkisi

Babaların çocukları ile zaman geçirerek onlarla oyun oynamaları, konuşmaları, onların bakımına ve onlarla ilgili kararlara aktif katılmaları bebeğin güven duygusunu geliştirecek etkenlerdendir. Ayrıca baba-bebek arasındaki ilişki ne kadar sıcak ise anne çocuk ilişkisini tetikleyerek güvenli bağlanma duygusunun gelişimini de kolaylaştırmaktadır. Geleneksel kültürlere bağlı ailelerde, babalar para kazanarak ailenin geçimini sağlamayı kendi istekleri ile kabul ederek babalık rol kimliğinin gelişimine katkıda bulunur. Aynı zamanda sağladığı ekonomik desteğiyle, anneyi ekonomik sıkıntıdan kurtararak annenin çocuğun ihtiyaçlarını doğru zamanda ve verimli bir şekilde karşılamasını sağlayarak aile bağlarına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca anne ile baba arasındaki ilişkinin bozuk olduğu ailelerde, anne-çocuk ilişkisi olumsuz etkilenerek çocuğun gelişimine olumsuz olarak yansımaktadır. Evlilikleri iyi gitmeyen ailelerde ise çocuk gelişimi evdeki gerginlikten dolayı ya da anne babayı çok görememekten dolayı olumsuz etkilenir. Boşanma durumunda ise çocuğun babayı görememesi, birlikte fazla zaman geçirememesi baba ile çocuk arasındaki bağlanmayı kötü etkiler (Seçer ve ark., 2013).

Babaları ile pozitif manada etkileşim içerisinde olan çocukların liderlik vasfına sahip oldukları ve arkadaşlık ilişkilerinde ise oldukça başarılı oldukları

gözlenmiştir. Çeşitli sebeplerle babanın çocukları ile etkileşiminin azaldığı zamanlarda çocuklarda olumsuz birçok davranış gözlemlenebilmektedir. Yoğun ve yorucu şartlarda çalışan babaların çocuklarına yeterince zaman ayıramaması, çocuklarda içine kapanıklık gibi bir dizi sorunun oluşmasına sebebiyet verebilmektedir. Bir çok araştırma sorumluluk sahibi olan babaların çocukların sözel zekası üzerinde, akademik başarısında ve analitik düşünce yapısında olumlu etkiler bıraktığını ortaya koymuştur (Poyraz, 2007).

Babaların çocukların gelişim alanlarının bütününde önem arz eden bir öge olduğu bilinmektedir. Babalar ve çocukları arasında kurulmuş olan bağlar, çocukların kişilik ve gelişimlerini etkilemektedir (Ünüvar, 2008).

2.3. Bağlanma Kavramı

İnsan, doğası gereği topluluk içinde ve başka insanlarla ilişki içinde olmaya, insan yavrusu ise doğduğu ilk günden itibaren yaşamını sürdürebilmek için anne-babasının daha sonra da diğer insanların varlığına gereksinim duymaktadır. Bu durum insanın bir arada yaşama eğilim ve gereksinimlerini ve aralarındaki bağ ve bağlanmayı açıklar (Altundağ, 2011; Bowlby, 2012).

Bağlanma iki tarafın da birbirinin ihtiyaçlarını karşılamasıyla zamanla gelişen karşılıklı bir ilişkidir. Güvenli bebek-ebeveyn bağlanması, bebeğin gereksinimleri için ağlaması ve bakıcıların ise buna cevap vermesi suretiyle oluşmaktadır. Bebeklerin yaşamlarını devam ettirmeleri ve geliştirmeleri için duygusal anlamda bağ kurmaları oldukça önemli bir konudur (Kokubu ve ark., 2012; Bellieni ve ark., 2007).

Bebek doğumdan sonra bağlanmaya başlar. Bebekte bağlanmaya ilişkin davranışlar ise şu şekildedir: doğumdan sonra emme, başını annesine çevirme, bakımı aldığı kişiye yönelme, gülümseme vb. gibidir (Soysal ve ark., 2005).

Çocuklar kendilerini koruyan kişilerle en güçlü bağlanmayı yaşarlar ve en çok onları rol model olarak alırlar. Bu bağlanma ve aradaki sevgi bağları doğumla başlar. Bağlanmanın belirginleşmesi ise 18-24 ay arasındadır. Bu süreçten sonra ise

bakıcı ya da oyun arkadaşları ile arasında bağlanma ilişkileri kurulmaktadır (Catano, 2015).

Bağlanma, kişiye ilişkin bir özellik değildir. Bunun aksine ilişkiye dönük stres durumlarında daha belirgin hale gelen, tutarlılığı ve devamlılığı olan duygusal anlamda bir bağıdır. Buna göre bağlanma farklı insanlarla olan ilişkilerindeki bağlanmalarının farklı niteliklerde olabileceği düşünülmektedir. Buna bağlı olarak yapılan araştırma ve çalışmalar anne-çocuk ve baba-çocuk arasındaki bağlanmaların farklı özelliklere sahip olacağını belirtmektedir (Thompson, 2002; Kara, 2017).

Bağlanma davranışının devamlılık gösterdiği ve bunun kuşaklar boyunca aktarıldığı belirtilmektedir. Kendi ebeveynine güvenli bağlanan bir birey, erişkin olduğunda da aynı davranışı kendi çocuğuna da göstermektedir (Şen ve Kavlak, 2009).

2.4. Bağlanmaya Kuramsal Yaklaşımlar

Bağlanma kuramının temeli Bowlby tarafından atılmıştır. Bowlby çocuk ve ergen dönemlerdeki hırsızların hayatlarını incelemiş, çocukların erken bebeklik dönemlerinde annelerinden ayrı kalmasından yola çıkarak, anne ve çocuklarının ilişkilerinin yalnızca açlık içgüdüsünden kaynaklanmadığını ileri sürmüştür (Kesebir ve ark., 2011; Soysal ve ark., 2005).

Bowlby, insanlarda bağlanmanın hayatta kalmanın ötesinde bir işleve sahip olduğunu vurgular. Bunlar, bağlanma figürü ile yakınlığı koruma, güvenli sığınak ve çevreyi keşfetmedir (Sakman, 2011). Bebek herhangi bir tehdit anında bağlanma figürüne yakınlaşır ve onu güvenli sığınak olarak görür. Bağlanma figürünün güvenle geri dönülebilecek bir yer olarak algılanması da bebeğin çevreyi araştırmasına olanak sağlar (Benware, 2013; Bowlby, 2012; Güner, 2011).

Kişiler, bebeklik döneminden itibaren onlara bakan kişiler ile zihinsel anlamda modeller geliştirmektedirler. Kişilerin geliştirdiği bu modeller, bağlanma figürü ile kişiliğe dönük beklentileri de içermekte olan dinamik temsillerdir. Bu beklentiler, kişinin kişilerarası algılarını şekillendirmenin yanı sıra, hayatının ilerleyen dönemlerinde diğer insanlar ile kuracağı ilişkilerdeki inançlara, duygulara

ve davranışsal taktiklere hizmet etmektedir. Bu durum, kişilerin karar verme tarzları geliştirmelerine zemin hazırlamaktadır (Erözkan, 2011).

Yavru maymunlar ile ilgili Harlow'un 1958 deki eğitimleri anne-bebek ilişkileri bağlanma teorisi için zengin bir kaynak oluşturmuştur. Bu eğitimde aynı odaya yerleştirilen iki adet yapma anne maymun bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi yumuşak havluyla kaplanmış sıcak maket anne, diğeri sert metal ama üzerinde biberon ve yiyecek barındıran bir maket annedir. Bebek maymunlar üzerinde biberon olan maketin yanına gidip sadece mama emmiş, fakat bütün zamanlarını sıcak maketle geçirmişlerdir. Araştırmacıların yavru maymunları korkuttukları durumlarda hemen sıcak maketin yanına koşmuşlardır. Kafese yeni bir oyuncak konduğu durumlarda ise sıcak maketi güvenlik üssü gibi kullanarak, yeni oyuncakları keşfetmişlerdir. Bu araştırma, anne bebek ilişkisindeki temel ihtiyacın bakımdan öte duygusal kaynaklı olduğunu ortaya koymuştur (Bowlby, 2012; Tüzün ve Sayar, 2006).

Bowlby ve Ainsworth, 1950'lerin sonu ve 1960'ların başlarından başlayarak bakım verenler ile çocuklar arasında oluşan, iki insan arasında oluşan etkileşimi açıklayan duygusal bir bağın yapısını ve doğasını açıklayan bir kuram meydana getirdiler. Bağlanma teorisi olarak isimlendirilen bu kuramda Bowlby, Darwin'in klasik analitik yaklaşımından etkilenecek çevresiyle kurduğu etkileşime odaklanmıştır. Ainsworth de teorinin temellerinin oluşmasında katkı sağlamış olup, eğitimsel bulgularla teorinin geliştirilmesinde önemli katkılar sağlamıştır (Hamilton, 2000; Çakır, 2008).

Bowlby'e bağlanmanın çocuk için yaşamsal bir değeri olduğunu altını çizmiştir. Bowlby, hayvanlara bakarak onların annelerini takip etmeleri sonucu yaşama şanslarının daha yüksel olduğunu ve insanlarda ise bağlanmanın bu durumun daha ötesinde olduğunu savunmuştur (Ünal, 2004).

2.5. Bebek-Çocuk Bağlanma Stili

Bowlby'in öğrencisi Mary Ainsworth geliştirdiği " Yabancı Ortam Eğitimi" ile uğandalı anneler ve bebeklerini incelemiştir. Yaptığı eğitimler sonucunda

bağlanmada 3 tip davranış örüntüsü belirlemiştir. Bunlar; güvenli, dirençli/kaygılı/kararsız, kaçınan bağlanma stilleridir (Bowlby 2012).

Güvenli Bağlanma: Bu bağlanma tarzı içerisindeki çocuklar, annelerinden ayrı kaldıkları zaman kısmen huzursuzluk yaşamakta, 3. Bir kişinin varlığı onları rahatsız etmektedir. Bu çocuklar anneleri ile bir araya geldiğinde ise hızlı bir şekilde sakinleşmekte, anneleriyle birlikte olmaktan mutluluk duyma eğilimindedirler. Yine bu çocuklar, çevreyi araştırmaya da devam etmektedirler. Güvenli bağlanma yaşayan çocuklar olaylara karşı daha esnek, kendine güvenen, daha sosyal ve başkalarıyla daha derin ilişkiler kurabilen, konuşmalarında daha spontane ve düzenli, iletişime organize ve konuşmalarında dürüst çocuklardır. Güvenli bağlanan çocuklar yaşadığı stresi, kısa sürede tanımlar, stresi yoğun yaşamaz ve stres ile kendi kendine baş edebilir ya da bunun için başkalarından yardım alabilirler. Yapılan bir çok araştırma neticesinde güvenli bağlanan çocukların yaşlılarına nazaran arkadaş kurmada daha başarılı oldukları, sosyal açıdan daha yeterli oldukları, arkadaşları arasında daha popüler oldukları ve zorlukların daha rahat üstesinden gelebildikleri saptanmıştır. Yine bu çocukların kardeşleriyle daha uyum içerisinde hareket ettikleri, daha iyi empati kurabildikleri, daha az saldırganın ve öfkelerini daha rahat kontrol edebildikleri gözlenmiştir. Batı'da yapılan araştırmalarda çocukların yaklaşık olarak yüzde 61'inin güvenli bağlandığı gözler önüne serilmiştir (Feyzioğlu, 2008; Kavlak, 2004; Oral, 2006; Güleç, 2010).

Kaygılı-Kararsız (İki Yönlü) Bağlanma: Bakıcının bebeğin tepkilerini ya da gereksinimlerini doğru saptayamayıp, bunlara tutarsız bir biçimde ya da hiç karşılık veremediği durumlarda bu bağlanma türü ortaya çıkmaktadır. Evde gözlenen kaygılı/kararsız bağlanmış bir bebeğin bakıcısı, bebeğin sinyallerine tutarsız tepkisellik göstermiş, bazen de bebeğin bakıcıya ulaşması sekteye uğramış ya da çocuğun etkinliklerini sekteye uğratmıştır. Laboratuvarında, kaygılı/kararsız bağlanan bebekler incelendiğinde hem kaygılı hem de kızgın görünmüşlerdir. Zihinlerinde sürekli bakıcıları olduğu için keşfe çıkamaz hale gelmişlerdir. En az gözlenen bağlanma örüntüsü budur (Kapçı ve Küçüker, 2006; Kara, 2017).

Bu bağlanma türüne sahip olan kişilerin daha kolay engellendikleri, arkadaşlarıyla sağlıklı ilişkiler yürütemedikleri, ilişkilerini etkili grup işlevselliği dahilinde koordinasyonunu yapamadıkları görülmüştür (Feyzioğlu 2008).

Kaçınmacı bağlanma: Bu bağlanma türündeki çocuklar, bağlanma gösterdiği kişilerden yarıldıkları zaman çok az tepki gösterirler ve bağlanma figürü geri döndüğünde de onları yok sayıp oyunlarına devam ederler, yani dikkatlerini bağlandıkları kişilere çevirmede güçlük yaşarlar. Çocukların yaklaşık olarak yüzde 20'si bu grup içerisinde bulunmaktadır. Bağlanma figürleri ise bu çocukların rahatlama ve güvenlik gereksinimine cevap vermemektedirler. Özellikle narsist bir kişiliğin meydana gelmesinde bu bağlanma örüntüsü yatmaktadır. Çocuklar burada anne ve babalarına onlara ihtiyacı olmadığı, kendi işlerini kendileri yaptığı mesajını vermektedirler (Bozkurt, 2006; Şen ve Kavlak 2009).

2.6. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler

Bağlanma olgusu, anne ile baba arasında duygusal bir şekilde pozitif ve karşılıklı yardım edici bir ilişkinin kurulmasını ifade etmektedir. Bu ilişki uygun bir biçimde meydana gelip gelişim gösterdiğinde, yetişkinler kendilerini bebeklerine uydurmakta ve bebekler de yetişkinlere ihtiyaçları hususunda ipuçları vermektedir. Bu şekilde karşılıklı olarak yapılan geribildirimler ile bebeğin yetişkinlere karşı güveni artar, yetişkinler de anne ve babalık becerilerine güvenmeyi ve bebeklerine karşı olumlu duygular kazanmayı başarırlar (Yapıcı ve ark., 2005).

Çocuk yalnızca annesinin etkisiyle kimlik ve kişilik gelişiminin temellerini atmaz, aynı zamanda babası da onun kişiliğinin gelişiminde etkilidir. Yapılan araştırmalar neticesinde çocuğun doğumundan itibaren ilk 9 ayına kadar onun kişiliği için temel oluşturduğu, ilerleyen dönemlerdeki karakteri ise çevresiyle şekillendiği ortaya konmuştur (Verissimo, 2011).

Bağlanmaya ilişkin kuramla ilgilenen birçok araştırmacıya göre bir kişinin yetişkinlik döneminde diğer insanlar ile kuracağı ilişkilerin düzeyi ile insanlardan beklentileri belirleyen şeyin, onun hayatının erken dönemlerinde annesi ile kurmuş olduğu bağlanma ilişkileridir. Çocuğun stres altında iken ona bakım hizmetini sağlayanın karşılıklı olarak birbirlerine vermiş oldukları rahatlama duygusu bağlanmayı sağlamaktadır. Bağlanma, iki taraf için de birbirlerinin ihtiyaçlarının giderilmesine bağlı olarak meydana gelen bir süreç olmasından ötürü, iki taraflı bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. Yeni doğan bir bebek hayatını devam ettirebilmek için gerekli olan beslenme, temizlenme, ısınma ve korunma gibi temel

gereksinimlerini gidermek için bir bakıcıya ihtiyaç duymaktadır. Çocuğa bakan kişi bu bakım işlemini sadece bir görev olarak görmeyip, bundan mutluluk duyarsa, bağlanma duygusu artar. Fakat bağlanmanın meydana gelmesinde bebeğin birtakım hareketleri oldukça etkili olmaktadır (Tüzün ve Sayar, 2006; Şen ve Kavlak, 2009; Kara, 2017).

Bağlanma sürecini olumlu etkileyen önemli faktörlerden biri emzirmektir. Gebeliğin istenen zamanda gerçekleşmesi, gebe kalmaya hazır hissetme, gebeliğin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi de bağlanma için önemlidir. Yapılan çalışmalarda, planlı gebelik geçiren kadınların maternal-fetüs bağlanmasının gebeliği planlı olmayanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Yine istenen gebelik ile maternal bağlanma (anne-bebek bağlanma) arasında olumlu ilişkinin olduğu da yapılan çalışmalarda ortaya çıkarılmıştır (Scharfe, 2012; Perry ve ark., 2011; Himani ve Kumar, 2011; Can ve Ekşi, 2010; Yılmaz ve Beji, 2010; Üstünöz ve ark., 2010; Asalıoğlu, 2017).

Bağlanma daha önce de bahsedildiği gibi anne ile bebek arasındaki ilişkiyi geliştirerek, bebeğin kendini güven içerisinde hissetmesini olanaklı kılar. Eğer bağlanma erken dönemlerde başlarsa, bebeğin ruhsal, zihinsel anlamda gelişmesini sağlar ve ona güven duygusu kazandırır. Preterm bebekler oldukça hassas olup, hastalıklara karşı da oldukça duyarlıdır. Bu hastalıklar ise onların bağlanmalarını negatif manada etkileyebilmektedir. Bu bebeklerde bağlanmayı daha da güçlendirmek için kanguru bakımının güvenli bir biçimde uygulanması gerekmektedir (İşler, 2007; Çetinkaya ve Ertem, 2017).

Yapılan bir çalışma neticesinde ağlama eyleminin bebek ile ebeveyni arasında ilişki üzerinde tehdit oluşturan unsurlardan biri olduğu saptanmıştır (Tüzün ve Sayar, 2006). Fakat Ancak sağlıklı ve kolikli bebeklerde maternal bağlanma puan ortalamaları arasında istatistiki açıdan anlam ifade eden bir farkın mevcut olmadığı yönünde bir çalışma vardır. Bu çalışma neticesinde farkın mevcut olmadığının anlaşılması, bağlanmanın negatif şartlarda dahi uzun zaman varlığını devam ettirebildiğini düşündürmektedir (Yalçın ve Esenay, 2010).

Uzun ya da kısa süreli hospitalizasyon, bebeğin konjenital anomalili ya da preterm olarak dünyaya gelmesi, çocuk sayısı, ebeveynlerin kendi çocukluk dönemlerindeki imkânlar, ebeveynlerin kendi anne babalarıyla güvenli ya da

güvensiz bağlanması, ebeveynlerin davranış ve tutumları, ebeveynlik konusunda tecrübesiz veya bilgisiz olunması, aile bireylerinin çalışma durumu ve ekonomik durumları, bebeğin mizacı; bebeğin aşırı ağlayarak bakım verenin ilgisine tepki vermemesi, babanın ilk 1 yıl içerisinde bakıma katılması, bebek ile oyun oynama, anne-baba arasındaki uyum, eşlerin ilişkiden aldıkları doyum ve evliliği algılayışları, babanın mizacı; babanın sert, tutarsız, aşırı disiplinli bir yapıda olması, kültürel farklılıklar bağlanmayı etkileyen bazı faktörlerdir (Dinç, 2014; Kara, 2017).

Yapılan birtakım araştırmalar neticesinde de doğum ve doğumdan sonraki sürece iyice hazırlanmış, gebelik boyunca bilgi almış olan anne adaylarının bebeklerine daha yakın oldukları ve pozitif davranışlar sergiledikleri (Can ve Ekşi, 2010), prenatal dönemde onlara sağlanan eğitimin ise prenatal bağlanmayı pozitif yönlü olarak etkilediği (Bellieni ve ark., 2007; Chang ve ark., 2001) bildirilmiştir.

Doğum süreci bağlanmayı etkileyen faktörlerden biridir. Gebelik boyunca düzenli olarak kontrole giden anneler ile doğumda sorun yaşamayan annelerin maternal bağlanma puanlarının daha yüksek olduğu, doğumda sorun yaşayan ile yaşamayan anneler arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (Öztürk ve Saruhan, 2013).

Doğumdan hemen sonra annenin bebeğinden ayrı kalmasının, anne bebek temasını engellediği için maternal bağlanma üzerine negatif bir etkiye sahip olduğu (Kavlak ve Şirin, 2007), bebeklerini doğduğu gün içinde gören annelerin, ilk günden sonraki günlerde gören annelerin puan ortalamalarından daha yüksek bulunduğu belirtilmiştir (Öztürk ve Saruhan, 2013). Emzirme öz yeterliliği yüksek olan annelerin maternal bağlanma düzeylerinin de yüksek olduğu ve aile tarafından verilen sosyal desteğin maternal bağlanmayı artırdığı belirtilmiştir (Çınar ve Öztürk, 2014).

Baba ile bebeklerin bağlanması hususu çok fazla araştırmaya tabi olmamış bir konudur. Ancak çocuğunun doğumunda olan ve onu ilk anda tutmasına izin verilen babanın, bu çocuğuna diğerlerine nazaran daha fazla bağlılık gösterdikleri belirlenmiştir. Bu, yetişkin erkek ve kadınların bakım hususunda doğuştan benzer eğilimlere sahip olduğunu, ancak sosyalleşmenin kadınlarda bu tepkileri daha da güçlendirdiğini ve erkeğinkine ise engel olduğunu göstermektedir (Ünal, 2004). Kara, yaptığı bir çalışmada; bebeklerin babalarıyla doğumdan hemen sonra

tanıştırılması ve babanın kucağına verilmesinin, ilerleyen dönemlerde baba ile bebek arasında kurulacak bağlanma durumu için önemli olduğunu saptamıştır (Kara, 2017).

2.7. Baba-Bebek Bağlanması (Paternal Bağlanma)

Annelik sürecinin gelişmesi, babalık rolüne geçişi karmaşıklaştırmıştır. Gerek anne ve gerekse de baba için oldukça karmaşık bir süreçtir (Boyce ve ark., 2007; Gjerdingen ve Center, 2005; Sevil ve Özkan, 2010; Güleç, 2010). Tıpkı anne gibi baba da gebelik süresince bağlanmaya ilişkin davranış geliştirmektedir. Baba adayı eşiyle beraber hamilelik sürecini izlemekte, doğumdan sonra bebeğine bakıp sevmeye duygusunu kazanmakta ve babalık rolünü kabul etmeye başlamaktadır. Babalar, bebeğine bakma ve onu sevmeye duygusunu genel itibariyle doğumdan sonra geliştirmektedir. Doğumdan sonra baba bebeğiyle fiziksel temas kurarsa, baba bebek arasında duygusal ilişki de başlamış olur (Asalioğlu, 2017).

Babalardaki bağlanma, bebeğine bakma ve sevmeye duygusu daha çok doğumdan sonra geliştirilebilmektedir. Doğumdan sonra babanın bebekle duygusal bağlanma kurabilmesi için babanın bebeğine temas etmesi önemli koşullardandır. Anne ile bebek hastanede yattığı sürede babalar hastaneye sınırlı zaman diliminde girip çıkabildiklerinden bebekleri ile bu süre içerisinde sınırlı görüşebilmektedirler. Bu durumlar da bebekle baba arasındaki bağlanma ilişkisini engellemektedir. Doğum eylemi ile ilgili koşullar da babanın bebeğe bağlanmasını engellediği görülebilmektedir (Köse ve Çınar, 2013).

Çocuğun psikolojik ve ruhsal yönden gelişiminde annenin etkisi birçok araştırmada görülen bir konu olurken, babaların etkisi ve rolü konusunda yapılan araştırma sayısı oldukça az olduğu görülmektedir. Araştırmalara bakıldığında, baba çocuk arasındaki iletişim ve bağlanmanın çocuğun ilerideki akademik hayatına, sosyal hayatına, sosyal ve duygusal gelişimine etki ettiği görülmektedir. Birçok bebekte temel bağlanma anne ile olduğu kadar baba ile de çocuk arasında da olabilmektedir (Güleç ve Kavlak, 2013).

Doğum sonrası dönemde gelişebilen bazı aksaklıklar baba- bebek etkileşiminin gecikmesine sebep olabilir. Babalar doğum sonrası dönemde daha çok

bebeğin iyiliği ve güvenliği ile ilgilendirirler. Babalık sürecine geçiş karmaşıktır ve bu durum anksiyeteyi de beraberinde getirir (Güleç, 2010; Dinç, 2014).

Baba ve bebek arası bağlanmanın olumlu düzeyde gerçekleşmesi için mutlaka babanın doğum sonrası ilk yıl içerisinde bebeğin bakımına belirgin olarak katılım göstermesi gereklidir. Baba-bebek bağlanmasında önemli diğer faktör ise, babaya yüklenen geleneklere yönelik kültürel kimliktir. Geleneksel bu rol, evin ve ailenin korunması, ev içerisinde kuralların ve sınırların belirlenmesi ve ailenin geçiminin sağlanması gibi temel ilkelere dayanmaktadır (Soysal ve ark., 2005).

Babanın çocuğa ilgisinin artması ile çocuğun daha girişken olduğu, empati becerisinin olumlu yönde etkilendiği belirtilmektedir. Böylelikle çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminde olumlu yönde gelişmeler görülecektir. Babalık rolü, sorumluluğu ve babaların çocuklarına daha fazla vakit ayırması, babalar için de yararlı olduğu düşünülmektedir. Babanın kendine güveninin arttığını, kendi babasıyla daha iyi ilişkiler kurmaya başladığı gözlenebilmektedir (Telli ve Özkan, 2016).

2.8. Bağlanmanın Psikopatolojisi

Hayatın ilk üç yılında ortaya çıkan birçok psikopatolojinin kaynağı, bebeğin birincil bakıcısı ile olan ilişkisinin niteliği ile yakından ilişkilidir. Bebeklerle ebeveyn arasında bağlanmanın başladığı yaşamın ilk günlerinde ilişkinin engellenmesi ya da kesilmesine neden olan durumlar ebeveyn-bebek bağlanma sürecini ve bebeğin duygusal gelişimini olumsuz etkilemektedir. Yeni doğanda gelişen sorunların giderilmesi için bebeğin ebeveynlerinden ayrılarak yeni doğan yoğun bakım ünitesine yatırılması bu kesintiye neden olabilecek durumlardandır (Youngkin ve Davis, 2004; Taylor ve ark., 2003; Amankwaa ve ark., 2007).

Bağlanma çift yönlü bir süreçtir. Bağlanmanın temelini bebeğin anne-babası/bakım vereni ile olan ilişkisi oluşturur. Anne-babanın, ergen ve genç yaşamında çok önemli olduğu ve erişkin ruh sağlığında önemli bir rol oynadığı savunulmuştur (Konchanska ve Kim, 2013).

Sebebine bağılı olmaksızın, anne ile bebek arasındaki bağlanma sorunları bebeği hem içerisinde bulunduğu dönemde hem de ileriki yaşamında olumsuz etkileyip, psikolojik zorlanmalar yaşamasına, özgüven sorunu yaşamasına neden olabilmektedir. Çocukluk döneminde meydana gelen ruhsal bozukluklar üç başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; *bebeklik depresyonu*, *ayrılma bunaltısı bozukluğu* ve *tepkisel bağlanma bozukluğu* dur (Erözkan, 2011).

Koruyucu ruh sağlığı çerçevesinden değerlendirildiğinde, güvensiz bağlanma, bir çok psikopatolojinin gelişmesiyle ilintili olduğu göz önünde bulundurulursa, çocuk sahibi olmayı ve çocuk büyötmeyi planlayan hemen hemen tüm insanlarda sağlıklı nesiller sürdürmek açısından oldukça önem arz eden bir konudur (Kesebir ve ark. 2011).

Güvensiz bağlanma, değışik psikopatolojik semptomlar gösterenler ile tramva yaşayanlar arasında daha yaygın olarak göröldüğü saptanmıştır (Shaver ve Mikulincer, 2005). Fakat, psikopatoloji ile bağlanma arasında yer alan ilişki ile bağlanma literatüründeki uygulamacıların ne şekilde faydalanabilecekleri kültürden kültüre farklılık göstermektedir (Sümer ve ark., 2009).

2.9.Baba-Bebek Bağlanmada Hemşirenin Sorumlulukları

Anne-bebek ve baba-bebek bağlanması, çocuğun her yönüyle sağlıklı bir birey olarak gelişmesinde önemli bir faktördür. Bireyin yaşamını ömür boyu etkilediğinden bu konuda hemşirenin önemli sorumlulukları bulunmaktadır.

Hemşireler, ebeveynlerine çocuklarına yaklaşımlarını sağlıklı bir şekilde değerlendirmekten, anne ve çocuk arasındaki bağlanma sürecini ve doğum sonrası anne-baba-çocuk ilişkilerinin gelişimini sağlamaktan sorumlu olmalıdır (Güleşen, 2013).

Hemşireler, doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası dönemlerde aileye ve çocuğa bilinçli bir biçimde yaklaşım ile bağlanma sürecine katkı sağlamalıdır. Çeşitli birtakım nedenlerden ötürü bebekleri ile erken olarak temas kuramayan ailelere hemşireler, bu durumun doğrudan doğruya sorun teşkil etmeyeceğine dair güvenceyi vermeli ve onların bu yönlü endişelerini gidermelidir. Erken temas

bağlanma ilişkisi açısından son derece önemli olmasına karşın bu hususta olmazsa olmaz öğelerden biri değildir (Şen ve Kavlak, 2009, Alan, 2011).

Sağlık çalışanları içerisinde hemşirelerin bakım verici, tedavi edici, karar verici, hasta haklarını savunucu ve eğiticilik gibi birçok işlev ve rolleri olduğu belirtilmektedir. Hemşire genellikle bu rol ve görevlerin birçoğunu aynı anda yerine getirebilmeyi başarabilmektedir. Bakım verirken eğitebilmekte, aynı anda danışmanlık yapabilmekte, birey/hasta haklarını koruyabilmektedir (Gözükara, 2014; Kara, 2017).

Hemşireler ebeveynlerin anne-babalık rollerine ilişkin soru işaretlerini gidermeli ve bunu geliştirmeye yönelik bilgilerini aktarmalıdır. Bağlanma sürecinin çok aşamalı bir süreç olduğu gerçeğini göz önüne alarak, aile ile bebek etkileşimini ve kalitesini artırmaya yönelik aileyi cesaretlendirmeli ve desteklerini hissettirmelidir (Güleç, 2010).

Bazı çocukların davranışlarını tanımanın gerekli olduğu ebeveynlere öğretilmelidir. Örnek vermek gerekirse; ebeveynler kendi yüzlerinin çocuğun gelişiminde önem arz eden bir öge olduğunun bilincinde olmaları sağlanmalıdır. Yine, ebeveynlere her çocuğun bireysel olduğu ve tepkilerinin farklı olacağı söylenmelidir (Hofer, 2005; Çoban ve Saruhan, 2005).

Çocuğun iyi bir iletişim ve bağlanmaya sahip olması için aile merkezli bakım da oldukça etkili bir bakım yöntemidir. Hemşire aile merkezli bakım konusunda aileye eğitim vermeli, ailenin eğitim konusunda yeterli olduğundan emin olmalıdır. Hemşire ailenin sorularına net cevap vermeli ve uygulanan tedaviyi anlaşılır şekilde anlatmalıdır. Çocuk hastaneden taburcu olurken onları evde bakıma hazırlamalılar ve bilgilerini aktarmalıdır (Aykanat ve Gözen, 2014).

Baba ile çocukları arasında güvenli bağlanmanın oluşumu çocukların bilişsel ve ruhsal gelişimini etkilemektedir. Çocuğun gelişiminde babanın katılımının etkili olduğu göz önünde bulundurulduğunda; hemşireler antenatal sınıflarda, çocuk sağlığı kliniklerinde, ev ziyaretlerinde ve hastane ortamında çocukların bu anlamda gelişimini teşvik etme amacıyla babaları desteklemek için fırsatlara sahiptir. Hemşireler, babanın çocuklarla aktivitelere katılımının önemi konusunda annelere

açıklayıcı bilgi vermeli, birlikte çocuğun bakımına babanın da katılımını teşvik etmelidirler (Güleç ve Kavlak, 2013).

Baba, bebeğin bakımı konusunda cesaretlendirilmeli ve bunun için uygun ortamı hemşire yaratmalıdır. Bebek ile zaman geçirme, oyun oynama, birlikte aktivitelere katılmanın bebek ile baba arasındaki etkileşimi ve bağlanmayı artırdığı, aralarındaki bağı güçlendireceği ve tüm bunların bebeğin gelecekteki yaşantısı için önemli olduğu hemşire tarafından ebeveynlere aktarılmalıdır (Zeybekoğlu, 2013).

Baba bebek bağlanması, çocuk gelişimini davranışsal, gelişimsel ve ruhsal olarak birçok açıdan önemli derecede etkilemektedir. Bu sebeple güvenli bağlanmanın oluşumunu etkileyen faktörlerin bilinmesi ve hemşirelerin bu faktörleri göz önünde bulundurarak aile sağlığını değerlendirmesi, çocuk gelişimi açısından oldukça önemli olacaktır (Güleç ve Kavlak, 2013).

2.10. Anne-Baba Eğitimi

Aile; evlilik ile başlayan, kan ya da evlat edinme bağlarıyla süren, gerek bireyleri ve gerekse de toplumu etkileyen toplumun ana yapısını meydana getiren bir kurumdur. Eğer aileler kişilerin duygusal, ekonomik, fiziksel gereksinimlerini sağlıklı ve uyumlu bir biçimde yerine getiriyorlarsa sağlıklı aileler olduğu söylenebilir (Baran ve Yurteri Tiryaki, 2016).

Anne-baba rolü temelinde oldukça fazla sorumluluk barındıran, çok fazla bilgi ve beceri gerektiren bir konudur. Ayrıca fedakarlık da yapmayı gerektirmektedir. Bir anne-baba çocuk sahibi olmadan önce, ilk olarak buna hazır olup olmadıklarına karar vermeleri ve çocuk bakımı ve eğitimine ilişkin konularda tam olarak bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Çocuk sahibi olduktan sonra ise bu anne ve babalar toplumsal bilince sahip birer çocuk yetiştirme sorumluluğunun farkında olmalıdırlar. Eğer çocukların pozitif manada birer kişilik özelliği sergilemeleri ve bunu sürdürmeleri isteniyorsa anne ve babalarının onlara karşı tutumlarının son derece etkili olduğu unutulmamalıdır (Yıldız, 2017).

Bir çocuk anne ve babasının kalıtsal özelliklerini alarak dünyaya gözlerini açmakta ve topluma uyumlu bir insan haline gelmesinde de yine ailesinden aldığı

temel beceriler sayesinde mümkün olmaktadır. Bu çerçeveden değerlendirildiğinde çocuğun eğitimini ve gelişimini sağlamak bir ailenin en önemli görevidir. Bu doğrultuda ebeveynler çocuklarına beslenme, korunma, barınma ve öğrenme gibi konularda imkan yaratır. Bir anne ve baba çocuğunun gereksinimlerini karşılayarak, ona yeterli derecede sevgi ve şefkat göstererek onda güven duygusunu meydana getirir. Bu açıdan bakıldığında bir aile çocuğun geleceğe hazırlamada en etkili olan araçtır (Çağdaş ve Seçer, 2005).

Çocuklar ailelerinin genetik özelliklerini taşırlar ve onlarla etkileşim içerisindedirler. Aile, çocuğun taşıdığı genetik potansiyeli, en yüksek gelişim seviyesine ulaştırmada en büyük sorumluluk sahibi olan kurumdur. Çocuğun geleceğe hazırlanmasında aile içi paylaşım ve kültürel değerler önemlidir. Günümüzde sanayileşme ve kadının çalışma hayatına girişiyle birlikte çocukların gelişim ve eğitiminde hizmet satın almaya gidilmiştir. Ancak her ne kadar böyle bir durum söz konusu olsa da, kültürün sosyal etkileşim ve iletişim vasıtasıyla çocuğa aktarımı hususunda ailenin sorumluluğu azalmamaktadır. Bireylerin çocukluk dönemlerini geçirdikleri ortam ve bu dönemde sahip oldukları duygular, yaşam boyu hatırlanacak olgulardır. Bu nedenle çocukken zengin aile ilişkileri olan bireylerin kendi aile yaşamları içinde de bu değerleri koruyacakları öngörülmektedir. Büyükanne, büyükbaba ve torun ilişkisi de çocuğun duygusal yönden gelişmesini sağlayan bir süreçtir. Bu süreçte çocuklar, yaşadıkları toplumun özelliklerini, kültürel davranış kalıplarını sağlıklı bir yetişkinden öğrenme fırsatı bulmanın yanında, sıcak ve sevgi dolu bir kucakta olmanın doyumunu tatmaktadırlar (Yıldız, 2017).

Dünya hızlı bir şekilde değişmeye ve gelişmeye tabidir. Bu değişime ayak uyduracak kişilerin yetişmesinde ailenin oldukça büyük bir rolü vardır. Kişiler ilk eğitimlerini ailede almaktadırlar. Bu yüzden aile eğitimde ilk ve en önemli kurumdur. Günümüzde çocuklar ebeveynlerinde oldukça farklı bir dönemde yaşamaktadır. Buna bağlı olarak da onların istek ve ihtiyaçları farklılık göstermektedir. Bu durum karşısında ise anne ve babalar bu değişik istek ve ihtiyaçlar karşısından nasıl davranacaklarını bilmemektedirler. Bu nedenden dolayı da anne ve babaların kendilerini sürekli olarak geliştirmek, çocuklarını daha iyi tanımak ve çocukları ile iletişimlerini daha güçlü hale getirmek zorundadırlar (Özel ve Zelyurt, 2016).

Son dönemlerde dünya genelinde ve ülkemizde ebeveyn eğitiminin sahip olduğu önem daha iyi idrak edilmiş ve çocuklarda rastlanılan davranış sorunlarının bertaraf edilmesinde, daha iyi bir kişilik gelişiminin meydana gelmesinde ilk olarak ailelerin eğitilmesinin gerekli olduğu üzerinde bir görüş birliğine sahip olunmuştur (Çağdaş ve Seçer, 2005).

Ebeveyn eğitimleri, sıkça rastlanan bir eğitim türü olup, özel bir konuda eğitim grubu içinde zikredilmektedir. Bu eğitimlerle amaçlanan ebeveynlere çocuklarını topluma daha yararlı bireyler olarak yetiştirecek, onların geleceğe hazırlanmasına katkı sağlayacak bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Bu amaç doğrultusunda, ebeveynler ebeveynlik kuralları ve sorumlulukları hakkında bilgilendirilmekte, onlara etkili ebeveynlik becerileri kazanılmakta, ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkileri geliştirmek için iletişim ve problem çözme becerileri geliştirilmekte ve yaşam döngüsü boyunca değişen ebeveyn rollerine uyum sağlama konusunda bilgi ve beceriler sağlanmaktadır (AEP, 2013).

Aile eğitim programlarında değişik uygulama biçimleri vardır. Bu uygulama tarzları ise evde, eğitim kurumlarında, bütünleştirilmiş ve uzaktan programlar şeklindedir.

Uzaktan eğitim metotlarının kullanılmış olduğu eğitimlerin temelinde ise mektup ile öğretim, radyo ve TV programları, internet gibi araçlar mevcuttur. Bu eğitim metotları ile doğrudan doğruya anne ve babaları hedef almakta olan programlar üretilmekte, devamlı ve düzenli bir şekilde bilgilendirmeler posta aracılığı ile ailelere ulaştırılmakta, internet eğitim ile bilgilendirme amacı doğrultusunda kullanılmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2005).

Ailelere verilen eğitimler tarihte ABD’de 1887’den itibaren kamu politikalarında yer almaya başlamıştır. Önceleri ziraat, daha sonraları çocuk sağlığı, ev ekonomisi, yemek hazırlama gibi birçok alanda ailelere verilen eğitimler süregelmiştir. Günümüzde aile eğitimlerinin ailelerin ihtiyaç duyduğu çeşitli başlıklarda toplandığı görülmektedir. Bebek bakımı, sağlık, aile içi iletişim, ebeveyn eğitimleri, evlilik konu başlıklarını içerdikleri görülmektedir (AEP, 2013).

Ülkemizde, Bakanlıklar, Üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarınca (STK) yürütülen, sahip olunan her yaştaki çocuk grubuna göre, birçok aile eğitim programları bulunmaktadır.

Bu alanda hizmet sunan başlıca kurum/kuruluşlar ve STK'lar;

- Üniversiteler (İstanbul Üniversitesi bünyesinde Ana-Baba Okulu, Gazi Üniversitesi - Milli Eğitim Bakanlığı - UNICEF ortak AEP-GEP eğitim programı),
- Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Aile Eğitim Programları,
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) Anne ve Baba Destek Eğitim Programları (ADEP-BADEP),
- Aile ve Çalışma Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile Eğitimi Programları (AEP),
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Eğitim Programları
- Yerel İdarelerin Eğitim Programları.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Tipi

Araştırma 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitimin baba-bebek bağlanma durumuna etkisinin değerlendirilmesi amacıyla yarı deneysel olarak yapılmıştır.

3.2.Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma 01 Ocak 2018-01 Ocak 2019 tarihleri arasında, Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Sağlam Çocuk Polikliniğinde gerçekleştirilmiştir. Sağlam Çocuk Polikliniğinde iki hemşire ve iki uzman doktor görev yapmaktadır. Sağlam Çocuk Polikliniğine günde ortalama 30 çocuk ebeveynleri veya yakınları ile başvurmaktadır.

3.3.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 01 Ocak 2018-01 Ocak 2019 tarihleri arasında Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Sağlam Çocuk Polikliniğine başvuran 6-12 aylık bebeğe sahip, araştırma kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 60 baba oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini, eğitim grubu (n:30) ve kontrol grubu (n:30) olmak üzere 60 baba oluşturmuştur. İletişim kurmakta olası güçlük yaşanabilecek ve onam formunu okuduktan sonra gönüllü katılmak istemeyen babalar çalışmaya dahil edilmemiştir. Analizlerde güven aralığı %95 (anlamlılık düzeyi 0,05 $p < 0,05$) olarak belirlenmiştir. Verilen eğitimin etki büyüklüğünü belirlemek amacıyla eğitim grubu ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık görüldüğünde etki büyüklüğünün hesaplanmasında Cohen's d istatistiği kullanılmıştır. Eğitim ve

kontrol gruplarının belirlenmesi için örneklem içerisindeki 60 babaya, tek ve çift numaralar seçtirilmiş, basit randomizasyon yöntemiyle 30 eğitim, 30 kontrol grubu oluşturulmuştur.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri;

- 6-12 aylık bebeğe sahip olan babalar,

- Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Sağlıklı Çocuk Polikliniklerinde bebeği takip edilen babalar,

- Zihinsel engel taşımayan babalar,

-Çalışmaya katılmada gönüllü olan babalar,

-Türkçe bilen ve/veya iletişim sorunu yaşamayan babalar araştırmaya alınmıştır.

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Anket formunda, araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan “**Sosyodemografik Form (EK-3)**” ve “**Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (EK-5)**” yer almaktadır.

3.4.1.Sosyodemografik Form

Veri toplama formu babanın ve ailesinin sosyodemografik özelliklerini (babanın yaşı, eğitim durumu, mesleği, aylık ailenin geliri, eşinin yaşı, eşinin mesleği, eşinin eğitim durumu, bebeğinin kaç aylık olduğu, bebeğinin cinsiyeti, çocuk sayısı, aile ilişkileri) içeren toplam 11 sorudan oluşmaktadır (EK-3).

3.4.2. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği

6 ila 12 aylık bebeklerde kullanılan bu ölçek, Condon ve arkadaşları (2008) tarafından doğum sonrası baba-bebek bağlanmasını değerlendirmek için geliştirilmiştir. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Türk toplumu için uygun hale getirilerek, bu ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmasını Güleç (2010) gerçekleştirmiştir. Yaptığı araştırma kapsamında, ölçek 6-12 aylık sağlıklı bebeği olan, aşı ya da kontrol amacıyla belirlenen merkezlere gelen babalara uygulanmıştır. Bu ölçeğin dil eşdeğerliliğinin sağlanması için öncelikle Türkçeye çevirisi yapılmış ve daha sonra ise geri çevirisi yapılmıştır. Sonrasında ise uzmanların görüşlerine başvurularak, öneriler çerçevesinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Literatürde güvenirliğin 0.60-0.80 olmasının aracın araştırmalarda kullanılması için yeterli olduğunu ifade etmektedir (Güleç, 2010).

Ölçek 19 maddelik olup 3 alt ölçeği bulunmaktadır. Ölçeğin her bir maddesi 1 den 5 e kadar puanlandırılmaktadır ve ölçekten elde edilebilecek en düşük puan 19, en yüksek puan ise 95 arasında değişmektedir. Yüksek puan bağlanmanın yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Ölçeğin puanlanması aşağıdaki şekildedir;

- 1. 2. ve 3. maddeler **a=1, b= 2, c=3, d=4 ve e= 5** puan,
- 4. 5. 10. 12. ve 14. maddeler **a=5, b= 4, c=3, d=2 ve e= 1** puan (ters)
- 6. 17. 18. ve 19. maddeler **a=1, b= 2.3, c=3.6, d=5** puan
- 7. 9. 11. ve 15. maddeler ise **a=5, b= 3.6, c=2.3, d=1** puan (ters)
- 8. madde **a=5 b= 1** puan ve son olarak
- 13. ve 16. madde **a=5, b=3, c= 1** puan şeklinde kodlanmaktadır.

Ölçeğin alt maddeleri aşağıdaki gibidir;

Sabır ve hoşgörü = 1, 2, 6, 11, 13, 17, 18, 19. sorular

Etkileşimde zevk = 4, 5, 8, 9, 10, 12, 15. sorular

Sevgi ve gurur = 3, 7, 14, 16. sorular

Ölçeğin, “sevgi ve gurur” alt ölçeği güvenilir bulunmamış, 16. madde Türk toplumu ve kültüründe ölçeğin dışında bırakılmıştır. Çünkü bir çocuğun babalar tarafından evlat edinilmesinin fizyolojik ve duygusal olarak değerlendirilmediğine ve konunun olumsuz bir korelasyon gösterdiği düşünülmekteydi. Ölçeğin toplam bağlanma puanları üzerinden değerlendirilmesi önerilmektedir (Güleç, Kavlak 2013). Bu doğrultuda da analiz yapılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,87 olarak tespit edilmiştir.

3.5.Araştırmada Kullanılan Yöntem

Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Sağlam Çocuk Polikliniğine bebekleri için başvuran, 6-12 aylık bebeğe sahip, araştırma kriterlerine uyan 60 baba ile ilk görüşme hastane polikliniğine başvurduklarında yapılmıştır. İlk tanışmada babalara araştırma hakkında bilgi verilmiş, sözel ve yazılı onam (EK-4) alınmıştır. Babalara tek ve çift numaralar seçtirilerek basit randomizasyon yöntemiyle 30 eğitim, 30 kontrol grubu oluşturulmuştur. Birinci görüşme; poliklinikte gerçekleştirilmiş, Eğitim ve Kontrol grubundaki toplam 60 babaya “sosyodemografik bilgi formu” ile B-BBÖ uygulanmıştır. Anketler, bir baba tarafından araştırmacının hazır bulunmasıyla doldurulmuştur. Kontrol grubundaki 30 babaya sadece araştırma hakkında kısa bilgilendirme yapılmış ve bir ay sonraki tarih için tekrar anket uygulamak adına randevu alınmıştır.

İlk aşamanın tamamlanması sonrasında (İkinci Aşama) bir aylık süreç içerisinde, dört seanslık görüşme halinde, eğitim grubundaki babaların uygun gördükleri, Adana Şehir Hastanesi Seminer Salonu, ev veya iş yerlerinde randevu almak suretiyle gerçekleştirilmiştir. Sözel, yazılı ve görsel iletişim araçları kullanılmak suretiyle eğitim grubundaki babalara araştırmacı tarafından eğitim (EK-6) verilmiştir. Her eğitim seansı ortalama 45 dakika sürmüştür. Eğitim seanslarının sonunda, bir sonraki seansa kadar eğitim konusuyla ilgili uygulamaya yönelik önerilerde bulunulmuştur. Her eğitim öncesinde bir önceki eğitim konuları ana hatlarıyla tekrarlanmış ve önceki eğitimde belirtilen uygulama önerilerinin sonuçları üzerine katılımcılarla değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Üçüncü aşamada, ikinci aşamanın tamamlanmasının ardından, ilk anket uygulamasının ortalama bir ay sonrasında, babaların uygun durumları değerlendirilerek, hastane polikliniğinde veya ev-iş yeri ortamlarında gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada kontrol ve eğitim grubundaki 60 babaya B-BBÖ tekrar uygulanmış, kontrol grubundaki babalara da eğitim konuları ile ilgili bilgi ve ders notları verilmiştir.

Söz konusu üç aşama tamamlandıktan sonra, sosyodemografik veriler, eğitim ve kontrol grubu ön test ile son test sonuçları karşılaştırılmış ve istatistiksel analizler yapılmıştır.

3.6.Araştırma Planı

Araştırmanın Evren ve Örneklemi:

Araştırma 6-12 aylık bebeğe sahip babalara verilen eğitimin, baba-bebek arasındaki bağlanma düzeyine etkisinin değerlendirilmesi amacıyla, kontrollü, ön test/ son test eğitimsel model kullanılarak, kesitsel ve tanımlayıcı nitelikte yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, 01 Ocak 2018-01 Ocak 2019 tarihleri arasında Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Sağlam Çocuk Polikliniğine başvuran 6-12 aylık bebeğe sahip, araştırma kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 60 baba oluşturmuştur.

İlk tanışmada 60 babaya poliklinikte araştırma hakkında bilgi verilmiş, sözel ve yazılı onam alınmıştır. Babalara tek ve çift numaralar seçtirilerek basit randomizasyon yöntemiyle 30 eğitim, 30 kontrol grubu oluşturulmuştur. Araştırmacının hazır bulunmasıyla babalara “sosyodemografik bilgi formu” ile B-BBÖ uygulanmıştır.

Kontrol Grubu

30 babaya sadece araştırmacı tarafından çalışma hakkında bilgi verilmiş ve bir ay sonra yeniden anket uygulanmasını teminen randevulaşmıştır.

Eğitim Grubu

30 babaya, hastane seminer salonu, ev veya iş yerlerinde randevu almak suretiyle, “Aile kavramı, Bebek bakımı, Bebek gelişimi, Anne-Baba-Bebek iletişim becerileri, Babanın Ailede rolü, Bağlanma kavramı, Bağlanmayı destekleyecek etkenler” alanında araştırmacı tarafından eğitim verilmiştir.

Hastane polikliniğinde veya ev-iş yeri ortamlarında gerçekleştirilmiştir. Kontrol ve eğitim grubundaki 60 babaya B-BBÖ tekrar uygulanmıştır. Kontrol grubundaki babalara da eğitim konuları ile ilgili bilgi ve ders notları verilmiştir

Sosyodemografik veriler, eğitim ve kontrol grubu ön test ile son test sonuçları karşılaştırılmış ve istatistiksel analizler yapılmıştır.

Şekil 1. Yöntem Akış Şeması

3.7.Verilerin Değerlendirilmesi

Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Sağlam Çocuk Polikliniğine bebekleri için başvuran, 6-12 aylık bebeğe sahip ve araştırma kriterlerine uyan babalara verilen eğitimin, baba-bebek arasındaki bağlanma düzeyine etkisinin eğitimsel olarak değerlendirilmesi amacıyla elde edilen verilerin istatistiksel analizleri yapılmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 16.0 (Statistical Package for Social Sciences for Windows) yazılımı kullanılmıştır. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği puanlarının ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri betimsel istatistik tablosunda gösterilmiştir. Kontrol-eğitim ve ön-son test puan çiftleri genel olarak normal dağılım göstermediğinden gruplar arası test puanlarının karşılaştırılmasında Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır. Grupların kendi içinde ön test son test puanlarının karşılaştırılmasında Wilcoxon İşaretli Sıralar testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Demografik değişkenlere göre karşılaştırmalar için eğitim öncesi puanlar kullanılmıştır. Ölçek puanlarının eşin mesleği, bebeğin cinsiyeti, bebek haricinde çocuk olması durumuna göre karşılaştırılmasında Mann Whitney U testinden; katılımcının yaşı, öğrenim düzeyi, mesleği, ailenin aylık toplam geliri, eşin yaşı, eşin öğrenim düzeyi, bebeğin yaşı, eş ile ilişki durumuna göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır. Kruskal Wallis H testinde anlamlı farklılık görüldüğünde farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır. Analizlerde güven aralığı %95 (anlamlılık düzeyi 0,05 $p < 0,05$) olarak belirlenmiştir. Verilen eğitimin etki büyüklüğünü belirlemek amacıyla eğitim grubu ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık görüldüğünde etki büyüklüğünün hesaplanmasında Cohen's d istatistiği kullanılmıştır. Cohen's d hesaplamasında aşağıdaki formül kullanılmıştır. Cohen's d istatistiğinde 0 – 0,20 aralığı “düşük”; 0,20 – 0,50“orta düzeyde”; 0,50 ve üstü “büyük etki” olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2011: 44).

$$d = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{(SS_1 + SS_2)/2}$$

3.8.Araştırmanın Değişkenleri

Bağımsız Değişkenler: Sosyodemografik özellikler (babanın yaşı, eğitim durumu, mesleği, aylık ailenin geliri, eşinin yaşı, eşinin mesleği, eşinin eğitim durumu, bebeğinin kaç aylık olduğu, bebeğin cinsiyeti, çocuk sayısı, aile ilişkileri).

Bağımlı Değişkenler: Baba-Bebek bağlanma ölçeğinden alınan puanlar.

3.9.Araştırmada Uygulanan Eğitim Faaliyeti

Araştırmada; ön test aşamasından sonra eğitim grubundan oluşturulan birimlere bir aylık süre içerisinde, belirli periyotlarla, dört farklı zamanda eğitimler yapılmıştır. Eğitimlerin hazırlık aşamasında, TC Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV), Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü ve Üniversitelerin Aile ve Baba Destek Programları incelenmiştir. Eğitim grubuna literatür doğrultusunda (Gazioğlu, 2011; Canel, 2011; Demirutku, 2017; Tol ve Taşkan, 2018; Bozok, 2018; Koçak, 2004; Dinç, 2014; Asaloğlu, 2017; Kara, 2017; MEB, 2010; Yıldız 2017; Hogg ve Blau, 2014; Canel, 2018; Özkardeş, 2006; Yavuzer, 2002) bağlanmayı etkileyen parametreler dikkate alınarak, bağlanma durumuna katkı sağlayabileceği değerlendirilen eğitimler (EK-6) verilmiştir.

3.10. Eğitim İçeriği

Eğitimler, süresince powerpoint sunumları kullanılmış ve katılımcılara dinleyici ders notları verilmiştir.

1. EĞİTİM İÇERİĞİ

Aile kavramı, anne-baba-bebek iletişim becerileri, babanın ailede rolü, ailede görev paylaşımı, güvenli bağlanmada aile mutluluğunun önemi.

2. EĞİTİM İÇERİĞİ

Bebek gelişimi, bebeğin gelişimine destek sağlanması, ebeveynlerin bebeğin gelişiminde rolü

3. EĞİTİM İÇERİĞİ

Bebek gelişiminin takibi, bebeğin dil ve zihinsel gelişimi, babanın bebek gelişimine katkısı

4. EĞİTİM İÇERİĞİ

Bağlanma kavramı, bebeklerde bağlanma süreci, bebeklerin güvenli bağlanmasını destekleyen etkenler, duyarlı tepkisellik şeklinde planlanmıştır.

Her eğitim süresince powerpoint sunum kullanılmış ve tüm eğitimlerden sonra öneriler ve faaliyetler olarak katılımcılara yönlendirmelerde bulunulmuştur.

3.11.Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce Adana İl Sağlık Müdürlüğü, Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul'undan ve Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'ndan etik onay alınmıştır (EK-1). Araştırma kapsamında kullanılan Baba-Bebek bağlanma ölçeği kullanımı için yazılı izin alınmıştır (EK-2). Araştırmaya katılan babalardan yazılı ve sözel onam alınmıştır (EK-4).

4. BULGULAR

Bu bölümde; katılımcılara ait sosyodemografik bulgular, ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular, kontrol ve eğitim grubu puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular, ölçek puanlarının demografik özelliklere göre karşılaştırılmasına ait bulgular yer almaktadır.

4.1. Sosyodemografik Bulgular

Tablo 4.1. Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımı

Demografik Özellik	Gruplar	Toplam		Kontrol (n=30)		Eğitim (n=30)		X ²	p
		n	%	n	%	n	%		
Yaş	23-27 yaş	9	15,0	7	23,3	2	6,7	6,34	0,096
	28-32 yaş	20	33,3	6	20,0	14	46,7		
	33-37 yaş	25	41,7	14	46,7	11	36,7		
	38-42 yaş	6	10,0	3	10,0	3	10,0		
Öğrenim düzeyi	İlköğretim	16	26,7	10	33,3	6	20,0	1,67	0,435
	Lise	20	33,3	10	33,3	10	33,3		
	Üniversite	24	40,0	10	33,3	14	46,7		
Meslek	Memur	19	31,7	10	33,3	9	30,0	3,02	0,221
	İşçi	17	28,3	11	36,7	6	20,0		
	Diğer	24	40,0	9	30,0	15	50,0		
Ailenin aylık toplam geliri	1500TL ve altı	5	8,3	2	6,7	3	10,0	1,53	0,675
	1501-2500TL	16	26,7	10	33,3	6	20,0		
	2501-3500TL	12	20,0	6	20,0	6	20,0		

	3501TL ve üstü	27	45,0	12	40,0	15	50,0		
Eşin yaşı	23-27 yaş	22	36,7	13	43,3	9	30,0	1,18	0,554
	28-32 yaş	24	40,0	11	36,7	13	43,3		
	33 yaş ve üstü	14	23,3	6	20,0	8	26,7		
Eşin mesleği	Ev hanımı	39	65,0	19	63,3	20	66,7	0,07	0,787
	Çalışıyor	21	35,0	11	36,7	10	33,3		
Eşin öğrenim düzeyi	İlköğretim	23	38,3	15	50,0	8	26,7	3,50	0,174
	Lise	14	23,3	6	20,0	8	26,7		
	Üniversite	23	38,3	9	30,0	14	46,7		
Bebeğin yaşı	6 aylık	17	28,3	5	16,7	12	40,0	4,82	0,181
	7-8 aylık	12	20,0	7	23,3	5	16,7		
	9-10 aylık	15	25,0	10	33,3	5	16,7		
	11-12 aylık	16	26,7	8	26,7	8	26,7		
Bebeğin cinsiyeti	Kız	30	50,0	14	46,7	16	53,3	0,27	0,606
	Erkek	30	50,0	16	53,3	14	46,7		
Başka çocuk durumu	Var	32	53,3	14	46,7	18	60,0	1,07	0,301
	Yok	28	46,7	16	53,3	12	40,0		
Eş ile ilişki durumu	Orta	11	18,3	7	23,3	4	13,3	1,35	0,510
	İyi	32	53,3	16	53,3	16	53,3		
	Çok iyi	17	28,3	7	23,3	10	33,3		

Tablo 4.1.'de kontrol ve eğitim grubuna ait katılımcıların demografik özelliklerine göre (yaş, öğrenim düzeyi, meslek, ailenin aylık toplam geliri, eşin yaşı, eşin mesleği, eşin öğrenim düzeyi, bebeğin yaşı, bebeğin cinsiyeti, başka çocuk durumu, eşle ilişki durumu) frekans ve yüzde dağılımı gösterilmiştir.

Katılımcıların demografik özellikleri açısından (babanın yaşı, babanın öğrenim düzeyi, babanın mesleği, ailenin aylık toplam geliri, eşin yaşı, eşin çalışma durumu, eşin öğrenim düzeyi, bebeğin yaşı, bebeğin cinsiyeti, bebeğin haricinde çocuk olması durumu, eşi ile ilişki durumu) gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4.1).

Araştırmaya katılan 6-12 aylık bebek sahibi 60 babanın %50'si kontrol, %50'si eğitim grubundadır. Katılımcıların %15'i 23-27 yaş, %33,3'ü 28-32 yaş, %41,7'si 33-37 yaş, %10'u 38-42 yaş grubundadır. Kontrol grubundaki katılımcıların %23,3'ü 23-27 yaş, %20'si 28-32 yaş, %46,7'si 33-37 yaş, %10'u 38-42 yaş grubundadır. Eğitim grubundaki katılımcıların %6,7'si 23-27 yaş, %46,7'si 28-32 yaş, %36,7'si 33-37 yaş, %10'u 38-42 yaş grubundadır (Tablo 4.1).

Katılımcıların %26,7'si ilköğretim, %33,3'ü lise, %40'ı üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür. Kontrol grubundaki katılımcıların %33,3'ü ilköğretim, %33,3'ü lise, %33,3'ü üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür. Eğitim grubundaki katılımcıların %20'si ilköğretim, %33,3'ü lise, %46,7'si üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür (Tablo 4.1).

Katılımcıların %31,7'si memur, %28,3'ü işçi, %40'ı diğer meslek grubundadır. Kontrol grubundaki katılımcıların %33,3'ü memur, %36,7'si işçi, %30'u diğer meslek grubundadır. Eğitim grubundaki katılımcıların %30'u memur, %20'si işçi, %50'si diğer meslek grubundadır (Tablo 4.1).

Katılımcıların %8,3'ünün ailesinin aylık toplam geliri 1500 TL ve altı, %26,7'sinin 1501-2500 TL, %20'sinin 2501-3500 TL, %45'inin 3501TL ve üstüdür. Kontrol grubundaki katılımcıların %6,7'sinin ailesinin aylık toplam geliri 1500TL ve altı, %33,3'ünün 1501-2500 TL, %20'sinin 2501-3500 TL, %40'ının 3501TL ve üstüdür. Eğitim grubundaki katılımcıların %10'unun ailesinin aylık toplam geliri 1500TL ve altı, %20'sinin 1501-2500 TL, %20'sinin 2501-3500 TL, %50'sinin 3501TL ve üstüdür (Tablo 4.1).

Katılımcıların %36,7'sinin eşi 23-27 yaş, %40'ının 28-32 yaş, %23,3'ünün eşi 33 yaş ve üstüdür. Kontrol grubundaki katılımcıların %43,3'ünün eşi 23-27 yaş, %36,7'sinin 28-32 yaş, %20'sinin eşi 33 yaş ve üstüdür. Eğitim grubundaki katılımcıların %30'unun eşi 23-27 yaş, %43,3'ünün 28-32 yaş, %26,7'sinin eşi 33 yaş ve üstüdür. Katılımcıların %65'inin eşi ev hanımı, %35'inin eşi çalışmaktadır. Kontrol grubundaki katılımcıların %63,3'ünün eşi ev hanımı, %36,7'sinin eşi çalışmaktadır. Eğitim grubundaki katılımcıların %66,7'sinin eşi ev hanımı, %33,3'ünün eşi çalışmaktadır. Katılımcıların %38,3'ünün eşi ilköğretim düzeyinde, %23,3'ünün eşi lise düzeyinde, %38,3'ünün eşi üniversite düzeyinde öğrenim

görmüştür. Kontrol grubundaki katılımcıların %50'sinin eşi ilköğretim düzeyinde, %20'sinin eşi lise düzeyinde, %30'unun eşi üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür. Eğitim grubundaki katılımcıların %26,7'sinin eşi ilköğretim düzeyinde, %26,7'sinin eşi lise düzeyinde, %46,7'sinin eşi üniversite düzeyinde öğrenim görmüştür (Tablo 4.1).

Katılımcıların %28,3'ünün bebeği 6 aylık, %20'sinin 7-8 aylık, %25'inin 9-10 aylık, %26,7'sinin 11-12 aylıktır. Kontrol grubundaki katılımcıların %16,7'sinin bebeği 6 aylık, %23,3'ünün 7-8 aylık, %33,3'ünün 9-10 aylık, %26,7'sinin bebeği 11-12 aylıktır. Eğitim grubundaki katılımcıların %40'ının bebeği 6 aylık, %16,7'sinin 7-8 aylık, %16,7'sinin 9-10 aylık, %26,7'sinin bebeği 11-12 aylıktır (Tablo 4.1).

Katılımcıların %50'si bebeği kız, %50'sinin bebeği erkektir. Kontrol grubundaki %46,7'si bebeği kız, %53,3'ünün bebeği erkektir. Eğitim grubundaki katılımcıların %53,3'ünün bebeği kız, %46,7'sinin bebeği erkektir. Katılımcıların %53,3'ünün, kontrol grubundaki katılımcıların %46,7'sinin, eğitim grubundaki katılımcıların %60'ının bebeği haricinde çocuğu vardır (Tablo 4.1).

Katılımcıların %18,3'ünün eşi ile ilişkileri orta, %53,3'ünün iyi, %28,3'ünün eşi ile ilişkileri çok iyidir. Kontrol grubundaki katılımcıların %23,3'ünün eşi ile ilişkileri orta, %53,3'ünün iyi, %23,3'ünün eşi ile ilişkileri çok iyidir. Eğitim grubundaki katılımcıların %13,3'ünün eşi ile ilişkileri orta, %53,3'ünün iyi, %33,3'ünün eşi ile ilişkileri çok iyidir (Tablo 4.1).

4.2. Kontrol ve eğitim grubu puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Tablo 4.2'de kontrol grubunun ön test ve son test puanlarının anlamlı farklılık gösterme durumunu incelemek amacıyla yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.2. Kontrol grubu ön-son test puanlarının karşılaştırılması

Alt Boyut	Test	n	Min.	Maks.	$\bar{X}$	SS	Ç.	B.	Z	p
Sabır ve Hoşgörü	Ön test	30	22,40	40,00	34,62	5,17	-0,97	-0,05	-	0,014
	Son test	30	22,40	40,00	34,14	5,37	-0,75	-0,63	2,46	
Etkileşimde Zevk	Ön test	30	15,60	35,00	27,62	4,64	-0,59	0,31	-	0,014
	Son test	30	14,30	35,00	27,28	4,66	-0,45	0,71	2,46	
Sevgi ve Gurur	Ön test	30	10,30	15,00	14,08	1,24	-1,46	1,91	0,00	1,000
	Son test	30	10,30	15,00	14,08	1,24	-1,46	1,91		
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	Ön test	30	54,30	90,00	76,32	9,33	-0,55	-0,57	-	0,006
	Son test	30	51,70	90,00	75,50	9,57	-0,55	-0,38	2,75	

Ç.: Çarpıklık B.: Basıklık

Kontrol grubu; sabır ve hoşgörü alt boyutu son test puanlarının ($34,14 \pm 5,37$), ön test puanlarına göre ($34,62 \pm 5,17$) daha düşük olduğu, etkileşimde zevk alt boyutu son test puanlarının ($27,28 \pm 4,66$), ön test puanlarına göre ($27,62 \pm 4,64$) daha düşük olduğu, sevgi ve gurur alt boyutu son test puanları ($14,08 \pm 1,24$) ile ön test puanlarının ($14,08 \pm 1,24$) eşit olduğu, baba-bebek bağlanma ölçeği toplam son test puanlarının ($75,50 \pm 9,57$) ön test puanlarına göre ($76,32 \pm 9,33$) daha düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 4.2).

Tablo 4.2.'teki sonuçlara göre kontrol grubunun sabır ve hoşgörü ($Z=-2,46$; $p<0,05$), etkileşimde zevk ($Z=-2,03$; $p<0,05$) ve baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ($Z=-2,75$; $p<0,05$) ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kontrol grubu; sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, baba-bebek bağlanma ölçeği toplam, son test puanları ön test puanlarına göre anlamlı düzeyde daha düşüktür. Kontrol grubu sevgi ve gurur alt boyut ön ve son test puanları arasında anlamlı farklılık ($p>0,05$) bulunmamıştır.

Tablo 4.3'te eğitim grubunun ön test ve son test puanlarının anlamlı farklılık gösterme durumunu incelemek amacıyla yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.3. Eğitim grubunun ön-son test puanlarının karşılaştırılması

Alt Boyut	Test	n	Min.	Maks.	$\bar{X}$	SS	Ç.	B.	Z	p	d
Sabır ve Hoşgörü	Ön test	30	24,80	40,00	34,20	4,25	-0,67	-0,48	-4,02	0,000	0,80 (büyük)
	Son test	30	32,40	40,00	36,86	2,38	-0,49	-0,96			
Etkileşimde Zevk	Ön test	30	13,30	35,00	27,28	5,02	-1,07	1,23	-4,31	0,000	0,78 (büyük)
	Son test	30	23,30	35,00	30,17	3,40	-0,62	-0,50			
Sevgi ve Gurur	Ön test	30	9,30	15,00	13,83	1,69	-1,71	2,18	-3,08	0,002	0,57 (büyük)
	Son test	30	11,00	15,00	14,57	0,90	-2,75	8,56			
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	Ön test	30	47,40	88,60	75,31	9,65	-1,16	1,12	-4,62	0,000	0,82 (büyük)
	Son test	30	69,90	88,60	81,61	5,75	-0,81	-0,36			

Ç.: Çarpıklık B.: Basıklık d: Cohen's d istatistiği (Etki büyüklüğü)

Eğitim grubu; sabır ve hoşgörü alt boyutu son test puanlarının ($36,86 \pm 2,38$), ön test puanlarına göre ($34,20 \pm 4,25$) daha yüksek olduğu, etkileşimde zevk alt boyutu son test puanlarının ($30,17 \pm 3,40$), ön test puanlarına göre ($27,28 \pm 5,02$) daha yüksek olduğu, sevgi ve gurur alt boyutu son test puanlarının ($14,57 \pm 0,90$), ön test puanlarına göre ($13,83 \pm 1,69$) daha yüksek olduğu, baba-bebek bağlanma ölçeği son test puanlarının ($81,61 \pm 5,75$) ön test puanlarına göre ($75,31 \pm 9,65$) daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.3).

Tablo 4.3.'teki sonuçlara göre eğitim grubunun sabır ve hoşgörü ($Z=-4,02$; $p<0,05$), etkileşimde zevk ($Z=-4,31$; $p<0,05$), sevgi ve gurur ($Z=-3,08$; $p<0,05$) ve baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ($Z=-4,62$; $p<0,05$) ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Eğitim grubu sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur, baba-bebek bağlanma ölçeği toplam son test puanları, ön test puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitim, baba-bebek bağlanma düzeyine pozitif yönlü ve anlamlı etki yapmış olup Cohen's d istatistiğine göre bu etki büyüktür.

Tablo 4.4'te kontrol ve eğitim verilen eğitim grubunun test puanlarının anlamlı farklılık gösterme durumunu incelemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.4. Grupların ön-son test ölçüm puanlarının karşılaştırması

Test	Alt Boyut	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	p
Ön test	Sabır ve Hoşgörü	Kontrol	30	32,17	965,00	-0,74	0,458
		Eğitim	30	28,83	865,00		
	Etkileşimde Zevk	Kontrol	30	30,60	918,00	-0,04	0,965
		Eğitim	30	30,40	912,00		
	Sevgi ve Gurur	Kontrol	30	30,98	929,50	0,23	0,816
		Eğitim	30	30,02	900,50		
	ÖLÇEK TOPLAM PUANI	Kontrol	30	31,47	944,00	-0,43	0,668
		Eğitim	30	29,53	886,00		
Son test	Sabır ve Hoşgörü	Kontrol	30	26,72	801,50	-1,69	0,091
		Eğitim	30	34,28	1028,50		
	Etkileşimde Zevk	Kontrol	30	24,68	740,50	-2,58	0,010
		Eğitim	30	36,32	1089,50		
	Sevgi ve Gurur	Kontrol	30	26,75	802,50	-1,93	0,054
		Eğitim	30	34,25	1027,50		
	ÖLÇEK TOPLAM PUANI	Kontrol	30	25,15	754,50	-2,37	0,018
		Eğitim	30	35,85	1075,50		

Bulgular incelendiğinde; kontrol ve eğitim gruplarının ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.4).

Tablo 4.4'teki sonuçlara göre kontrol ve eğitim gruplarının sabır ve hoşgörü, sevgi ve gurur son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Etkileşimde zevk ($Z=-2,58$; $p<0,05$) alt boyut ve baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ($Z=-2,37$; $p<0,05$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Eğitim grubunun etkileşimde zevk ve baba-bebek bağlanma ölçeği son test puanları, kontrol grubunun son test puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

4.3. Ölçek puanlarının demografik özelliklere göre karşılaştırılmasına ait bulgular

Tablo 4.5'te eğitim öncesi baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının babanın demografik özelliklerine göre karşılaştırılmasına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.5. Ölçek puanlarının babanın demografik özelliklerine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Yaş	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p	Anlamlı Fark
Sabır ve Hoşgörü	A-23-27 yaş	9	24,28	4,29	3	0,232	
	B-28-32 yaş	20	32,63				
	C-33-37 yaş	25	28,36				
	D-38-42 yaş	6	41,67				
Etkileşimde Zevk	A-23-27 yaş	9	27,56	7,97	3	0,047	B>C
	B-28-32 yaş	20	36,68				
	C-33-37 yaş	25	24,22				
	D-38-42 yaş	6	40,50				
Sevgi ve Gurur	A-23-27 yaş	9	22,72	4,69	3	0,196	
	B-28-32 yaş	20	32,25				
	C-33-37 yaş	25	29,52				
	D-38-42 yaş	6	40,42				
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	A-23-27 yaş	9	25,44	6,87	3	0,076	
	B-28-32 yaş	20	34,73				
	C-33-37 yaş	25	25,88				
	D-38-42 yaş	6	43,25				
Öğrenim Düzeyi							
Sabır ve Hoşgörü	A-İlköğretim	16	32,47	1,42	2	0,493	
	B-Lise	20	32,85				
	C-Üniversite	24	27,23				
Etkileşimde Zevk	A-İlköğretim	16	27,75	0,56	2	0,757	
	B-Lise	20	31,15				
	C-Üniversite	24	31,79				
Sevgi ve Gurur	A-İlköğretim	16	25,97	3,62	2	0,163	
	B-Lise	20	28,48				
	C-Üniversite	24	35,21				
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	A-İlköğretim	16	29,19	0,19	2	0,907	
	B-Lise	20	31,75				
	C-Üniversite	24	30,33				
Mesleği							
Sabır ve Hoşgörü	A-Memur	19	20,79	8,78	2	0,012	B,C>A
	B-İşçi	17	36,19				
	C-Diğer	24	34,17				
Etkileşimde Zevk	A-Memur	19	25,21	3,44	2	0,179	
	B-İşçi	17	29,91				
	C-Diğer	24	35,10				
Sevgi ve Gurur	A-Memur	19	27,16	8,91	2	0,012	C>A,B
	B-İşçi	17	23,74				
	C-Diğer	24	37,94				
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	A-Memur	19	22,61	6,07	2	0,048	B,C>A
	B-İşçi	17	32,15				
	C-Diğer	24	35,58				

Genel olarak sabır ve hoşgörü göstergelerinin, sevgi ve gururun yanı sıra baba ve çocuğun sevgi ölçeği göstergelerinin katılımcıların yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıktı ($p > 0.05$). Etkileşimde, zevk alt ölçeği puanlarının katılımcıların yaşlarına göre değiştiği bulunmuştur ($X^2 = 7.97$; $p < 0.05$). Mann Whitney U'nun ikili karşılaştırmalarının sonuçlarına göre, 33-37 yaş grubundaki katılımcılar, etkileşime dayalı olarak 28-32 yaş grubundakilere göre zevk puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 4.5).

Baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının katılımcıların öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p > 0,05$) saptanmıştır (Tablo 4.5).

Sabır ve hoşgörü ($X^2=8,78$; $p<0,05$), sevgi ve gurur ($X^2=8,91$; $p<0,05$) alt boyutları ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam ($X^2=6,07$; $p<0,05$) puanlarının katılımcıların mesleğine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Mann Whitney U testi eşleştirilmiş karşılaştırmaların sonuçlarına göre, Sevgi ve gurur alt ölçeği ile baba-bebek bağlanma toplam ölçeğinde, diğer meslek grubu anlamlı derecede yüksek iken, sabır ve hoşgörü alt ölçeğinde işçilerdeki katılımcıların anlamlı olarak daha yüksektir. Zevk alt boyutuna ilişkin katılımcıların mesleğine bağlı olarak anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır ($p > 0.05$) (Tablo 4.5).

Tablo 4.6'da eğitim öncesi baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının ailenin demografik özelliklerine göre karşılaştırılmasına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.6. Ölçek puanlarının aile demografik özelliklerine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Aylık Gelir	n	Sıra Ortalaması	X ²	Sd	p	Anlamlı Fark
Sabır ve Hoşgörü	A-1500TL ve altı	5	30,40	11,15	3	0,011	C>B,D
	B-1501-2500TL	16	28,63				
	C-2501-3500TL	12	45,08				
	D-3501TL ve üstü	27	25,15				
Etkileşimde Zevk	A-1500TL ve altı	5	27,90	6,37	3	0,095	
	B-1501-2500TL	16	25,44				
	C-2501-3500TL	12	41,46				
	D-3501TL ve üstü	27	29,11				
Sevgi ve Gurur	A-1500TL ve altı	5	22,90	2,45	3	0,484	
	B-1501-2500TL	16	27,56				
	C-2501-3500TL	12	31,46				
	D-3501TL ve üstü	27	33,22				
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	A-1500TL ve altı	5	28,50	9,44	3	0,024	C>B,D
	B-1501-2500TL	16	26,13				
	C-2501-3500TL	12	44,29				
	D-3501TL ve üstü	27	27,33				
	Bebek Haricinde Çocuk	n	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	p	
Sabır ve Hoşgörü	Var	32	25,95	830,50	-2,16	0,031	
	Yok	28	35,70	999,50			
Etkileşimde Zevk	Var	32	27,52	880,50	-1,42	0,157	
	Yok	28	33,91	949,50			
Sevgi ve Gurur	Var	32	29,53	945,00	-0,50	0,619	
	Yok	28	31,61	885,00			
ÖLÇEK TOPLAM PUAN	Var	32	26,77	856,50	-1,77	0,077	
	Yok	28	34,77	973,50			

Sabır ve hoşgörü ($X^2=11,15$; $p<0,05$) alt boyut ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam ($X^2=9,44$; $p<0,05$) puanlarının ailenin aylık toplam gelirine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U ikili karşılaştırma sonuçlarına göre; ailesinin aylık toplam geliri 2501-3500TL olan katılımcıların sabır ve hoşgörü alt boyut ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam puanları, aile aylık geliri 1501-2500TL ve 3501TL ve üstü olan katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Etkileşimde zevk ve sevgi ve gurur alt boyut puanlarının ailenin aylık toplam gelirine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) saptanmıştır (Tablo 4.6).

Sabır ve hoşgörü alt boyut puanlarının bebek haricinde çocuk sahibi olma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($Z=-2,16$; $p<0,05$). Bebek haricinde çocuk sahibi olmayan katılımcıların sabır ve hoşgörü alt boyut puanları, bebek haricinde çocuk sahibi olan katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Etkileşimde zevk ve sevgi ve onur alt boyut ve baba-bebek bağlanma

ölçek toplam puanlarının bebek haricinde çocuk sahibi olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir (Tablo 4.6).

Tablo 4.7’de eğitim öncesi baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının eşin demografik özelliklerine göre karşılaştırılmasına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.7. Ölçek puanlarının eşin demografik özelliklerine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Eşin Yaşı	n	Sıra Ortalaması	X ²	Sd	p	Anlamlı Fark
Sabır ve Hoşgörü	A-23-27 yaş	22	27,80	0,84	2	0,657	
	B-28-32 yaş	24	31,98				
	C-33 yaş ve üstü	14	32,21				
Etkileşimde Zevk	A-23-27 yaş	22	25,00	4,19	2	0,123	
	B-28-32 yaş	24	31,83				
	C-33 yaş ve üstü	14	36,86				
Sevgi ve Gurur	A-23-27 yaş	22	25,43	3,90	2	0,142	
	B-28-32 yaş	24	32,06				
	C-33 yaş ve üstü	14	35,79				
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	A-23-27 yaş	22	25,39	3,37	2	0,185	
	B-28-32 yaş	24	32,10				
	C-33 yaş ve üstü	14	35,79				
	Eşin Çalışma Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	p	
Sabır ve Hoşgörü	Ev hanımı	39	31,94	1245,50	-0,87	0,384	
	Çalışıyor	21	27,83	584,50			
Etkileşimde Zevk	Ev hanımı	39	31,01	1209,50	-0,31	0,756	
	Çalışıyor	21	29,55	620,50			
Sevgi ve Gurur	Ev hanımı	39	28,47	1110,50	-1,32	0,185	
	Çalışıyor	21	34,26	719,50			
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	Ev hanımı	39	31,28	1220,00	-0,47	0,636	
	Çalışıyor	21	29,05	610,00			
	Eşin Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X²	Sd	p	
Sabır ve Hoşgörü	A-İlköğretim	23	31,83	1,40	2	0,496	
	B-Lise	14	25,68				
	C-Üniversite	23	32,11				
Etkileşimde Zevk	A-İlköğretim	23	28,80	2,91	2	0,234	
	B-Lise	14	25,68				
	C-Üniversite	23	35,13				
Sevgi ve Gurur	A-İlköğretim	23	28,98	0,76	2	0,683	
	B-Lise	14	29,21				
	C-Üniversite	23	32,80				
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	A-İlköğretim	23	30,26	2,61	2	0,271	
	B-Lise	14	24,71				
	C-Üniversite	23	34,26				

	Eş ile İlişki Durumu	n	Sıra Ortalaması	X²	Sd	p	
Sabır ve Hoşgörü	A-Orta	11	21,05	3,99	2	0,136	
	B-İyi	32	32,38				
	C-Çok iyi	17	33,09				
Etkileşimde Zevk	A-Orta	11	16,73	9,51	2	0,009	B,C>A
	B-İyi	32	31,67				
	C-Çok iyi	17	37,21				
Sevgi ve Gurur	A-Orta	11	13,18	15,81	2	0,000	B,C>A
	B-İyi	32	33,50				
	C-Çok iyi	17	36,06				
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	A-Orta	11	15,59	10,56	2	0,005	B,C>A
	B-İyi	32	32,28				
	C-Çok iyi	17	36,79				

Baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının eşin yaşına göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) saptanmıştır (Tablo 4.7).

Baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının eşin çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) bulunmuştur (Tablo 4.7).

Baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının eşin öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir (Tablo 4.7).

Etkileşimde zevk ($X^2=9,51$; $p<0,05$), sevgi ve gurur ($X^2=15,81$; $p<0,05$) alt boyutları ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam ($X^2=10,56$; $p<0,05$) puanlarının eş ile ilişki durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U ikili karşılaştırma sonuçlarına göre eşi ile ilişkileri iyi ve çok iyi olan katılımcıların etkileşimde zevk, sevgi ve gurur alt boyut ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam puanları, eşi ile ilişki durumu orta olan katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Sabır ve hoşgörü alt boyut puanlarının eş ile ilişki durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.7).

Tablo 4.8’de eğitim öncesi baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının bebeğin demografik özelliklerine göre karşılaştırılmasına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.8. Ölçek puanlarının bebeğin demografik özelliklerine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Bebeğin Yaşı	n	Sıra Ortalaması	X ²	Sd	p	Anlamlı Fark
Sabır ve Hoşgörü	A-6 aylık	17	26,53	1,58	3	0,663	
	B-7-8 aylık	12	29,79				
	C-9-10 aylık	15	33,77				
	D-11-12 aylık	16	32,19				
Etkileşimde Zevk	A-6 aylık	17	29,56	0,24	3	0,971	
	B-7-8 aylık	12	29,13				
	C-9-10 aylık	15	31,73				
	D-11-12 aylık	16	31,38				
Sevgi ve Gurur	A-6 aylık	17	27,68	6,61	3	0,085	
	B-7-8 aylık	12	22,33				
	C-9-10 aylık	15	33,37				
	D-11-12 aylık	16	36,94				
ÖLÇEK TOPLAM PUAN	A-6 aylık	17	27,38	1,38	3	0,711	
	B-7-8 aylık	12	28,58				
	C-9-10 aylık	15	33,87				
	D-11-12 aylık	16	32,09				
	Bebeğin Cinsiyeti	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	p	
Sabır ve Hoşgörü	Kız	30	32,30	969,00	-0,80	0,423	
	Erkek	30	28,70	861,00			
Etkileşimde Zevk	Kız	30	31,23	937,00	-0,33	0,745	
	Erkek	30	29,77	893,00			
Sevgi ve Gurur	Kız	30	31,63	949,00	-0,54	0,586	
	Erkek	30	29,37	881,00			
ÖLÇEK TOPLAM PUAN	Kız	30	32,15	964,50	-0,73	0,464	
	Erkek	30	28,85	865,50			

Baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının bebeğin yaşına göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.8).

Baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının bebeğin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.8).

Tablo 4.9’da kontrol grubuna ait ön test, tablo 4.10’da kontrol grubuna ait son test; baba-bebek bağlanma ölçeği puanlarının babaların öğrenim düzeyi ve mesleğine göre karşılaştırılmasına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.9. Kontrol grubu ön test ölçek puanlarının babanın demografik özelliklerine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p	Anlamlı Fark
Sabır ve Hoşgörü	A-İlköğretim	10	16,25	1,78	2	0,411	
	B-Lise	10	17,65				
	C-Üniversite	10	12,60				
Etkileşimde Zevk	A-İlköğretim	10	11,95	2,45	2	0,293	
	B-Lise	10	17,45				
	C-Üniversite	10	17,10				
Sevgi ve Gurur	A-İlköğretim	10	13,10	2,28	2	0,320	
	B-Lise	10	14,95				
	C-Üniversite	10	18,45				
ÖLÇEK TOPLAM PUAN	A-İlköğretim	10	13,70	0,75	2	0,686	
	B-Lise	10	17,10				
	C-Üniversite	10	15,70				
	Mesleği						
Sabır ve Hoşgörü	A-Memur	10	10,00	6,04	2	0,049	B,C>A
	B-İşçi	11	17,68				
	C-Diğer	9	18,94				
Etkileşimde Zevk	A-Memur	10	13,75	1,45	2	0,484	
	B-İşçi	11	14,73				
	C-Diğer	9	18,39				
Sevgi ve Gurur	A-Memur	10	14,25	10,63	2	0,005	C>A,B
	B-İşçi	11	10,91				
	C-Diğer	9	22,50				
ÖLÇEK TOPLAM PUAN	A-Memur	10	11,65	3,55	2	0,169	
	B-İşçi	11	15,95				
	C-Diğer	9	19,22				

Kontrol grubu baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının katılımcıların öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.9).

Sabır ve hoşgörü ($X^2=6,04$; $p<0,05$), sevgi ve gurur ($X^2=10,63$; $p<0,05$) alt boyut puanlarının kontrol grubundaki katılımcıların mesleğine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U ikili karşılaştırma sonuçlarına göre işçi ve diğer meslek gruplarındaki katılımcıların sabır ve hoşgörü alt boyut puanları, memur katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer meslek gruplarındaki katılımcıların sevgi ve gurur alt boyut puanları, memur ve işçi katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Etkileşimde zevk alt boyut puanlarının katılımcıların mesleğine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir (Tablo 4.9).

Tablo 4.10. Kontrol grubu son test ölçek puanlarının babanın demografik özelliklerine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p	Anlamlı Fark
Sabır ve Hoşgörü	A-İlköğretim	10	16,10	1,52	2	0,468	
	B-Lise	10	17,55				
	C-Üniversite	10	12,85				
Etkileşimde Zevk	A-İlköğretim	10	11,10	3,76	2	0,153	
	B-Lise	10	17,85				
	C-Üniversite	10	17,55				
Sevgi ve Gurur	A-İlköğretim	10	13,70	2,05	2	0,359	
	B-Lise	10	14,35				
	C-Üniversite	10	18,45				
ÖLÇEK TOPLAM PUAN	A-İlköğretim	10	14,10	0,75	2	0,687	
	B-Lise	10	17,40				
	C-Üniversite	10	15,00				
	Mesleği						
Sabır ve Hoşgörü	A-Memur	10	9,60	7,32	2	0,026	B,C>A
	B-İşçi	11	17,23				
	C-Diğer	9	19,94				
Etkileşimde Zevk	A-Memur	10	13,65	1,78	2	0,411	
	B-İşçi	11	14,55				
	C-Diğer	9	18,72				
Sevgi ve Gurur	A-Memur	10	14,25	10,63	2	0,005	C>A,B
	B-İşçi	11	10,91				
	C-Diğer	9	22,50				
ÖLÇEK TOPLAM PUAN	A-Memur	10	10,85	4,67	2	0,097	
	B-İşçi	11	16,59				
	C-Diğer	10	9,60				

Kontrol grubu baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının katılımcıların öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.10).

Sabır ve hoşgörü ($X^2=7,32$; $p<0,05$), sevgi ve gurur ($X^2=10,63$; $p<0,05$) alt boyut puanlarının kontrol grubundaki katılımcıların mesleğine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U ikili karşılaştırma sonuçlarına göre işçi ve diğer meslek gruplarındaki katılımcıların sabır ve hoşgörü alt boyut puanları, memur katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer meslek gruplarındaki katılımcıların sevgi ve gurur alt boyut puanları, memur ve işçi katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Etkileşimde zevk alt boyut puanlarının katılımcıların mesleğine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.10).

Tablo 4.11’de kontrol grubuna ait ön test, tablo 4.12’de kontrol grubuna ait son test; baba-bebek bağlanma ölçeği puanlarının bebeğin demografik özelliğine göre karşılaştırılmasına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.11. Kontrol grubu ön test ölçek puanlarının bebeğin demografik özelliklerine göre karşılaştırılması

	Bebeğin Cinsiyeti	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	p
Sabır ve Hoşgörü	Kız	14	18,43	258,00	-1,72	0,086
	Erkek	16	12,94	207,00		
Etkileşimde Zevk	Kız	14	18,04	252,50	-1,48	0,140
	Erkek	16	13,28	212,50		
Sevgi ve Gurur	Kız	14	18,96	265,50	-2,21	0,027
	Erkek	16	12,47	199,50		
ÖLÇEK TOPLAM PUAN	Kız	14	18,89	264,50	-1,98	0,048
	Erkek	16	12,53	200,50		

Kontrol grubu sabır ve hoşgörü ve etkileşimde zevk alt boyut puanlarının bebeğin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Sevgi ve gurur alt boyut ($Z=-2,21$; $p<0,05$) ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam ($Z=-1,98$; $p<0,05$) puanlarının bebeğin cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bebeği kız olan kontrol grubu katılımcıların sevgi ve gurur ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam puanlarının, bebeği erkek olan katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.11).

Tablo 4.12. Kontrol Grubu Son test Ölçek Puanlarının Bebeğin Demografik Özelliklerine Göre Karşılaştırılması

	Bebeğin Cinsiyeti	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	p
Sabır ve Hoşgörü	Kız	14	18,64	261,00	-1,84	0,065
	Erkek	16	12,75	204,00		
Etkileşimde Zevk	Kız	14	18,32	256,50	-1,64	0,100
	Erkek	16	13,03	208,50		
Sevgi ve Gurur	Kız	14	18,96	265,50	-2,21	0,027
	Erkek	16	12,47	199,50		
ÖLÇEK TOPLAM PUAN	Kız	14	19,25	269,50	-2,18	0,029
	Erkek	16	12,22	195,50		

Kontrol grubu sabır ve hoşgörü ve etkileşimde zevk alt boyut puanlarının bebeğin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Sevgi ve gurur alt boyut ($Z=-2,21$; $p<0,05$) ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam ($Z=-2,18$; $p<0,05$) puanlarının bebeğin cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği

saptanmıştır. Bebeği kız olan kontrol grubu katılımcıların sevgi ve gurur ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam puanlarının, bebeği erkek olan katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.12).

Tablo 4.13’de eğitim grubuna ait ön test, tablo 4.14’de eğitim grubuna ait son test; baba-bebek bağlanma ölçeği puanlarının babaların öğrenim düzeyi ve mesleğine göre karşılaştırılmasına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.13. Eğitim grubu ön test ölçek puanlarının babanın demografik özelliklerine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p	Anlamlı Fark
Sabır ve Hoşgörü	A-İlköğretim	6	16,50	0,18	2	0,915	
	B-Lise	10	15,85				
	C-Üniversite	14	14,82				
Etkileşimde Zevk	A-İlköğretim	6	17,75	0,57	2	0,753	
	B-Lise	10	14,35				
	C-Üniversite	14	15,36				
Sevgi ve Gurur	A-İlköğretim	6	13,17	1,61	2	0,447	
	B-Lise	10	14,10				
	C-Üniversite	14	17,50				
ÖLÇEK TOPLAM PUAN	A-İlköğretim	6	17,00	0,26	2	0,879	
	B-Lise	10	14,70				
	C-Üniversite	14	15,43				
	Mesleği						
Sabır ve Hoşgörü	A-Memur	6	18,92	3,24	2	0,197	
	B-İşçi	15	16,67				
	C-Diğer	9	11,83				
Etkileşimde Zevk	A-Memur	6	15,75	2,43	2	0,297	
	B-İşçi	15	17,60				
	C-Diğer	9	13,28				
Sevgi ve Gurur	A-Memur	6	14,33	1,50	2	0,472	
	B-İşçi	15	17,30				
	C-Diğer	9	11,22				
ÖLÇEK TOPLAM PUAN	A-Memur	6	17,67	3,05	2	0,218	
	B-İşçi	15	17,20				
	C-Diğer	6	18,92				

Eğitim grubu baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının katılımcıların öğrenim düzeyine ve mesleğine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$), saptanmıştır (Tablo 4.13).

Tablo 4.14. Eğitim grubu son test ölçek puanlarının babanın demografik özelliklerine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
Sabır ve Hoşgörü	A-İlköğretim	6	16,08	0,05	2	0,974
	B-Lise	10	15,65			
	C-Üniversite	14	15,14			
Etkileşimde Zevk	A-İlköğretim	6	17,42	1,01	2	0,602
	B-Lise	10	13,30			
	C-Üniversite	14	16,25			
Sevgi ve Gurur	A-İlköğretim	6	16,58	4,14	2	0,126
	B-Lise	10	11,95			
	C-Üniversite	14	17,57			
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	A-İlköğretim	6	16,92	0,54	2	0,764
	B-Lise	10	13,90			
	C-Üniversite	14	16,04			
	Mesleği					
Sabır ve Hoşgörü	A-Memur	9	19,33	0,56		0,755
	B-İşçi	9	13,72			
	C-Diğer	6	15,75			
Etkileşimde Zevk	A-Memur	15	16,47	2,06		0,357
	B-İşçi	9	13,33			
	C-Diğer	6	13,00			
Sevgi ve Gurur	A-Memur	15	17,80	1,90		0,386
	B-İşçi	9	15,50			
	C-Diğer	6	12,25			
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	A-Memur	15	16,80	1,40		0,496
	B-İşçi	9	13,22			
	C-Diğer	6	14,25			

Eğitim grubu baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının katılımcıların öğrenim düzeyine ve mesleğine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.14).

Tablo 4.15’de eğitim grubuna ait ön test, tablo 4.16’da eğitim grubuna ait son test; baba-bebek bağlanma ölçeği puanlarının bebeğin demografik özelliğine göre karşılaştırılmasına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.15. Eğitim grubu ön test ölçek puanlarının bebeğin demografik özelliklerine göre karşılaştırılması

	Bebeğin Cinsiyeti	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	p
Sabır ve Hoşgörü	Kız	16	14,63	234,00	-0,58	0,560
	Erkek	14	16,50	231,00		
Etkileşimde Zevk	Kız	16	13,81	221,00	-1,12	0,261
	Erkek	14	17,43	244,00		
Sevgi ve Gurur	Kız	16	13,59	217,50	-1,36	0,174
	Erkek	14	17,68	247,50		
ÖLÇEK TOPLAM PUANI	Kız	16	13,75	220,00	-1,16	0,244
	Erkek	14	17,50	245,00		

Eğitim grubu baba-bebek bağlanma leği toplam ve alt boyut puanlarının bebeğin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.15).

Tablo 4.16. Eğitim grubu son test ölçek puanlarının bebeğin demografik özelliklerine göre karşılaştırılması

	Bebeğin Cinsiyeti	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	p
Sabır ve Hoşgörü	Kız	16	14,63	234,00	-0,59	0,557
	Erkek	14	16,50	231,00		
Etkileşimde Zevk	Kız	16	13,72	219,50	-1,19	0,235
	Erkek	14	17,54	245,50		
Sevgi ve Gurur	Kız	16	16,13	258,00	-0,54	0,592
	Erkek	14	14,79	207,00		
ÖLÇEK TOPLAM PUAN	Kız	16	14,41	230,50	-0,73	0,466
	Erkek	14	16,75	234,50		

Eğitim grubu baba-bebek bağlanma leği toplam ve alt boyut puanlarının bebeğin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir (Tablo 4.16).

5. TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı 6-12 aylık bebeğe sahip babalara verilecek eğitimin baba-bebek bağlanma durumuna etkisinin değerlendirilmesidir. Çalışmanın bu bölümünde araştırma bulguları incelenen literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Yarı deneysel olarak planlanan bu çalışmada kontrol grubu ile eğitim grubu bulunmaktadır.

Kontrol ve eğitim gruplarının ön test ve son testlerde elde edilen bulgular açısından aşağıda tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan babaların kontrol ve eğitim grubu BBBÖ ön testlerden aldıkları puanların ortalaması $76,32 \pm 9,33$ (Tablo 4.2) ve $75,31 \pm 9,65$ (Tablo 4.3) olarak bulunmuştur. Dinç (2014) yaptığı çalışmasında BBBÖ'den babaların aldıkları puan ortalamasını $75,73 \pm 10,64$ olarak bulmuştur. Condon ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilen ve Güleç tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan BBBÖ'nin değerlendirilmesinde en düşük puan 19, en yüksek puan 95 olarak belirlenmiştir. Bu değerlendirmeye göre çalışmada ilk aşamadaki ön testlerde baba-bebek bağlanmanın kontrol ve eğitim grupları içinde orta seviyenin biraz üstünde olduğu söylenebilir.

Kontrol grubu ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında, sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk alt boyut son test puanlarının ön test puanlarına göre düşük olduğu, sevgi ve gurur alt boyutu son test puanları ile ön test puanlarının eşit olduğu olduğu tespit edilmiştir. Baba-bebek bağlanma ölçeği toplam puanlarının son test puanlarının ön test puanlarına göre az bir değerle daha düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 4.2). Elde edilen istatistiksel bulgulardan, herhangi bir eğitime tabi tutulmayan babaların baba-bebek bağlanma durumlarında ön test ile son test arasında geçen süre içerisinde herhangi bir artış gerçekleşmediği, hatta bazı (sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk) alt boyutlarda bağlanma puanlarında azalmalar gerçekleştiği, sevgi ve gurur alt boyutunda değişmeyen puanların bulunduğu görülmüştür.

Kontrol grubu sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, baba-bebek bağlanma ölçeği toplam, ön test puanları son test puanlarına göre daha yüksektir. Kontrol grubu sevgi ve gurur alt boyut ön ve son test puanları arasında ise anlamlı farklılık olmadığı ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.2). Kontrol grubuna, ön test sonrasında geçen süre zarfında, herhangi bir eğitim desteği sunulmamıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmaya ait bebek yaş dönemini kapsayan babalara, ön test ile son test arasındaki ortalama bir aylık sürede, baba- bebek bağlanmasını etkileyecek herhangi bir girdi/parametre olmadığı takdirde, bağlanmanın olumlu yönde bir gelişme göstermediği ifade edilebilir.

Eğitim grubunun ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında; sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur alt boyutları ile baba-bebek bağlanma toplam son test puanlarının ön test puanlarına göre daha yüksek olduğu tespit belirlenmiştir (Tablo 4.3). Eğitim grubunun sabır ve hoşgörü ($p<0,05$), etkileşimde zevk ($p<0,05$), sevgi ve gurur ($p<0,05$) ve baba-bebek bağlanma toplam ($p<0,05$) ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, son test puanlarının, ön test puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek değerler gösterdiği saptanmıştır (Tablo 4.3). Araştırmada elde edilen bulgulara göre; 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitim, baba-bebek bağlanma düzeyine pozitif yönlü ve anlamlı etki yapmıştır.

Kontrol ve eğitim gruplarının ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.4). Sözkonusu durum kontrol ve eğitim grubunun araştırmanın ilk aşamasında randomize olmasıyla ilişkidir.

Kontrol ve eğitim gruplarının son test puanları arasında sabır ve hoşgörü, sevgi ve gurur son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı ($p>0,05$), etkileşimde zevk ($p<0,05$) alt boyut ve baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ($p<0,05$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Eğitim grubunun etkileşimde zevk ve baba-bebek bağlanma ölçeği son test puanları, kontrol grubunun son test puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Elde edilen bulgulara göre, araştırma kapsamında eğitim grubuna uygulanan eğitimin, 6-12 aylık bebeği olan babaların bağlanma düzeyini olumlu yönde etkilediği belirtilebilir.

Sonuç olarak, araştırma kapsamında 6-12 ay bebeği olan babalara literatür doğrultusunda baba-bebek bağlanmasını etkileyecek faktörler esas alınarak verilen eğitim, babaların bebeklerine bağlanmasını olumlu etkilemiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda; **“Hipotez 1 (H1): 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitimin baba-bebek bağlanma durumuna etkisi vardır.”** hipotezimiz kabul edilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgular sosyodemografik özellikler açısından aşağıda tartışılmıştır.

Sabır ve hoşgörü, sevgi ve gurur alt boyutları ve baba-bebek bağlanma ölçeği toplam puanlarının katılımcıların yaşına göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$), etkileşimde zevk alt boyut puanlarının katılımcıların yaşına göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p<0,05$), 33-37 yaş grubu katılımcıların etkileşimde zevk puanlarının 28-32 yaş grubunun puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4.5).

McVeigh ve ark. (2005), bebeğin bakımına katılması ile babanın yaşının yüksek olması arasında anlamlı bir ilişki saptamış, yaşı büyük olan babaların ev işlerinde ve çocuğun bakımında daha çok sorumluluk üstlendiklerini bulmuştur. Kuzucu (2011) tarafından, baba yaşının çocuğun bakımlarına katılmasında etkili olduğunu, yaşı ilerlemiş babaların mesleklerinde belirli bir noktaya geldikleri için genç babalara oranla çocuğun bakım ve fiziksel aktivitelerine daha fazla katıldıklarını belirtilmiştir. Bu çalışmaların yanı sıra, Dinç (2014); babanın bağlanma puanı ile babanın yaşı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını bulmuştur. Sevil ve Özkan (2009) yaptıkları çalışmada; baba yaşının bebeğin bakıma katılması için önemli bir kriter olmadığını saptamıştır. Kuruçırak (2010), 4-12 aylık bebekleri olan babalar üzerine yaptığı çalışmada, yaş ile bakım arasında ilişki bulunmadığını belirtmiştir. Seçer ve ark. (2013) çalışmalarında 35 ve altı yaşlarda olan babaların 36 ve üzerinde yaşı olan babalara göre ilgi düzeylerinin ve bağlanma örüntüsünün daha yüksek olduğunu, babaların yaşı arttıkça bakıma katılım ve bağlanma durumunun

düştüğünü vurgulamışlardır. Yaş ile baba-bebek bağlanmasına yönelik literatürde her iki yönüyle de karşılaşılan sonuçlara rastlamak mümkündür. İlerleyen yaşlarda babaların, bebek bakımına daha fazla katılacağı, ailede görev paylaşımlarına daha fazla destek sağlayacağı, aile kavramını daha fazla sahipleneceği yönünde genel bir beklenti bulunmaktadır. Ancak araştırmada, yaş ile baba-bebek bağlanması toplam puanlamasında anlamlı bir ilişki saptanmamış iken, etkileşimde zevk alt grubu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yaş ilerledikçe babaların bebeklerine daha fazla zaman ayırabildikleri, geçen süre ile baba bebek bağlanma alt gruplarından etkileşimden aldıkları zevk oranlarında artış olduğu söylenebilir.

Genel olarak babanın çocuğa duyduğu sevgi ölçeğinin ve alt boyut göstergelerinin puanlarının katılımcıların eğitim düzeyine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur ($p > 0.05$)(Tablo 4.5). Dinç (2014) babaların eğitim düzeyi ile BBBÖ arasında anlamlı farklılık olduğunu, yani eğitim düzeyi yüksek babaların bağlanma düzeyinin yüksek olduğunu vurgulamıştır. Nkwake (2009), yüksek eğitim seviyesine sahip babaların çocuklara bakma konusunda eşitlikçi bir görüşe sahip olduğunu, düşük eğitim seviyesine sahip kişilerin geleneksel bir görüşe sahip olduğunu ve bir çocuğun fiziksel bakımının annenin işi olduğuna inandığını belirtmiştir. Asalıoğlu (2017) çalışmasında, babaların eğitim durumu ile yeni doğan bebeklerine ilişkin duygu ve düşünceleri arasında anlamlı farklılık saptamamıştır. Hjelmstedt ve Collins (2008) baba-bebek bağlanması ile babaların eğitim seviyesi arasında pozitif bir korelasyon saptamıştır. Kara (2017) lise ya da daha üst eğitime sahip babaların sayısal olarak yüzdeler dilime bakıldığında bakıma daha fazla katıldığını ancak istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığını ifade etmiştir. Araştırmamızda, baba öğrenim düzeyi ile bağlanma durumu toplam puan arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemekle birlikte, etkileşimde zevk alt grup puanlamada eğitim düzeyi arttıkça yüzdeler sayısal puan artışı görülmektedir. Bu farklılıkların, araştırmalarda kullanılan baba-bebek bağlanması dışındaki ölçekler ile kültürel öğeler kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Babanın çocuğa bağlanma ölçeğindeki genel puanların yanı sıra sabır ve hoşgörü, sevgi ve gurur oranının, katılımcıların mesleğine bağlı olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Sabır ve hoşgörünün alt bölümü ve diğer profesyonel grupların üyeleri arasındaki çocuğa olan baba sevgisinin genel ölçeği, bir

kamu görevlisinin üyelerinden anlamlı olarak daha yüksekti. Bir boyutta işçilerin ve diğer meslek gruplarının sevgi ve gurur göstergelerinin kamu görevlilerinden anlamlı derecede yüksek olduğu ortaya çıktı. Öte yandan, katılımcıların mesleğine bağlı olarak zevk puanlarının ölçülmediği bulunmuştur (Tablo 4.5).

Babaların çoğunluğu bakım verici rolünün genellikle annede olduğuna, kendilerinin ise çocuğunun geleceğini güvence altına alma ve planlama, ekonomik imkânları sağlama ve finansal destek gibi rolleri olduklarını düşünürler. Bu durum babaların üzerinde iş ve ekonomik kaygının daha fazla oluşmasına sebep olmaktadır. İş hayatında doyuma ulaşan babaların çocuğun bakımlarına daha fazla eşlik ettiği onlarla daha iyi ilişki kurduğu bildirilmektedir. Babanın çalışma saatlerinin belirli olması ve esnek olmaması, çocuğa ayrılan zamanı ve kalitesini de arttırmaktadır (Harrington ve ark., 2011; İlaslan, 2009; Kuzucu, 2011).

Çalışma bulgularının aksine, Sımsıkı (2011) çalışmasında memur olan babaların, işçi babalara göre babalık rolü algısının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Kuruçırak'ın (2010) yaptığı çalışmaya göre babanın işinin statüsü arttıkça, bebeğin bakımına katılımı da artmaktadır. Sevil ve Özkan (2009) da yaptıkları çalışmada memur olan babaların bebeklerin bakımında daha fazla destek sağladıklarını belirtmiştir.

Araştırmada, babaların mesleği ile baba bebek bağlanması toplam puanlaması arasında, aynı şekilde sabır ve hoşgörü, sevgi ve gurur alt boyutta anlamlı bir ilişki saptanmış, etkileşimde alınan zevk alt grubunda ise bir farklılık bulunmamıştır. Araştırma sonucundaki veriler ile literatür değerlendirildiğinde, memur ve işçi dışındaki diğer meslek grubunun baba bebek bağlanma düzeyinin yüksek olmasının, mesleklerin kendine ait temel özellikleri ve babaların ailesine ayırabildiği zamanla ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Benzer şekilde, baba mesleklerinin iş yoğunluğu, ailesiyle geçirebileceği zaman dilimleri, mesleğin karakteristik özellikleri “sabır ve hoşgörü ile sevgi ve gurur” alt boyuttaki baba-bebek bağlanma durumlarını etkilemektedir.

Sabır ve hoşgörü ($p<0,05$) alt boyut ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam ($p<0,05$) puanlarının ailenin aylık toplam gelirine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ailesinin aylık toplam geliri 2501-3500TL olan katılımcıların sabır

ve hoşgörü alt boyut ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam puanları, aile aylık geliri 1501-2500TL ve 3501TL ve üstü olan katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4.6).

Dinç (2014) yaptığı çalışmada babaların maddi durumları ile BBBÖ puan ortalamaları arasında ileri derece anlamlı farklılık olduğunu, maddi durumu iyi babaların bağlanma puanlarının yüksek olduğunu ifade etmektedir. Kara (2017) babaların gelir durumu ile bebeğin bakımına katılma arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Poyraz'ın (2014) yapmış olduğu çalışmada, maddi durumu arttıkça, babaların babalık rolü duygusunun arttığını belirtmiştir. Sevil ve Özkan (2009) ise orta gelire sahip babaların, yüksek gelire sahip babalara göre çocuklarının bakımına daha fazla katıldıklarını ifade etmiştir. Yaptığımız çalışmada elde edilen sonuçlarda Sevil ve Özkan'ın (2009) sonuçlarını destekler nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Sabır ve hoşgörü alt boyut puanlarının bebek haricinde çocuk sahibi olma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($Z=-2,16$; $p<0,05$). Bebek haricinde çocuk sahibi olmayan katılımcıların sabır ve hoşgörü alt boyut puanları, bebek haricinde çocuk sahibi olan katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Dolayısıyla başka bebek ve/veya çocuğu olanların sabır ve hoş görü alt boyut puanlarının anlamlı düzeyde azaldığı görülmüştür. Etkileşimde zevk ve sevgi ve gurur alt boyut ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam puanlarının bebek haricinde çocuk sahibi olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) Ancak bebeği dışında başka çocuğu olan babaların baba-bebek bağlanmalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 4.6).

Poyraz (2014) yaptığı çalışmada çocuk sayısı arttıkça babalık algısının da bundan olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Baba bebek arasındaki ilişki babaların sahip oldukları çocuk sayısından etkilenmektedir (Üstünöz ve ark., 2010). Benzer şekilde bir çok çalışmada çocuk sayısı arttıkça babaların bebeğin bakımına katılma oranı ve baba-bebek bağlanmasının da azaldığını bulmuşlardır (Sevil ve Özkan, 2009; Yun-Yu ve ark., 2011; Mehall ve ark., 2009). Baba-bebek bağlanma sabır ve hoşgörü alt boyut puanlamasında elde edilen bulgular literatürle benzerlik göstermektedir. Babaların, bebek sayısı arttıkça bakıma katılmaları, evlerinde eşlerine destek sağlamaları, kendilerine ayırabildikleri zamanın azalması gibi

etkenlerden sabır ve hoşgörü alt boyut duygu durumlarının da azaldığı sonucuna varılmaktadır.

Baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının eşin yaşına, eşin çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.7). Söz konusu elde edilen bulgular bölgesel kültür değerlerle ve buna bağlı eşlerin çalışma durumu ile çocuk sahibi olma yaş aralıklarıyla ilişkilendirilebilir.

Baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının eşin öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) bulunmuştur (Tablo 4.7). Literatürde Kara (2017) ve Kuzgun ve Sevim (2004) yaptıkları araştırmaya rastlanılmış ve çalışmalarında, eşlerin eğitim düzeyleri arttıkça, babaların bakıma katılımının arttığını saptadıkları görülmüştür. Görülen farklılık, literatürde bulunan araştırmalarda bebek bakımına katılım etkisinin incelendiği, baba-bebek bağlanma düzeyi için babanın bakıma katılmasının önemli sayılabileceği ancak tek faktör düşünülmemeyeceği ayrıca farklılığın kültürel özelliklerden kaynaklanmış olabileceğini düşündürmüştür.

Araştırmada, eş ile ilişki durumunu çok iyi olarak tanımlayan babaların, baba-bebek bağlanma düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Eş ile ilişki durumuna göre baba-bebek bağlanma toplam puanları, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur alt boyutları arasında anlamlı farklılık gösterdiği ($p<0,05$), sabır ve hoşgörü puanlarının anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.7). Literatürde eş ve aile ilişki durumuyla baba-bebek bağlanmasına dair çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmamızda eşleri ile ilişkileri çok iyi düzeyde olan babaların baba-bebek bağlanma düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Eşleri ile uyum halinde, eşleriyle mutlu ve iyi ilişkiler sergileyen babaların bebeklerine bağlanma düzeylerinin yüksek olacağı söylenebilir.

Baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının bebeğin yaşına, bebeğin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) saptanmıştır (Tablo 4.8). Asaloğlu (2017) çalışmasında bebeğin yaşı, cinsiyeti ile babaların bebeklerine karşı duygu ve düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmadığını belirtmiştir. Çalışmamızda da literatürle benzer sonuç bulunmuştur.

Kontrol grubunun ön test sonuçlarına göre; baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının babaların öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4.9). Sabır ve hoşgörü, sevgi ve gurur alt boyut puanlarının kontrol grubundaki katılımcıların mesleğine göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p<0,05$) saptanmıştır. İşçi ve diğer meslek gruplarındaki katılımcıların sabır ve hoşgörü alt boyut puanları, memur katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer meslek gruplarındaki katılımcıların sevgi ve gurur alt boyut puanları, memur ve işçi katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Etkileşimde zevk alt boyut puanlarının katılımcıların mesleğine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir (Tablo 4.9). Kontrol grubu babaların, eğitim düzeyi ve mesleklerine göre bağlanma düzeyleri son test sonuçları ile ön test sonuçları benzerlik göstermektedir (Tablo 4.10). Kontrol grubunun ön test sonuçlarına göre; sabır ve hoşgörü ve etkileşimde zevk alt boyut puanlarının bebeğin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Sevgi ve gurur alt boyut ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam puanlarının bebeğin cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p<0,05$) saptanmıştır. Bebeği kız olan kontrol grubu katılımcıların sevgi ve gurur ve baba-bebek bağlanma ölçek toplam puanlarının, bebeği erkek olan katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.11). Kontrol grubunun bebeğin cinsiyeti açısından bağlanma son test sonuçları, ön teste göre benzer bulunmuştur (Tablo 4.12). Kontrol grubu ön test ile son test arasındaki elde edilen benzerlikler, geçen sürede eğitim yanı sıra herhangi bir girdinin olmamasını akla getirmektedir.

Eğitim grubu ön test sonuçlarına göre; baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının babaların öğrenim düzeyine ve mesleğine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$), tespit edilmiştir (Tablo 4.13).

Eğitim grubu son test sonuçlarına göre; baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının babaların öğrenim düzeyine ve mesleğine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) bulunmuştur (Tablo 4.14).

Eğitim grubu ön test sonuçlarına göre, baba-bebek bağlanma ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının bebeğin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir (Tablo 4.15).

Eğitim grubu son test sonuçlarına göre; baba-bebek bağlanma leği toplam ve alt boyut puanlarının bebeğin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) saptanmıştır (Tablo 4.16).

Eğitim grubunun n ve son testleri sonuçlarına göre; baba bebek bağlanma düzeyi toplam ve alt puanları arasında, babanın eğitim düzeyi, mesleği, bebeğin cinsiyeti açısından anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Diğer yönden eğitim grubunun baba bebek bağlanma düzeyi toplam ve alt puanlarının son test sonuçlarının ön test sonuçlarına göre anlamlı olarak yüksek çıkması; babanın eğitim düzeyi, mesleği ve bebeğin cinsiyeti değişkenlerine bağlı kalınmaksızın verilen eğitimin etkili olabileceğini düşündürmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada elde edilen bulgulara göre; 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitimle baba-bebek bağlanmasının olumlu yönde etki sağladığı saptanmıştır.

- Araştırmada, baba-bebek bağlanma durumu ile babanın yaşı, babanın öğrenim düzeyi, eşin yaşı, eşin çalışma durumu, ailenin aylık toplam geliri, eşin öğrenim düzeyi, bebeğin yaşı, bebeğin cinsiyetine göre anlamlı bir fark bulunmazken, babanın mesleği, bebek haricinde çocuk sahibi olma durumu ve eş ilişki durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

- Baba bebek bağlanma ölçeği “sabır ve hoşgörü” alt boyut puanlamasının babaların meslekleri, ailelerin aylık gelir durumu, bebek haricinde çocuk olma durumu ile anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

- Baba bebek bağlanma ölçeği “etkileşimde zevk” alt boyut puanlamasının babaların yaşı ve eş ile ilişki durumu arasında anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

- Baba bebek bağlanma ölçeği “sevgi ve gurur” alt boyut puanlamasının babaların meslekleri ve eş ile ilişki durumu arasında anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

- Araştırmaya katılan babaların kontrol ve eğitim grubu BBBÖ ön testlerden aldıkları puanların ortalaması $76,32 \pm 9,33$ ve $75,31 \pm 9,65$ olarak bulunmuştur.

- Araştırmaya katılan babaların kontrol ve eğitim grubu BBBÖ son testlerden aldıkları puanların ortalaması $75,50 \pm 9,57$ ve $81,61 \pm 5,75$ olarak bulunmuştur.

- Baba bebek bağlanma eğitim grubunun; sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur alt boyutları ile baba-bebek bağlanma toplam son test puanlarının ön test puanlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

- 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitim sonucunda, baba-bebek bağlanma düzeyine pozitif yönlü ve anlamlı etki gerçekleşmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda önerilerimiz şu şekilde sıralanabilir;

- Babaların doğum öncesi ve doğum sonrası eğitimleri kamu kurum ve kuruluşlarca desteklenmeli,

-Babaların eğitim programları ülke genelinde yaygınlaştırılmalı, eğitim programlarının güncel akademik çalışmalar ve gelişen teknolojiler eşliğinde güncelliği korunmalı,

- Babaların eğitim programları; aile içi iletişim, bebek bakımına katılım, bebek etkileşimi konularında uygulanmalı ve takipli olarak yürütülmeli,

- Baba-bebek bağlanması alanında daha fazla örneklem grubuyla, eğitim süreleri genişletilerek yeni çalışmalar yapılmalı.

KAYNAKLAR

Akarsu R, Tuncay B, Alsaç S. Anne-Bebek Bağlanmasında Kanıta Dayalı Uygulamalar. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2017, 6(4): 275-279.

Amankwaa L, Pickler R, and Boonmee J. Maternal responsiveness in mothers of preterm infants. *Newborn Infant Nurse Review*, 2007: 25-30.

Alan H. Doğum Sonrası Dönemde Sosyal Desteğin Anne Bebek Bağlılığına Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2011.

Altundağ G. Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri, Stresle Başa Çıkma Tutumları ve Stres Algılama Düzeyinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul : Haliç Üniversitesi, 2011.

Asalıoğlu C. Yeni Doğan Yoğun Bakımda Bebeği Yatan Ebeveynlerin Sosyal Destek Algıları ve Ebeveyn Bebek Bağlanma Durumları. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2017.

Aykanat B, Gözen D. Çocuk Sağlığı Hemşireliğinde Aile Merkezli Bakım Yaklaşımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2014, 3(1): 683-695.

Baran G. ve Yurteri Tiryaki, A. *Aile Yaşam Döngüsü Aile Yaşam Dinamiği*. Baran, G. (Ed.) Ankara. Pelikan Yayıncılık, 2016:1-24.

Bellieni CV, Ceccarelli D, Rossi F, Buonocore G, Maffei M, Perrone S. And Petraglia F. Is prenatal bonding enhanced by prenatal education courses? *Minerva Gynecology*, 2007, 59 (2): 125-9

Benware J. Predictors of Father- Child and Mother Child Attachment in Two Parent Families. All Graduate Theses and Dissertations, tah State niversity, Utah.2013.

Bretherton I. Fathers in Attachment Theory And Research: A Review. *Early Child Development and Care*, 2010,180 (1-2): 9-23.

Boyce, P., Condon, J., Barton, J., Corkindale, C. First-Time Fathers' Study: Psychological Distress in Expectant Fathers during Pregnancy, *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*;2007, 41:718-725.

Bowlby, J. (2012). *Bağlanma ve Kaybetme* 1. Pinhan Yayıncılık, İstanbul.

Bozkurt S. Temas Biçimleriyle Bağlanma Stilleri ve Kişilerarası Şemalar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2006.

Bozok M. *Ebeveynlik Erkeklik ve Çalışma Hayatı Arasında Türkiye'de Babalık*. İstanbul. AÇEV Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayınları. 2018: 22-28

Büyükoztürk, Ş. *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı* (14. Baskı). Ankara: PEGEM Akademi.2011.

Catano JW, Loving care: Parents and families, Nova of Scotia, 2015: 65

Can G, Ekşi A. *Anne - Yenidoğan Bağının Önemi. Ben Hasta Değilim - Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi, 2010: 1-5.

Canel AN. *Evlilik ve Aile Hayatı*. Ankara. TC. Aile ve Sosyal T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, 2011:136-148.

Canel AN. *Aile Yaşam Becerileri*. Ankara. TC. Aile ve Sosyal T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, 2018:6-24.

Chang, S. B., Kim, K. Y. and Kim, E. S. Changes of maternal fetal attachment and self efficacy for delivery after the Tokyo-perspective prenatal class. *Korean Academic Womens Health Nursing*, 2001: 7(1), 7-17.

Conk Z , Bal Yılmaz H. *Bebek Masajı*. 1. Basım. İzmir. Güven Kitabevi. 2006:88-94

Çağdaş A ve Seçer ZŞ. *Anne-baba eğitimi*. Konya: Eğitim Yayınları. 2005:12-26

Çetinkaya E, Ertem G. Ten Tene Temasın Anne-Preterm Bebek Üzerine Etkileri: Sistematik İnceleme. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2017;14 (2): 167-175.

Çınar İÖ. ve Öztürk A. The effect of planned baby care education given to primiparous mothers on maternal attachment and self-confidence levels. *Health Care Women Int*, 2014, 35(3): 320-333.

Çakır S. Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarının Ana-Babalarına Bağlanma Düzeyleri ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.

Çoban A, Saruhan A. Anne Bebek Etkileşiminde Hemşirenin Rolü. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2005, 21(2): 89-96.

Demirutku K. *Değerlerin Edinilmesinde Ailenin Rolü*. Ankara. TC. Aile ve Sosyal T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, 2017:31-43.

Dinç S. Baba-Bebek Arasındaki Bağlanma Durumu ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Ü. 2014.

Erözkan A. Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Karar Stratejileri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2011, 2(3): 60-74.

Feyzioğlu ES. Bağlanma Stilleri, Problem Çözme Becerileri ve Hükümlülük Özellikleri Arasındaki İlişkiler. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2008.

Gazioğlu İEA. *Hayatın İlk Çeyreği*. Ankara. TC. Aile ve Sosyal T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, 2011:17-32

Gjerdingen DK, Center BA. First-time Parents Postpartum Changes in Employment, Childcare and Housework Responsibilities, *Social Science Research*, 2005,34:103-116.

Goodsell T, Meldrum J. Nurturing Fathers: A Qualitative Examination of Child-Father Attachment. *Early Child Development and Care*,2010,180(1-2): 249-262.

Gözükara F. Emzirmenin Başarılmasında Anahtar Faktör: Baba Desteğinin Sağlanması ve Hemşirenin Rollerini. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 2014, 11(3): 289-296.

Grimes J. Children And Their Fathers: A Review of The Literature Regarding Interpersonal and External Factors In The Development of Attachment. Presented To The Faculty of The Rosemead School of Psychology, Biola University, Doctoral Research Paper.2002.

Güleşen A. ve Yıldız D. Erken postpartum dönemde anne bebek bağlanmasının kanıta dayalı uygulamalar ile incelenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 2013,12(2): 177-82.

Güleç D, Kavlak O. Baba-bebek Bağlanma Ölçeği'nin Türk Toplumunda Geçerlik ve Güvenilirliğinin İncelenmesi, *International Journal of Human Sciences*, 2013; 10(2): 170-181

Güleç, D. Baba- Bebek Bağlanma Ölçeğinin Türk Toplumunda Geçerlik ve Güvenilirliğinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kadın Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, 2010.

Güner A. Okul Öncesi Çocuklar ve Ebeveynlerinin Bağlanma Güvenliği Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2011.

Hamilton CE. Continuity and discontinuity of attachment from infancy through adolescence, *Child Development*, 2000, 7: 690-694.

Harrington B, Deussen FV, Humberd B. The New Dad: Caring, Committed and Conflicted. The Fatherhood Study Phase II, Boston College Center for Work & Family, 2011.

Himani BK, Kumar P. Effect of initiation of breastfeeding within one hour of the delivery on "maternal- infant bonding. *Nursing and Midwifery Researchives of Journal*, 2011,7(3): 102-108.

Hjelmstedt A. and Collins A. Psychological functioning and predictors of father–infant relationship in IVF fathers and controls. *Scand Journal Caring Scientis*, 2008, 22: 72–78.

Hofer MA. The psychobiology of early attachment, *Clinical Neuroscience Research*, 2005; 4: 295- 300.

Hogg T, Blau M. *Bebek Bakım Sorunlarına Mucize Çözümler*. 8. Basım. İstanbul. Gün Yayıncılık, 2014:27-71

Howard KS. Paternal Attachment, Parenting Beliefs and Children s Attachment. *Early Child Development and Care*, 2010,180 (1-2): 157-171.

İlaslan Ö. Çocukları Bağlanma Davranışlarının Özlük Nitelikleri ve Anne Bağlanma Stillere Göre İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2009.

İşler A. Prematüre Bebeklerde Anne-Bebek İlişkisinin Başlatılmasında Yenidoğan Hemşirelerinin Rolü. *Perinatoloji Dergisi*, 2007, 5 (1).

Kara M. Doğumdan sonra ilk kez tanıştırılan bebekler ile babaların bağlanma durumu ve iletişim örüntüsünün incelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, 2017.

Kapçı EG, Küçüker S. Ana Babaya Bağlanma Ölçeği: Türk Üniversite Öğrencilerinde Psikometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2006, 17(4): 286-295.

Kavlak O, Şirin A. Anne ve Babaya Ait Bağlanma ve Hemşirenin Rolü. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 2007, 23(2): 183-94.

Kavlak O. Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türk Toplumuna Uyarlanması Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, 2004.

Kesebir S. ve ark. Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2011: 3(2), 321-342.

Konchanska G, Kim S. Early Attachment Organization With Both Parents and Future Behavior Problems: From Infancy to Middle Childhood. *Child Development*, 2013, 84 (1): 283-296

Koçak AA. *Baba Destek Değerlendirme Raporu*. İstanbul. AÇEV Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayınları. 2004: 4-16

Kokubu M, Okano T. and Sugiyama T. Postnatal depression, maternal bonding failure, and negative attitudes towards pregnancy: a longitudinal study of pregnant women in Japan. *Archives of Womens Mental Health*, 2012, 15: 211-216.

Köse D, Çınar N, Altınkaynak S. Yenidoğanın anne ve baba ile bağlanma süreci, *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 2013; 22(6): 239-245.

Kuzgun Y, Sevim SA. Kadınların çalışmasına karşı tutum ve dini yönelim arasındaki ilişki, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2004; 37(1): 14-27.

Kuzucu Y. Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2011, 4(35).

Kuruçırak Ş. 4-12 Aylık Bebeği Olan Babaların, Babalık Rolü Algısı ile Bebek Bakımına Katılımı Arasındaki İlişki. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, 2010.

MEB, Milli Eğitim Bakanlığı, *Aile Eğitimi Kurs Programı: 0-18 Yas Çocuğu Olan Ailelere*. Ankara: T.C. MEB. Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınları. 2010: 8-22.

Mehall KG, Eisenberg N, Spinrad T, and Geartner T. Examining the relations of infant temperament and couples marital satisfaction to mother and father involvement: A longitudinal study. *Fathering*,2009, 7(1): 23-48.

Metin A. ve Pasinlioğlu T. Gebelerin Algıladıkları Sosyal Destek ile Prenatal Bağlanma Arasındaki İlişki. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi,2014.

McVeigh C, John W, Cameron C. Fathers' Functional Status Six Weeks Following The Birth Of A Baby: A Queensland Study. *Australian Midwifery Journal*, 2005,18 (1).

Nkwake, A. (2009). Maternal employment and fatherhood: What influences paternal involvement in child-care work in uganda? *Gender & Development*, 17(2), 18.24.

Oral N. Yeme Tutum Bozukluğu ile Kişiler Arası Şemalar, Bağlanma Stilleri, Kişilerarası İlişki Tarzlar ve Öfke Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2006

Özcebe H, Biçer BK, Çetin E, Yılmaz M, Zakirov F. 0-10 Yaş Aralığında Çocuğu Olan Babaların Çocuk Sağlığı ve Bakımındaki Rollerini. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 2011, 54: 70-78.

Özel E, Zelyurt H. Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 2016, 16 (36): 9-34.

Özkardeş O, *Baba ve Çocuk*. 1. Baskı. İstanbul, Morpe Kültür Yayınları, 2006:145-162

Öztürk R, Saruhan A. 1-4 Aylık Premature Bebeği Hastanede Tedavi Gören Annelerin Depresyon ve Maternal Bağlanma İlişkisinin İncelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi*. 2013, 1 :32-47.

Perry DF, Ettinger AK, Mendelson T. and Le HN. Prenatal depression predicts postpartum maternal attachment in low-income Latina mothers with infants. *Infant Behavior Development*, 2011,34(2): 339-35.

Poyraz M. Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2007.

Sakman E. Effects Of Attachment Security, Threat, And Attachment Figure Primes On Cognitive Attentional Task Performance. A Thesis Submitted To The Graduate School Of Social Sciences Of Middle East Technical University.2011.

Scharfe E. Maternal attachment representations and initiation and duration pf breast feeding. *Journal of Human Lactaction*,2012,28(2): 218-25.

Seçer Z, Çeliköz N, Yaşa S. Bazı Kişisel Özelliklerine Göre Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Babalarının Babalığa Yönelik Tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2013; 1: 425-438.

Sevil Ü, Özkan S. Fathers' functional status during pregnancy and the early postnatal period, *Midwifery*, 2009; 25: 665-672

Sevil Ü, Özkan S. Psychometric Properties of a Turkish Version of the Inventory of Functional Status-Fathers, *Türkiye Klinikleri J Nurs. Sci.*, 2010;2(1):16-23

Shaver PR, Mikulincer M. Attachment Theory and Research: Resurrection of the Psychodynamic Approach to Personality. *Journal of Research in Personality*, 2005;39: 22-45

Sımsıkı H. Baba Katılımının Ebeveyn Tutumu, Bağlanma Stili Ve Çift Uyumu Açısından İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2011.

Soysal S, Bodur S, İşeri E, şenol S. Bebeklik Döneminde Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. Klinik Psikiyatri, 2005: 8, 88-99

Sümer N. ve şendağ M A. Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlanma, Benlik Algısı ve Kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 2009, 24(63): 86-101.

şahin H, Demiriz S. Beş - Altı Yaşında Çocuğu Olan Babaların, Babalık Rolünü Algılamaları ile Aile Katılım Çalışmalarını Gerçekleştirmeleri Arasındaki İlişinin İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2014, 8(1): 273-294.

şahin FT, Özbey S. Okul Öncesi Eğitim Programlarında Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarında Baba Katılımının Yeri ve Önemi, *Aile ve Toplum Eğitim ve Kültür Araştırma Dergisi*, 2009:5(17): 30-37.

şen S, Kavlak O. Büyükanne-Anne-Bebek Bağlanmasının İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, 2009.

Taylor A, Atkins R, Kumar R, Adams D. and Glover V A. New mother to infant bonding scale: Links with early maternal mood, *Archives of Womens Ment Health*.2003.

TC Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Aile Eğitim Programı. <http://www.aep.gov.tr/wp-content/uploads/2013/03/aep-uzerine-notlar.pdf> Erişim Tarihi: 10 Kasım 2018.

Telli AA, Özkan H. 3-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolü Algısı ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 2016; 6(2): 127-134.

Thompson RA. Attachment theory and research, In *Child and Adolescent Psychiatry*, 2002: 162- 172.

Tol UU, Taşkan A. *Erkeklik ve Babalık Halleri*. İstanbul. AÇEV Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayınları. 2018: 33-35

Tüzün O, Sayar K. Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji, *Düşünen Adam*; 2006; 19(1): 24-39.

Ünal G. Bir Grup Üniversiteli Gençte Çekingenlik, Aleksitimi ve Benlik Saygısının Değerlendirilmesi. *Klinik Psikiyatri*, 2004,7:215-222.

Üstünöz A. Güvenç, G. Akyüz, A. Oflaz F. Comparison of Maternal and Paternal-Fetal Attachment in Turkish Couples. *Midwifery*, 2010: 26, 1-9.

Ünüvar P. Babaların 3-6 Yaş Grubu Çocuklarıyla Geçirdikleri Zamanın Niteliğini Belirleme ve Geliştirme. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi,2008.

Verissimo M , Santos A, Vaugh, B, Torre N, Monteiro L, Santos O. Quality Of Attachment To Father And Mother And Number Of Reciprocal Friends. *Early Child Development and Care*, 2011: 181(1), 27–38.

Yalçın J Y. ve Esenay F I. Anne Bebek Arasındaki Bağlanma Olgusunun İnfantil Kolik İle İlişkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi,2010.

Yapıcı, Ş, Yapıcı M. Çocukta Sosyal Gelişim. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 2005, 5(2): 2-7.

Yavuzer H. *Çocuk Psikolojisi*. 22. Basım. İstanbul. Remzi Kitabevi, 2002:77-109

Yıldız GT. *Anne Baba Eğitimi*.4. Baskı Ankara. Pegem. Akademi Yayıncılık. 2017: 145-167

Yılmaz SD, Beji NK. Gebelerin Stresle Başa Çıkma, Depresyon ve Prenatal Bağlanma Düzeyleri ve Bunları Etkileyen Faktörler. *Genel Tıp Dergisi*, 2010,20(3): 99-108.

Youngkin, E.Q., Davis, M S. Postpartum Care: Women's health a primary care clinical guide, Third Edition, Pearson Prentice Hall, 2004: 643.

Yun-Yu, C., Hsiu-Hung, C., Chan, T.F., Yeh, C.H. and Yu-Lai, C. Prenatal predictors for father–infant attachment after childbirth, *Journal of Clinical Nursing*, 2011:21, 1577–1583.

Zeybekoğlu Ö. Günümüzde Erkeklerin Gözünden Babalık ve Aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 2013: 3(2): 297-328.

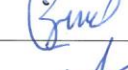

EKLER

EK-1: ETİK KURUL ONAY

T.C
ADANA VALİLİĞİ
İl Sağlık Müdürlüğü
Adana Şehir Hastanesi
Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Toplantı Sayısı: 10
Tarih: 02.01.2018
Karar No: 148

Adana Şehir Hastanesi'nde **Hemşire Hale KIZIL SÜRÜCÜLERİN'in** sorumlu araştırmacı, Yrd.Doç.Sibel ERGÜN'ün danışman olarak yürütmesi öngörülen, "**6-12 Ay Bebeği Olan Babalara Verilen Eğitimin Baba-Bebek Bağlanma Durumuna Etkisi**" başlıklı araştırma projesi, hastanemiz Klinik Araştırmalar Etik Kurulunda görüşüldü ve ilgili projenin etik açıdan bir sakınca içermediği tespit edildiğinden, projenin yapılmasının **UYGUN** olduğuna oybirliğiyle karar verildi.

BAŞKAN	Doç. Dr. Şakir Özgür KEŞKEK İç Hastalıkları	
BAŞKAN YARDIMCISI	Doç. Dr. Ganiye Begül KÜPELİ Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	
DEĞERLENDİRİCİ ÜYE	Op. Dr. Talih ÖZDAŞ Kulak Burun Boğaz Hastalıkları	
ÜYELER	Doç. Dr. Yarkın ÖZENLİ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları	
	Doç. Dr. Zikret KÖSEOĞLU Acil Tıp	
	Doç. Dr. Banu KARA Gastroenteroloji	
	Uzm. Dr. Sefa ARLIER Kadın Hastalıkları ve Doğum	
	Uzm.Dr. Havva KUBAT Tıbbi Farmakolog	
	Uzm. Dr. Saliha Dilek ÖZTOPRAK HACIOĞLU Halk Sağlığı	
	Fatma KAYA Biyomedikal Mühendis	
	Tahsin ERKİLİNÇ AVUKAT	
	Pelin DALKAVRIYAN Sivil	

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Sağlık Müdürlüğü

Sayı : 27350520/799
Konu : Anket Çalışma İzni (Hale KIZIL
SÜRÜCÜLER)

ADANA ŞEHİR EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ BAŞHEKİMLİĞİNE

Hastaneniz bünyesinde yapılması planlanan, Hemşire Hale KIZIL SÜRÜCÜLER tarafından yürütülecek olan " 6-12 Ay Bebeği olan Babalara Verilen Eğitimin Baba- Bebek Bağlanma Durumuna Etkisi" başlıklı tez çalışmasını yapmak istemesi ile ilgili Girişimsel Olmayan Klinik Araştırma başvuru talebi incelenmiş olup, çalışma sonuçlarının Müdürlüğümüze sunulması koşulu ile oy birliği ile **uygun bulunmuştur.**

e-imzalıdır.
Dt. Süleyman DİLEK
Sağlık Hizmetleri Başkanı

Yavuzlar Mah. Mustafa Kemal Paşa Bulvarı 01230 Sk. Seyhan/Adana

Bilgi için:Şerife KÖSE

Faks No:0322 344 15 72

Unvan:HEMŞİRE

e-Posta:serife.kose@saglik.gov.tr İnt.Adresi: ADANA İl Sağlık Müdürlüğü

Telefon No:0322 344 03 03 Dahili: 3280

Evrakın elektronik imzalı suretine <http://e-belge.saglik.gov.tr> adresinden c0be7e1e-44d2-41cc-8636-1b28b178d802 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C. Sağlık Bakanlığı

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Sağlık Müdürlüğü
Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi

ADANA ŞEHİR EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ
ADANA ŞEHİR EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ
20/03/2018 12:15 - 95134008 - 929 - E.8467

00065220603

Sayı : 95134008-929
Konu : Anket Çalışma İzni (Hale KIZIL
SÜRÜCÜLER)

Doç.Dr. Ganiye Begül KÜPELİ
(Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği İdari Sorumlusu)

İlgi : 19/03/2018 tarihli ve 27350520-799-339 sayılı yazı

İl Sağlık Müdürlüğü'nün ilgi yazısında Hastanemiz Hemşirelerinden Hale KIZIL SÜRÜCÜLER'in sorumlu araştırmacı olduğu "**6-12 Ay Bebeği Olan Babalara Verilen Eğitimin Baba-Bebek Bağlanma Durumuna Etkisi**" başlıklı tez çalışmasını Hastanemiz Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniğinde yapmak istemesi ile ilgili Girişimsel Olmayan Klinik Araştırma başvuru talebi incelenmiş ve uygun bulunmuştur, gerekli kolaylığın sağlanması hususunda;

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır.
Doç.Dr.Koray DAŞ
Başhekim

ADANA ŞEHİR EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ
ETİK KURUL, TUEK, AR-GE BİRİMİ
Dr.Mithat Özhan Bulvarı Kışla Mahallesi 4522 Sokak No: 1
01370 Yüreğir/ADANA

Faks No:

e-Posta:ilknur.alasahan@saglik.gov.tr İnt.Adresi: ilknur.alasahan@saglik.gov.tr

Bilgi için:Ilknur ALAŞAHAN

Unvan:HEMŞİRE

Telefon No:0322 4559000 5533

Evrakın elektronik imzalı suretine <http://e-belge.saglik.gov.tr> adresinden c0be7e1e-44d2-41cc-8636-1b28b178d802 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK- 2: ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ

The screenshot shows an Outlook web interface. The browser address bar displays the URL: <https://outlook.live.com/owa/?ae=Item&t=IPM.Note&id=RgAAAADDQAEnH6Q4I>. The email subject is "Baba ve Bebek Bağlanma Ölçeği" and the sender is hale kızıl [h.kizil48@hotmail.com]. The email content is as follows:

Bu iletiyi 19.4.2017 19:24 tarihinde ilettiniz.

Gönderildi: 16 Nisan 2017 Pazar 15:07
Kime: duygu.gulec@ege.edu.tr

Hocam, Merhaba, Nasılsınız?

Ben Hale KIZIL SÜRÜCÜLER, Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Yüksek Lisans öğrencisiyim. Danışman hocam Yrd. Doç Dr. Sibel ERGÜN ile yapacağımız bir çalışmada; sizin Y.L çalışmanızda türkçeye uyarladığınız geçerlik ve güvenilirlik çalışması yaptığınız "Baba-Bebek Bağlanma Ölçeğini" izninizle kullanmak istiyoruz.

Eğer uygun görürseniz ölçeği ve değerlendirmesini bize iletebilirseniz seviniriz.

Şimdiden teşekkürlerimizi sunuyoruz.

İyi çalışmalar.

Saygılarımla... Hale KIZIL SÜRÜCÜLER

The screenshot shows an Outlook web interface. The browser address bar displays the URL: <https://outlook.live.com/owa/?ae=Item&t=IPM.Note&id=RgAAAADDQAEnH6Q4I>. The email subject is "Fwd: Fwd: Fwd: Fwd: Re: Baba bebek bağlanma ölçeği hk." and the sender is duygu.gulec [duygu.gulec@ege.edu.tr]. The email content is as follows:

Gönderildi: 25 Nisan 2017 Salı 17:57
Kime: h.kizil48@hotmail.com
Ekler: [Baba Bebek Bağlanma Ölçeği~1.pdf \(91 KB\)](#)

Merhaba,
Ölçeği ekte gönderiyorum. Çalışmanızda başarılar diliyorum. Çalışmanız yayınlandığında paylaşabilirseniz çok sevinirim.

EK-3: SOSYODEMOGRAFİK VERİ TOPLAMA FORMU

ANKET NO:

"Baba- Bebek Bağlanma Anket Formu"

Değerli katılımcı, yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere akademik araştırma çalışmamıza katılımınız için teşekkür ederim.

Bilgi ve Onay Formu

Yüksek lisans araştırma çalışması, 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitimin Baba-Bebek bağlanma durumuna etkisinin değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Ankette sosyo-demografik bilgi ve baba-bebek bağlanma davranışları hakkında sorular bulunmaktadır. Lütfen her bir soruya cevap vermeye çalışınız. Anket 2 bölümden oluşmakta olup toplam 30 soru bulunmaktadır. Anketi tamamlamanız yaklaşık 15 dakikanızı alacaktır.

Anket formuna hiçbir şekilde ismini yazmanız istenememekte olup, isimsiz olarak doldurulacaktır. Danışmanım, anketi değerlendirecek olan uzman kişi ve benim dışımda hiç kimse verdiğiniz cevaplardan haberdar olmayacaktır. Bu çalışmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Anketin çoğunluğu kişisel fikirleri içermekte olup bu çalışmaya katılımınız sizin için herhangi bir olumsuz durum yaratmayacaktır. Anket ve çalışmam hakkında herhangi bir bilgiye ihtiyaç duymanız halinde h.kizil48@hotmail.com adresi aracılığıyla iletişime geçebilirsiniz.

Bu anketi doldurmakla yukarıdaki onay formunu okuduğunuzu, belirtilen bilgi ve şartları kabul ettiğinizi onaylamış olmanızdır.

Bölüm1: Sosyo-Demografik Form

1. Yaşınız?

(1) 18-22 (2) 23-27 (3) 28-32 (4) 33-37 (5) 38-42 (6) 43 yaş ve üstü

2. Eğitim durumunuz?

(1) Okur-yazar (2) İlkokul mezunu (3) Ortaokul mezunu (4) Lise mezunu (5) Üniversite mezunu

3. Mesleğiniz?

(1) İşsiz (2) Memur (3) İşçi (4) Serbest Meslek (5) Diğer:.....

4. Aylık ailenizin toplam gelir durumu nedir?

(1) 1500 TL ve altı (2) 1501-2500 TL (3) 2501-3500 TL (4) 3501 TL ve üzeri

5. Eşiniz kaç yaşında?

(1) 18-22 (2) 23-27 (3) 28-32 (4) 33-37 (5) 38-42 (6) 43 yaş ve üstü

6. Eşinizin Mesleği nedir?

(1) Ev Hanımı (2) Memur (3) İşçi (4) Serbest Meslek (5)

Diğer:.....

7. Eşinizin eğitim durumu nedir?

- (1) Okur-yazar (2) İlkokul mezunu (3) Ortaokul mezunu (4) Lise mezunu
(5) Üniversite mezunu

8. Bebeğiniz şu an kaç aylık?

- (1) 6 ay (2) 7 ay (3) 8 ay (4) 9 ay (5) 10 ay (6) 11 ay (7) 12 ay

9. Bebeğinizin cinsiyeti nedir?

- (1) Kız (2) Erkek

10. Başka çocuğunuz var mı?

- (1) Var (2) Yok

11. Genel olarak eşinizle ilişkinizi nasıl ifade edersiniz?

- (1) Çok Kötü (2) Kötü (3) Orta (4) İyi (5) Çok İyi

EK-4: BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Bölümünde “6-12 Aylık Bebeği Olan Babalara Verilen Eğitimin Baba-Bebek Bağlanma Durumuna Etkisi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına esas teşkil edecek araştırma yürütülecektir. Bu çalışmada 6-12 Aylık Bebeği Olan Babalara Verilen Eğitimin Baba-Bebek Bağlanma Durumuna Etkisi, Baba-Bebek Bağlanma düzeyinin geliştirilmesi, etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın, Adana Şehir Hastanesine Çocuk Polikliniğine başvuran, 6-12 aylık bebeğe sahip, çalışmaya katılmaya gönüllü olan babalar ile yapılması planlanmaktadır.

Araştırmada ön test/ son test kontrol gruplu deneysel model kullanılacaktır. Örneklem seçilme aşamasında polikliniğe başvuran, çalışmaya dahil edilme kriterlerine uygun olan 60 baba tek ve çift numaralar seçtirilerek basit randomizasyon yöntemiyle 30 deney, 30 kontrol grubuna ayrılacaktır. Araştırmada deney grubuna 30, kontrol grubuna 30 olmak üzere araştırmanın örneklem grubunu 60 babanın oluşturması planlanmıştır. Araştırmada “Sosyodemografik Bilgi Formu” ile Türk toplumuna uyarlanarak geçerlilik ve güvenilirliği Güleç (2010) tarafından yapılan baba-bebek bağlanma ölçeği (B-BBÖ) kullanılacaktır. Aynı zamanda Baba-Bebek Bağlanma Eğitim Broşürü hazırlanacaktır. Deney grubunda bulunan babalarla ilk görüşme hastane polikliniğine başvurdukları zaman yapılacak, daha sonraki 2 görüşmede babalardan randevu alınıp eğitim yapılacaktır. Aynı şekilde deney grubunun eğitimleri tamamlandıktan sonra Kontrol grubuna Baba-bebek bağlanma ölçeği (B-BBÖ)” tekrar uygulanacaktır. Daha sonra deney ve kontrol grubu ön test ve son test sonuçları karşılaştırılacaktır. Anket ve eğitimlerin tamamlanmasıyla araştırma sona erecektir. Anket sorularını yanıtlamak babaların ortalama 10 dakikasını alacaktır.

Araştırmaya katılmak gönüllülük esasına tabi olacaktır. Toplanan veriler yalnızca bilimsel araştırma için kullanılacak, sonuçlar değerlendirilirken hiçbir bireyin kimlik bilgisine yer verilmeyecektir. Ankete katılan bireyler, ülkemizde sağlık alanındaki bir bilimsel araştırmaya destek sağlamış olacaktırlar.

Tüm açıklamaları okudum. Tarafıma yazılı ve sözlü bilgilendirme yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabileceğimi biliyorum. Söz konusu araştırmaya hiçbir baskı ve zorlama olmadan kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum.

Adı Soyadı:.....

İmzası: .....

Tarih: .....

Y.L.Ö. Hale KIZIL SÜRÜCÜLER (Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü)

EK-5: BABA BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ

BABA - BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ

1. Bebekle ilgilendiğim zamanlar kızgınlık veya öfke hissediyorum;

- a. Her zaman   b. Sık sık   c. Ara sıra   d. Çok nadir   e. Hiçbir zaman

2. Bebekle ilgilendiğim zamanlar, onun huysuzlaştığını ve beni üzmeye çalıştığını hissediyorum;

- a. Her zaman   b. Sık sık   c. Ara sıra   d. Çok nadir   e. Hiçbir zaman

3. Son iki hafta içinde bebek ile ilgili duygularımı şöyle tanımlıyorum;

- a. Hoşlanmama
b. Bebeğe karşı güçlü duygularım yok
c. Zayıf sevgi
d. Orta düzeyde sevgi
e. Yoğun sevgi

4. Bebeğimin neye ihtiyacı olduğunu ya da ne istediğini anlayabiliyorum;

- a. Her zaman   b. Sık sık   c. Ara sıra   d. Çok nadir   e. Hiçbir zaman

5. Bebeğimle olan etkileşim seviyemi göz önüne alırsak şöyle olduğuma inanıyorum;

- a. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha fazla ilgiliyim.
b. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha fazla ilgiliyim.
c. Benimle aynı durumdaki çoğu babayla aynı seviyede ilgiliyim.
d. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha az ilgiliyim.
e. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha az ilgiliyim.

6. Bebeğimle birlikte sıkıldığımı hissediyorum;

- a. Her zaman   b. Sık sık   c. Ara sıra   d. Hiçbir zaman

7. Bebeğimle birlikte diğer insanların yanında onunla gurur duyduğumu hissediyorum;

- a. Her zaman   b. Sık sık   c. Ara sıra   d. Hiçbir zaman

8. Bebekle ilgilenmeye ve onun bakımına mümkün olduğu kadar katılmaya çalışıyorum;

- a. Doğru b. Doğru değil

9. Kendimi(eşim dışında) çevremdeki insanlarla bebek hakkında konuşurken buluyorum;

- a. Hergün birçok kez b. Hergün birkaç kez c. Günde bir kez d. Nadiren

10. Bebekten ayrılmam gerektiği zamanlar kendimi;

- a. Her zaman üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak her zaman zor gelir)
b. Sık sık üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak sık sık zor gelir)
c. Hem üzüntü hem de rahatlama duygularını birlikte hissederim.
d. Sık sık rahatlamış hissederim (ve ayrılmak sık sık kolay gelir).
e. Her zaman rahatlamış hissederim (ve ayrılmak her zaman kolay gelir).

11. Bebekle birlikteyken;

- a. Her zaman çok doyum alıyorum.
b. Sık sık doyum alıyorum.
c. Ara sıra doyum alıyorum.
d. Çok nadir doyum alıyorum.

12. Bebekle birlikte olmadığım zamanlar, kendimi onu düşünürken buluyorum;

- a. Her Zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman

13. Bebekle birlikteyken;

- a. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı uzatmaya çalışırım.
b. Hiçbiri
c. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı kısa tutmaya çalışırım.

14. Bebekten bir süre uzak kaldığımda, onunla tekrar birlikte olmak için genellikle şöyle hissederim;

- a. Bu düşünceden yoğun bir keyif alırım
- b. Bu düşünceden orta düzeyde keyif alırım
- c. Bu düşünceden çok az keyif alırım
- d. Bu düşünce hakkında hiçbir şey hissetmem.
- e. Bu düşünce hakkında olumsuz hislerim olur.

15. Geçen üç ay süresince, beş dakika ya da daha fazla süreyle kendimi uyuyan bebeği izlerken buluyorum;

- a. Her zaman
- b. Sık sık
- c. Ara sıra
- d. Hiçbir zaman

16. Artık bebek hakkında şöyle düşünüyorum;

- a. Tam olarak benim bebeğim gibi.
- b. Biraz benim bebeğim gibi.
- c. Henüz gerçekten benim bebeğim gibi değil.

17. Bebek nedeniyle vazgeçmek zorunda kaldığımız şeyleri düşününce;

- a. Ona çok fazla kızdığımı görüyorum
- b. Ona orta düzeyde kızdığımı görüyorum
- c. Ona çok az kızdığımı görüyorum
- d. Ona hiç kızmıyorum

18. Geçen üç ay süresince, kendime zaman ayıramadığımı ve kendi uğraşlarımı sürdüremediği hissediyorum;

- a. Her zaman
- b. Sık sık
- c. Ara sıra
- d. Hiçbir zaman

19. Bebeğimle birlikte olduğum zaman genellikle;

- a. Çok sabırsızım
- b. Biraz sabırsızım
- c. Biraz sabırlıyım
- d. Çok sabırlıyım

EK-6: EĞİTİM SUNUMLARI

1

2

2

4

5

6

Aile üyelerinin, ailelerinin bir ferdi olmaktan, bu aileye ait olmaktan duydukları memnuniyet, aidiyet hissi ve ailelerinden elde ettikleri doyum, mutlulukları üzerinde belirleyicidir.

7

Ailede herkesin sağlığının yerinde olması, ailenin huzurlu olması, kavga gürültüden uzak olması mutlu bir aile için yeterli şartlar değildir.

8

Ailenin mutluluğunun miktarı değil, Aile üyelerinin, ailelerinin mutluluğu için gösterdikleri çaba önemlidir

9

Bir bebeğin doğumu bir evlilik için yeni ve heyecan verici bir deneyimdir. Bebek, evliliği değiştirir. Ailenin neşesidir ve pek çok çift için evliliklerinin esas amacıdır. Ancak çift için yeni sorumluluklar, yeni alışkanlıklar, yeni roller anlamına da gelir.

10

Hoş geldin Bebek!

11

Eşler bebek sahibi olma konusunda ne kadar istekli ve planlı olsalar da çocukların doğumu ve bakımlarını üstlenmek stres ve hatta bazen depresyonu da beraberinde getirir. Bu durumda eşlerin arasında gerginlik yaratan ve stresi arttıran bazı hususlara dikkat etmek gerekir.

12

- Tartışmaları alevlendirmemek için şu tavırlardan uzak durulmalıdır:
- Kimin daha çok yorulduğu konusunda çekişme ve tartışma yaratmak
  - Kendini sadece bir şeye adanmak (sadece bebeğe, sadece işe, sadece hobilerine vb.)

13

- Tüm işlerin sadece bir kişi etrafında yoğunlaşmasına izin vermek
- Bebeği veya yorgunluğu bahane ederek eşine yeterince zaman ayırmamak

14

Çünkü bebekler ve çocuklar masumdur!

15

Bebek ve Çocuk Büyütmek Kendini Unutmak Demek Değildir! Uçaklarda acil durumlarda kişinin önce kendi gaz maskesini, sonra çocuğununkini takması istenir. Çünkü kişinin çocuğuna yardım edebilmesi için kendisinin hayatta kalması gerekir. Tıpkı bu örnekte olduğu gibi günlük hayatta da çocuklarına en fazla yarar sağlamanın yolu, öncelikle kişinin kendi ruh ve beden sağlığını dengede tutmasından geçer.

16

Çocuk büyütmek zor ve meşakkatli bir iştir.

17

Dengeli planlama ve paylaşım gerekir.

18

Eğer anne baba zaman zaman kendilerine, baş başa dinlenme fırsatları oluşturmazlar, beslenmelerine ve sağlıklarına dikkat etmezlerse kendilerini yorgun ve hatta tükenmiş hissetmeye başlarlar.

Buna bağlı olarak da çocuklarına karşı daha çabuk sinirlenen, tahammül gücü düşük ebeveynlere dönüşürler!!!

19

Mutlu, sağlıklı birey olmada en önemli etkenlerden biri;

Sevgi – güven
ve
bağlanma düzeyleri
yüksek ailelerdir.

20

Baba olma gerçeği erkeklerin karşısına geç bir dönemde çıkar. Ama kadınlar anneliği, hamile olduklarını öğrendikleri anda yaşamaya başlarlar. Hatta hormonal olarak daha erken yaşlarda içgüdüleri başlayabilir. Her halükârda babalar, bir çocuğun gelişiminde ve toplumdaki duruşunda önemli bir rol oynar.

21

18 aya kadar uzayabilir Baba olmak, anne olmakla kıyaslandığında çok daha zor uyum sağlanan bir duygudur. Babalık duygusu annelik gibi içgüdüsel ve hormonal değildir. Bu nedenle baba olmak için duygusal bir hazırlık gerekir.

22

23

**GÜVENLİ BAĞLANMADA,
AİLE MUTLULUĞU
ÖNEMLİDİR.**

24

25

Öneriler-Faaliyetler

Süprize Ne dersiniz? 😊😊😊
Biz bir aileyiz. Birlikte fotoğraf çekip, çerçeve yapıp, evimize asabiliriz.

26

Öneriler-Faaliyetler

Süprize Ne dersiniz? 😊😊😊
En son eşinize ne zaman çiçek aldınız?

27

Öneriler-Faaliyetler

Süprize Ne dersiniz? 😊😊😊
Eşinize ***Onu Çok Sevdğinizi*** yazan bir not bırakabilirsiniz?

28

Öneriler-Faaliyetler

Peki ya bu hafta alışverişini siz yapsanız? 😊

29

Öneriler-Faaliyetler

Peki ya bu hafta eşinize sürpriz kahvaltıyı siz hazırlasanız? 😊

30

1

2

3

4

5

6

6 Aylık Bebek Neler Yapabilir ?

- Auçla kavırken tüm elini kullanır.
- Her şeyi ağzına götürür. Bu sayede dış dünyayı tanımaya başlar.
- Tanıdığı kişilere daha çok gülmeye başlar. Onların yanında sakinleşir.

7

6 Aylık Bebek Neler Yapabilir ?

- Bağıllık geliştireceği kişileri seçmeye başlar. Yaklaşık 8. aydan itibaren yabancılarla yönelik açık bir çekingenlik sergiler.
- Tek heceli sesler çıkarmaya başlar.
- Eğleniyorken neşe çığlıklar atar.

8

6 Aylık Bebek Neler Yapabilir ?

- Kızdığında bağırır.
- Gördüğü nesneyi talmak için uzanır.
- Bilek yaparak yeni ifadalar sergiler.

9

Ebeveynler, 6 Aylık Bebeğe Nasıl Yardımcı Olabilir ?

- Dışarıya çıkarken ya da alışveriş yaparken bebek bir kanguru aracılığıyla taşınabilir. Bebek bu sayede kendisini anne-babanın beden hareketlerine uydurmayı öğrenebilir. Ayrıca nefes alıp vermesini ebeveynine göre ayarlayabilir.

10

Ebeveynler, 6 Aylık Bebeğe Nasıl Yardımcı Olabilir ?

- 10 dakikayı aşmamak kaydıyla sırtını ve yanlarını destekleyerek oturması sağlanabilir.
- Farklı yönlerden seslenilerek değişik pozisyonlara dönmesi sağlanabilir.

11

Anne-Baba, 6 Aylık Bebeğe Nasıl Yardımcı Olabilir ?

- Yüzükoyun konumda yatarken biraz uzağa sevdiği oyuncak konular ve oraya doğru sürünerek gitmesi sağlanabilir. Bu esnada vücudunu hareket ettirebilmesi için tabanlarından destek verilmelidir.

12

Ebeveynler, 6 Aylık Bebeğe Nasıl Yardımcı Olabilir ?

- Çocuğun uzanabileceği mesafelerde tehlikeli olabilecek küçük nesnelere bulundurulmamalıdır.
- Bebek yabancılarından tedirgin olmaya başladığında, tanımadığı kişilerin kucagina venilmemelidir.
- Mutsuz olduğunda yalnız bırakılmamalıdır.

13

Anne-Baba, 6 Aylık Bebeğe Nasıl Yardımcı Olabilir ?

- Yumuşak bir sesle çocuk şarkıları ya da ninni söyleyebilir.
- Kimlik duygusunun gelişimine yardımcı olmak için aynada yansması gösterilebilir.
- Adı yüksek sesle söylenip dikkat çekilebilir. .

14

9 Aylık Bebek Neler Yapabilir ?

- Eşyalara tutunarak ayağa kalkabilir.
- Yerde tek başına ve desteksiz 15 dakika oturabilir.
- Yerde yuvarlanır. Bir o yana bir bu yana dönerek ilerler.
- Emeklemeye çalışır.

15

9 Aylık Bebek Neler Yapabilir ?

- Belli insanlara bağlanır. Kendisine bakan kişiyi hep yanında ister.
- Baba, mama gibi iki heceli sesler çıkarır.
- Oynadığı bir oyuncuğun üstüne örtü örtüldüğünde arar.

16

Ebeveynler, 9 Aylık Bebeğe Nasıl Yardımcı Olabilir ?

- Ata biner gibi dize oturtularak bazı oyunlar oynatılabilir.
- Böylece bebek hareket ederken beden duruşunu ayarlamayı öğrenir.

17

Ebeveynler, 9 Aylık Bebeğe Nasıl Yardımcı Olabilir ?

- Oyuncuğu biraz yüksek bir yere (örneğin kanepenin üstüne) konulur ve böylece tutunarak kalkması, oyuncuğu alması sağlanabilir. Aldığında alkışlanabilir.

18

Ebeveynler, 9 Aylık Bebeğe Nasıl Yardımcı Olabilir?

- Mama sandalyesi, koltuk, sedir vb. yüksek bir yerde otururken aşağı güvenle fırlatabileceği küçük oyuncaklar verilebilir.
- Yanından ayrılırken onu öpüp "Allahasmarladık" denebilir. Yanına gidiğinde özel bir şekilde selamlanabilir. Bu tür tepkiler bebeğin sosyalleşmesine yardımcı olur.

19

Anne-Baba, 9 Aylık Bebeğe Nasıl Yardımcı Olabilir?

- Bebeğe açık ve anlaşılır biçimde konuşup tepki vermesi sağlanabilir.
- Severek oynadığı oyuncak ondan alınıp ucu görünecek şekilde örtünün altına konulabilir. Bebek, örtüyü kaldırıp oyuncakı bulursa ödüllendirilebilir. Bulamazsa oyuncak örtünün altından çıkartılıp gösterilebilir. Tekrar aynı şekilde saklanıp bulması beklenebilir.

20

12 Aylık Bebek Neler Yapabilir?

- Destek almadan bir süre ayakta durabilir.
- Tek elinden tutulduğunda yürür.
- Yabancı insan ve yerlere ilişkin korku ve tepkileri artabilir.
- "Hayır" dediğinde yapacaklarından vazgeçebilir.
- B sallayabilir.

21

12 Aylık Bebek Neler Yapabilir?

- Günlük alışkanlıklar bendini güvende hissetmesine, değişiklikler ise huzursuzluk yaşammasına neden olabilir.
- 12-18 ay arasında ilk anlamlı sözcüklerini kullanmaya başlar. Örneğin "fu" diyerek su isteyebilir.
- Semboller kullanmaya başlar. Örneğin araba yerine "düt" diyebilir.

22

Ebeveynler, 12 Aylık Bebeğe Nasıl Yardımcı Olabilir?

- Anne babaya yürüyerek gelmesi için teşvik edilebilir.
- Eşyalar birbirlerinden uzaklaştırılarak arayı tutunmadan yürütmesi sağlanabilir.

23

Ebeveynler, 12 Aylık Bebeğe Nasıl Yardımcı Olabilir?

- Evdeki eşyaların bebek ayağa kalkmak için tuttuğunda devilmeyecek türden olması sağlanmalıdır.
- Yürümeye yeni başlayan çocuk bir süre sık sık düşeceği için, evde onun zarar görmesini engelleyecek önlemler alınmalıdır. Örneğin köşeli eşyalar kaldırılmalı ya da köşeleri sünger ve benzeri malzemeyle kaplanarak güvenli hale getirilmelidir.

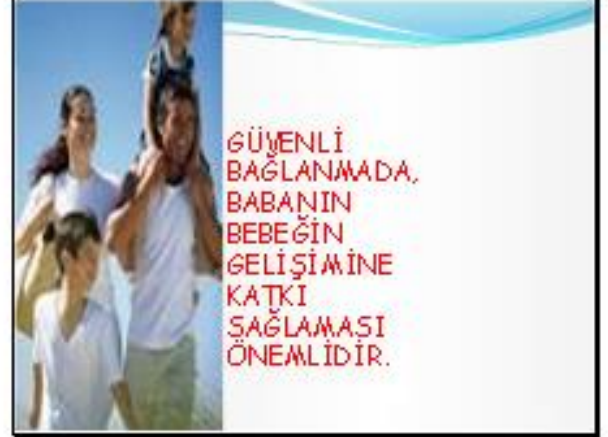
24

Ebeveynler, 12 Aylık Bebeğe Nasıl Yardımcı Olabilir?

- Tatil vb. bir sebeple evden uzaklaşmak gerekirse çocuğun alıştığı eşyalar birlikte götürülebilir.
- Bebeğin kullandığı semboller yetişkinler tarafından kullanılmalıdır. Örneğin bebek arabaya yerine "düt" dediğinde "Evet o bir araba" denebilir.

25

GÜVENLİ BAĞLANMADA, BABANIN BEBEĞİN GELİŞİMİNE KATKI SAĞLAMASI ÖNEMLİDİR.

26

27

Öneriler-Faaliyetler

Bebeğini de daha fazla vakit geçirmeye ne dersiniz? 🧸🧸🧸

Bebeğini de kaç aylık olduğuna göre yitiriyüğü becerisine katkı sağlamak için...

28

Öneriler-Faaliyetler

Bebeğini dinlemenine destek sağlayabilirsiniz.

29

Öneriler-Faaliyetler

Bebeğini dinlemesine destek sağlamak için...

30

Öneriler-Faaliyetler

Bebeğinizi de daha fazla telt keması...

31

Öneriler-Faaliyetler

Bebeğinizi sarmak ve onu hınlamak...

32

Öneriler-Faaliyetler

Bebeğinizle daha fazla zaman geçirmek 🤗

33

Öneriler-Faaliyetler

Alles oyun durabilirsiniz 🤗🤗🤗

34

Öneriler-Faaliyetler

Bebeğinize hediye alabilirsiniz.

35

Katılımınız için
Teşekkürler...

36

Baba-Bebek Bağlanma Eğitimi

Sunum -3-

1

2

T.C.
BALIKESİR UNIVERSİTESİ
SAğLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

Hale KIZIL SÜRÖCÜLER

Yüksek Lisans Tez Danışmanı
Doç. Dr. Sibel ERGÜN

BALIKESİR - 2019

3

6-12 AY BEBEĞİN GELİŞİMSEL TAKİPLERİ

4

Bebeğinizin ilk bir yılı çok önemli bir süreçtir. Bu dönemde her geçen gün çocuğunuz hızlı bir gelişim sürecinden geçer. Bu süreci anne-babanın değerlendirebilmesi ve çocuğunuzun gelişimsel olarak akranları ile eş bir gelişimsel takvime sahip olması önemlidir. 6-12 aylık dönemde çocuğunuzun nöro gelişimsel olarak desteklenmesi ve değerlendirmesi için ebeveynlerin dikkat etmesi gereken bazı noktalar vardır.

5

6-12 Ay Bebek;

Kişisel Sosyal Gelişimi

- Bebeğiniz eşya ve oyuncaklarını göstermeye başlar. Bu süreçte bebeğinizin gösterdiği eşyaların isimlerini söyleyerek nesnelerin isimlerini öğretebilirsiniz.
- Bebeğinize bay bay yapmayı öğretin. Eve gelen kişilerde bunu tekrarlayın ve gerektiğinde fiziksel yardım ile bay bay yapmayı bebeğinize öğretin.

6

- Basit saklambaç ve ce-e oyunları oynayın. Bu süreç bebeğiniz ile olan iletişiminizi güçlendirir. ce-e oyunu bebeğinizi nesnenin kaybolmadığını da göstererek güven ilişkinizi güçlendirecektir.
- El çırpma, karşılıklı top oynama, araba sürme oyunları oynayabilir gerektiğinde fiziksel yardım ile ona bu oyunları oynamasında yardımcı olabilirsiniz.

7

- Bu dönemde bebeğiniz elindeki nesne yada oyuncacı yere atmak isteyecektir. Ona engel olmayın. Attığı nesneyi araması için ona izin verin. Burada attığı nesnenin orada olup olmadığını kontrol etmektedir.
- Attığı nesneler kırılan ya da bozulan bir nesne olmamasına dikkat edin.
- Bebeğinizin attığı nesnelere ona kızmadan sabırla ona tekrar geri vermelisiniz.

8

- Bebeğinizin ilgisi çevresinde olması nedeniyle evinizde eşyaları, dolap içlerini, çekmeceleri merak edecektir. Onun bu keşif sürecinde mutlaka ona fırsat vermelisiniz.
- Evinizde bebeğinizin ulaşacağı yerlerde kırılacak eşya ya da zarar görebileceği eşyaların yerlerini üst raflara ya da yüksek dolap içlerine yerleştirin. Bebeğinizin keşfedeceği dolaplara ise attığında ya da dağıttığında sorun olmayarak eşyaları yerleştirdiğinde ona keşif özgürlüğünü de gönül rahatlığı ile vermiş olacaksınız.

9

- Bebeğinizin eline plastik bir bardak ya da biberonunu eline verin ve onu tutması ve ağızına götürme çabalarını gözlemleyin. Gerekliğinde yardımcı olun.
- Bebeğinizin kaşık ya da çatala alışması için ona uygun plastik ve yumuşak malzemeden yapılmış kaşık ve çatal verin.
- Bebeğinize her zaman ismi ile hitap edin ve dönüp size bakıp bakmadığını kontrol edin.

10

- Bebeğinize hareket alanları yaratın ve orayı çeşitli oyuncaklar ve ilgisini çekecek sesli oyuncaklar, nesne kitapları, farklı zemin materyalleri ile çeşitlendirin.
- Bebeğinize ufak hedefler koyarak o hedefe ulaşmasını isteyin.
- Bebeğinizin ev dışındaki yaşama alışması ve farklı birçok uyarana alışması için sıklıkla dışarıya çıkarın, parka götürün. Dışarıya çıktığında yabancılara, seslere alışması daha kolaylaşacaktır.

11

- Çocuğunuzun sizinle iletişim kurmasında yalnızca vücut dilini kullanması onu anlamamız için yeterli olmamalıdır. Bebeğiniz sizden bir şey istediğinde onun ses çıkarmasını da isteyin.
- Bebeğiniz ile olan iletişiminizde ona sunacağınız 20 – 30 saniyelik zaman dilimi farklı iletişim yöntemlerini de keşfetmesini sağlayacaktır.
- Bebeğiniz emekleme döneminde iken basit kaçma-kovalamaca oyunları oynayın. Bu oyunlar hem sosyal hem de hareket gelişimini destekleyecektir.

12

- Bebeğinizin emeklemesiyle beraber yürümeye geçiş sürecinde hareketlenmesi söz konusudur. Bu süreçte bebeğinizin çevreye olan ilgisi ve gelişimsel süreçte yeni beceri kazanımında onu desteklemeniz ve onay vermeniz çok önemlidir. Cezalardan kaçının. "HAYIR" kelimesini söylemekten kaçının. Bebeğinizin sizin destek ve ilginize ihtiyacı var. Bu dönemde ve çocuğunuzun her döneminde onun davranışlarını övün ve destekleyin.

13

- Bebeğinizin hareket alanlarını genişletin ve evin genel şeklini değiştirmesiniz de ona zarar verebilecek eşyaları bir süreliğine ortadan kaldırın.
- Bebeğiniz için tehlike olabilecek durum ve nesnelere görebilmek adına evinizi zaman zaman emekleyerek gezin.
- Bebeğinizi başka bebeklerle ve farklı insanlarla sıklıkla bir araya getirin.

14

6-12 Aylık Bebekte: Zihinsel - Dil Gelişimi

- Bebeğiniz 8. Aya geldiğinde her iki elinde birden nesne tutabilirler. Bebeğinizin rahatça kavrayabileceği nesnelere önüne koyarak iki eliyle tuturun.
- Ellerinize aldığınız nesnelere siz de model olabilir hatta al-ver oyunu oynayabilirsiniz.

15

- Bebeğiniz 9. Aya geldiğinde ise artık elindeki nesneyi elden ele geçirebilmektedir. Elindeki nesneyi elden ele geçirebilmesi için onun avucuna sığacak ve kavrayabileceği nesnelere verin. Onunla elden ele geçirme oyunu oynayarak hem bebeğinize model olup hem de bebeğinizin bu beceriyi kazanımında onu desteklemiş olursunuz.
- Bebeğiniz 10. Aydan itibaren kısa kaç hareketi yapmaya başlar. Bebeğinizin önüne kuru üzüm ya da bisküvi parçası koyarak onu almasını bekleyin. Herhangi bir yutma tehlikesine karşı bebeğinizin yanında durmalısınız.

16

- Bu dönemde bebeğiniz ile sar sar makarayı oyunu oynayabilirsiniz. Dışarıdan alacağınız ya da sizin yapabileceğiniz makaralar ile farklı sesler üretebilirsiniz.
- Değişik oyuncak ve hayvan seslerini sıklıkla tekrar edin. Tekrar ettiğiniz seslerin ikileme olmasına dikkat edin. İlk olarak bebeğiniz ikilemeli sesleri kolaylıkla öğrenir. * tak tak, hav hav v.b.*

17

- Bebekler bir yaşına geldiklerinde vücut kısımlarını tanımaya başlar. Bu dönemde vücut kısımlarını şarkılar ile ona öğretin.
- Bebeğiniz bir yaşına geldiğinde evinizde yaşayan kişileri tanımaya başlar. İsmi söylediğiniz kişileri göstermesini isteyebilir ya da fotoğraflara birlikte bakarak oradan gösterebilirsiniz.

18

- Bebeğiniz 6. Ayından itibaren resimlere karşı ilgi duyar. Onunla beraber ilk sözlük kitaplarından yararlanarak ona nesnelere öğretilebilir.
- Bebeğinizin nesne devamlılığı kazanımı için bu dönemde oyuncaklarını onun görebileceği şekilde saklamalı ve onun oyuncağını bulmasını istemelisiniz.
- Bebeğiniz ile bu dönemde doldurma- boşaltma oyunları oynayabilirsiniz.

19

- El göz işbirliğini destekleyici oyunlar bebekler için önemlidir. Birlikte simit gibi oltası delik küçük tahta ya da plastik oyuncakları bir çubuğa geçirmeyi deneyin.
- Çevrede kedi, köpek, kuş sesi duyunca bebeğinizin dikkatini bunlara çekin ve "bak kedi" şeklinde ona açıklama yapın.

20

- Bebeğinize tekerlemeler ve şarkılar söyleyin.
- Bebeğinizle her zaman düzgün cümlelerle konuşun.
- Bebeğinizle her zaman düzgün cümlelerle konuşun.

21

6-12 Aylık Bebekte; Hareket Gelişimi

- Bebeğinizin oturma becerilerini geliştirmeye ihtiyacı vardır. Bu nedenle bebeğiniz uyanık olduğu zamanlarda yerde veya güvenli bir mama sandalyesinde oturtun.
- Bebeğiniz 7. Ayına girdiğinde artık bir nesneye uzanabilir. Onun uzanabileceği nesnelere biraz uzağına koyarak bebeğinizin o nesneye uzanmasını bekleyin.

22

- Bebeğinizi yüz üstü yatırın ve önüne renkli, sesli ve onun ilgisini çekebilecek oyuncaklar koyarak onun yüzüstü pozisyonda o oyuncaklarla ilgisini çekmeye çalışın.
- Bebeğinizin emekleme ve yürümeye hazırlandığı bu dönemde bebeğinizi yürütece koymayın. Erken dönemde yürüteç kullanımı yürümeyi geciktirebilir.

23

- Bebeğinizin hareket gelişimini desteklemek için koltuk ya da eşyalara tutunarak ayakta durmasını sağlayın.
- Bebeğiniz 11. Ayına geldiğinde koltukların üzerine onun sevdiği ve ilgilendiği oyuncaklar koyarak onun oyuncağı alması için onu cesaretlendirin ve gerektiğinde fiziksel yardım kullanın.

24

6-12 Aylık Bebeklerin Takip Çizelgesi

- Konuşunca gülerек tepki verir.
- Küçük nesnelere ki parmağıyla kavrar.
- Yere düşen oyuncakları başını eğerek yerde arar.

25

- Bir elinden diğerine nesneyi geçirir.
- İki elindeki küçük oyuncakları birbirine vurur.
- Yüzükoyun yatarken göğsü ile birlikte yerden başını kaldırır.
- Eline verilen yiyeceği yer.

26

- Bay bay yapar.
- El çırpır.
- İsteklerini ağlamadan hareketle ya da sesle belirtir.

27

- Da-da-da gibi tek heceli sesleri çıkarır.
- Öpücük-öksürük... seslerini taklit eder.
- 10-12. Aylarda tek kelimeleri söyleyebilir.

28

- 8. Ayda desteksiz oturur.
- Yatarken kendiliğinden oturmaya geçebilir.
- Tutunarak ayakta durur.

29

Hiçbir zaman unutulmamalıdır ki bir bebek dünyaya geldiği andan itibaren tüm hayatını önce anne-babası kaplar. Siz çocuğunuzun hayatını ne kadar çeşitlendirir ve renklendirirseniz gelişimine de o kadar katkıda bulunursunuz.

30

**GÜVENLİ
BAĞLANMADA,
BABANIN
BEBEĞİN
GELİŞİMİNİ
TAKİP ETMESİ
VE
DESTEKLEMESİ
ÖNEMLİDİR.**

31

Öneriler-Faaliyetler

**Bebeginiz yukarıdaki davranışlarını
gerçekleştirip, gerçekleştirmediğini
Kontrol - takip etmelisiniz...**

26

**Katılımınız için
Teşekkürler...**

32

Baba-Bebek Bağlanma Eğitimi

Sunum -4-

1

2

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAğLIK BİLİMLERİ ENSTİTUSU
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

Hale KIZIL SÜRÜCÜLER

Yüksek Lisans Tez Danışmanı
Doç. Dr. Sibel ERGÜN

BALIKESİR - 2019

3

Bağlanma, yaşam sürecimizdeki özel bir kimseye karşı hissedilen duygusal bir bağı ifade etmektedir.

4

Bebeklikte bağlanma kavramı; belirli bir kişiye olumlu tepkilerin verilmesi, zamanın büyük bir kısmının o kişiyle birlikte geçirilmek istenmesi, herhangi bir korku yaratan durum ve obje karşısında hemen o kişinin aranması, bağlanılan kişinin varlığının duyumsanmasına eş zamanlı olarak rahatlama duygusunun eşlik etmesi gibi duyu ve davranış örüntülerinin tümünü kapsamaktadır.

5

Bağlandı, Bağlandım, Bağlandık...

Diğer bir deyişle;
Bebek'in belli kişilere yakın olma ve kendini onların yanında daha güvende hissetme eğilimine bağlılık denir.

6

Bağlanma gerçekleşikten sonra, bağlanılan kişinin varlığı, bebeğe rahatlık ve güven duygusu verir. Bebek bağlandığı kişiyi, dünyanın geri kalanını keşfe çıkarken güvenli bir sığınak olarak kullanır.

7

Güvenli bağlanan bebekler, kendilerinin ve dünyanın "iyi" olduğuna dair bir inanç geliştirirler. Bu sayede dünyayı araştırmak için girişimlerde bulunabilirler.

8

Bağlanmanın temelleri erken çocukluk döneminde atılır ve hayat boyu devam eder, bağlanma şekli ileride kurulan ilişkilerinde temelini oluşturur.

9

• Bebeklik dönemlerindeki insanların yaşam süreçleri, mutlu ve sağlıklı bir yetişkin dönemleri için oldukça önem taşımaktadır. Ebeveynlerin sahip oldukları bebeklerine bağlılık düzeyleri, bebeğin sağlıklı büyümesine katkı sağladığı gibi, sağlıklı bir yetişkin olmasında da önemli rol oynamaktadır.

10

Sağlıklı ve mutlu
Bebek ve Aile için;
• ANNE ile BEBEĞİN
• BABA ile BEBEĞİN

**BAĞLANMA
DÜZEYLERİNİN
YÜKSEK OLMASI
ÖNEMLİDİR.**

11

BEBEKLERDE BAĞLANMA SÜRECİ

- 2-7. aylar: Ayrım gözelemez. Herkesle birlikte olmaktan mutlu olur. Ama yine de tanıdıklarına, yabancılardan daha çok gülümser.
- 7-9. aylar: Ona bakan tek kişiye özel bir bağlılık geliştirir. Bu kişi genellikle annedir. Ondan ayrılmak istemez. Onun yokluğunda mutsuz olur, huzursuzlanır. Bu tepkiye "ayrılık endişesi" adı verilir. Ayrılık endişesi 3 yaşından sonra azalmaya başlar.
- 9. aydan sonra: Bağlılık kurduğu kişilerin sayısı giderek artar.

12

13

Bebenin Güvenli Bağlılık Gelişimini Sağlamak İçin Neler Yapılabilir?

- Bebeğe düzenli, sürekli, istikrarlı ve sevgi dolu bir bakım sunulmalıdır.
- Bebeğin günlük ihtiyaçları, onun gereksiz yere zorlanmasına fırsat vermeden karşılanmalıdır.
- Bebeğe ilk doğduğu andan itibaren iletişim kurmaya çalışılmak, tatlı ve huzur dolu bir ses tonuyla konuşulup okunmalıdır.

14

Bebenin Güvenli Bağlılık Gelişimini Sağlamak İçin Neler Yapılabilir?

- İlerleyen zamanlarda bebeğin merak duygusunu teşvik edecek ve yeni şeyler öğrenmesini sağlayacak şekilde, bol ve zengin uyaran verilmelidir. Yani farklı ve çeşitli şeylerle karşılaşmasına imkan sağlanmalıdır.
- Bebeğin tek başına yapmaya çalıştığı ve onu bağımsızlaştıracak davranışları teşvik edilmelidir.

15

Bebenin İhtiyaçlarını Anlamak ve Cevap Vermek (Duyarlı Tepkisellik)

Anne baba ve bebek arasında güvenli bir bağlanmanın oluşabilmesi için anne babanın davranışları ile bebeğin ihtiyaçları arasında bir uyum ve tutarlılık olması çok önemlidir. Başka bir deyişle, anne babanın kendi davranışlarını bebeğin ihtiyacına göre ayarlaması, bebekle birlikte zaman geçerken kurdukları ilişkinin biçim ve zamanının bebeğin ihtiyaçları ile tutarlı olması, bebek ile anne baba arasında adeta eş zamanlı bir dansın ritminin tutturulması gerekir.

16

Örneğin:

- İlk üç ayda bebek ağladığında hemen yanına gidilmesi, şefkatle kucaklanması.
- Beslenmeyi başlatma ve sona erdirmeye zamanını ayarlama da bebeğin tepkilerine dikkat edilmesi.
- Bebeğin beslenme seçimlerinin ve yeme hızının dikkate alınması.

17

- Bebek anne babaya gülmüşünde gülümseyerek yanıt verilmesi.
- Bebek kendi kendini meğgul ederken (örneğin başının üstünde dönen oyuncaklarla oyalanırken) onun faaliyetinin bölünmemesi, ancak sıkılıp ilgi istediğinde gereken ilginin gösterilmesi.

18

- BABALARIN BEBEKLERİNE KARŞI BAĞLANMA DÜZEYLERİNİ ARTTIRMAK İÇİN, BEBEKLERİNİZE MUTLAKA YETERLİ ZAMAN AYIRMALISINIZ.
- ONLARLA OYUN KURMALISINIZ.
- ONLARI KUÇAKLAMALI, KOKLAMALISINIZ. TEN TEMASI ÖNEMLİDİR.

19

- GELİŞİMLERİNİ TAKİP ETMELİSİNİZ.
- YÜRÜMESİNE, KONUŞMASINA DESTEK OLMALISINIZ.
- BEBEK BAKIMINA KATILMALISINIZ.
- BESLENMESİNE DESTEK OLMALISINIZ.

20

21

22

**Katılımınız için
Teşekkürler...**

23

EK-7: ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER	
Adı Soyadı	: HALE KIZIL SÜRÜCÜLER
Doğum tarihi	: 23.01.1981
Doğum yeri	: Muğla
Medeni hali	: Evli
Uyruğu	: T.C.
Adres	: Kışla Mah. Mithat Özsan Bulv. No:2/F Yüreğir/Adana
Tel	:0 530 404 81 44
Faks	: -
E-mail	: h.kizil48@hotmail.com
EĞİTİM	
Lise	: Muğla Turgut Reis Lisesi (1995-1999)
Lisans	: Ege Üniversitesi Ödemiş Sağlık Yüksekokulu (2000-2005)
Yüksek lisans	: Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı (2016-halen)
Doktora	: -
YABANCI DİL BİLGİSİ	
İngilizce	:
ÜYE OLUNAN MESLEKİ KURULUŞLAR	